

Møte tirsdag den 9. april 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 68):

1. Interpellasjon fra representanten Arne Sortevik til samferdselsministeren:

«Omfattende planverk fører til at bygging av infrastruktur innenfor samferdselsområdet i Norge går for langsomt. En del av dette er Konseptvalgutredning, KVV; en faglig statlig utredning i tidlig fase for store prosjekter, strekninger og for transportsystemer i byområder. Deretter gjennomføres eksternt kvalitetssikring, KS1. Dette skal gi grunnlag for beslutning om man skal igangsette en tidkrevende planlegging etter plan- og bygningsloven. Bruk av KVV har flere grunnleggende svakheter. Konseptutredning brukes også når det er lite sannsynlig med mer enn ett konsept. KVV brukes sektorvis og medfører at tiltak innenfor ulike sektorer – som det er viktig å samordne for å nå nasjonale mål – ikke blir samordnet. Også planlegging etter plan- og bygningsloven tar for lang tid.

Hva vil statsråden gjøre for å effektivisere planleggingsprosessen og få planleggingstiden ned til maksimalt tre år, og når kan endringer få effekt?»

2. Stortingets vedtak til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (Lovvedtak 44 (2012–2013), jf. Innst. 217 L (2012–2013) og Prop. 48 L (2012–2013))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i ligningsloven og merverdiavgiftsloven mv. (kontrollbestemmelser og personalliste) (Lovvedtak 45 (2012–2013), jf. Innst. 218 L (2012–2013), Prop. 141 L (2011–2012) og Prop. 66 L (2012–2013))
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2011, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. 204 S (2012–2013), jf. Meld. St. 8 (2012–2013))
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU (Innst. 227 S (2012–2013), jf. Meld. St. 5 (2012–2013))
6. Referat

Presidenten: Representantene Sverre Myrli, Ivar Kristiansen, Jan Arild Ellingsen, Tore Nordtun og Lars Ege-land, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Henning Skumsvoll og Eirik Sivertsen om permisjon i dagene 9. og 10. april – begge for å delta i reise med Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid, til Rovaniemi
- fra representanten Geir-Ketil Hansen om permisjon i tiden fra og med 9. april til og med 11. april for å delta i reise med Stortingets delegasjon for arktisk parlamentarisk samarbeid, til Rovaniemi, samt møte i Nordisk Råd i Stockholm

- fra representanten Knut Arild Hareide om omsorgspermisjon i tiden fra og med 9. april til og med 22. april
Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Vest-Agder fylke, Tor Sigbjørn Utsogn, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Henning Skumsvolls permisjon, av velferdsgrunner.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder fylke: Kjell Ivar Larsen 9.–10. april

For Akershus fylke: Ingunn E. Ulfsten 9.–17. april

For Nordland fylke: Knut Petter Torgersen 9.–10. april og Liv Hauknes 9.–11. april

Presidenten: Kjell Ivar Larsen, Ingunn E. Ulfsten, Knut Petter Torgersen og Liv Hauknes er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i inneværende uke – det anses vedtatt.

Presidenten vil foreslå Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møter.

Statsråd Marit Arnstad overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen vil framsette et representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:03:02]: Jeg har gleden av å fremme forslag på vegne av representantene Christian Tybring-Gjedde, Kenneth Svendsen, Ida Marie Holen og meg selv om endringer i sukkeravgiften.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold ønsker å framsette et representantforslag.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:03:30]: På vegne av stortingsrepresentantene Laila Dåvøy, Line Henriette Hjemdal, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om tiltak for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten ønsker å framsette et representantforslag.

Svein Flåtten (H) [10:04:03]: På vegne av representantene Ingjerd Schou, Lars Myraune, Øyvind Halleraker, Svein Harberg og meg selv vil jeg gjerne fremme forslag om bredbåndsutbygging.

Presidenten: Representanten Mette Hanekamhaug ønsker å framsette et representantforslag.

Mette Hanekamhaug (FrP) [10:04:30]: På vegne av stortingsrepresentantene Tord Lien, Bente Thorsen og meg selv har jeg gleden av å fremme forslag om innføring av tegnspråk som valgfag i ungdomsskolen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:52]

Interpellasjon fra representanten Arne Sortevik til samferdselsministeren:

«Omfattende planverk fører til at bygging av infrastruktur innenfor samferdselsområdet i Norge går for langsomt. En del av dette er Konseptvalgutredning, KVVU; en faglig statlig utredning i tidlig fase for store prosjekter, strekninger og for transportsystemer i byområder. Deretter gjennomføres ekstern kvalitetssikring, KS1. Dette skal gi grunnlag for beslutning om man skal igangsette en tidkrevende planlegging etter plan- og bygningsloven. Bruk av KVVU har flere grunnleggende svakheter. Konseptutredning brukes også når det er lite sannsynlig med mer enn ett konsept. KVVU brukes sektorvis og medfører at tiltak innenfor ulike sektorer – som det er viktig å samordne for å nå nasjonale mål – ikke blir samordnet. Også planlegging etter plan- og bygningsloven tar for lang tid.

Hva vil statsråden gjøre for å effektivisere planleggingsprosessen og få planleggingstiden ned til maksimalt tre år, og når kan endringer få effekt?»

Arne Sortevik (FrP) [10:06:09]: I dag tar det om lag ti år – ofte vesentlig lenger – for å planlegge store vei- og jernbaneprosjekt. Jeg tror det er bred politisk enighet om at Norge bruker lang tid – altfor lang tid – på planlegging av nye infrastrukturprosjekter.

Fagetatene sier i sitt forslag til ny NTP 2014–2023:

«Etatene mener at tiden det tar å forberede store samferdselsprosjekter er for lang, og at det er bred enighet om at det bør gjennomføres tiltak for å redusere tidsbruken.»

De sier videre:

«Transportetatene mener det må vurderes et nytt planregime for store statlige infrastrukturprosjekter.»

Jeg tror det er bred politisk enighet også om at planleggingstiden må ned. Men så var det dette med gjennomføringsevnen.

Mitt inntrykk er imidlertid at det i beste fall planlegges nye planleggingsrutiner, og at den planleggingen tar lang tid. Å heve terskelen for stortingsbehandling der det er snakk om saksbehandling på uker og ikke år, blir som å skyte spurv med kanon: stor støy med lite utbytte.

I november 2011 besluttet forrige samferdselsminister å nedsette en arbeidsgruppe som skulle identifisere hvordan planlegging av store samferdselsprosjekt kunne ef-

fektiviseres. Gruppens anbefalinger ble lagt frem i april 2012. Nå er det gått nesten ett år. Utfordringen til statsråden er: Hvordan er rapporten fulgt opp, og hvilken effekt har oppfølging hatt eller skal ha, og fra når?

I april 2012 kom det også en rapport utarbeidet av Vista Analyse for Byggenæringens Landsforening som hadde tittelen: «Ti grep for raskere planprosesser». Innledningsvis sier rapporten:

«For at Norge skal få en moderne infrastruktur i løpet av 20 år kreves det endringer i måten vi finansierer, planlegger og bygger ut vei og jernbane (...) Politikk og planarbeid må kobles sterkere sammen og det må settes en frist for når prosjektet skal åpnes.»

Har rapporten kommet frem til politisk ledelse i Samferdselsdepartementet? Utfordringen til statsråden er: Blir innspillene og forslagene brukt? Gjør det inntrykk når det kommer slike tydelige innspill både fra byggenæringen og fra eget byråkrati?

Fremskrittspartiet mener planleggingstiden må kuttes kraftig. Målet bør være å komme ned på tre år. I dag er det for mange som får si for mye for lenge når et prosjekt planlegges.

Svært lang planleggingstid i Norge er en av flere hovedgrunner til at det tar for lang tid å bygge ny vei og jernbane, og at prosjektene ofte blir dyre. Lang tid fra planlegging til ferdigstillelse medfører at prisen øker. Det er dårlig samfunnsøkonomi. Effekten av ny sikker vei utsettes. Store ulykkeskostnader er konsekvensen.

Kostnadsbesparelse gjennom mindre tidsforbruk fra plan til ferdigstillelse gir et verdifullt finansieringsbidrag til de enkelte prosjektene. Lavere byggepris og raskere realisering av god samfunnsøkonomisk effekt er god økonomi og ansvarlig styring av samfunnets ressurser.

Byggenæringen har følgende anbefalinger:

1. Krav om konseptvalgutredninger og kvalitetssikring bør begrenses til prosjekter der det foreligger reelle konseptuelle valg, altså der det faktisk er noe å velge mellom.
2. Kvalitetssikring 2-prosessen bør forenkles.
3. Forutsigbar finansiering av hele prosjektet bør foreligge ved oppstart av planprosessen etter plan- og bygningsloven.
4. Statens vegvesen og Jernbaneverket bør gis frihet til prioriteringer mellom enkeltprosjekter innenfor overordnede politiske prioriteringer.
5. Det bør etableres et eget planregime for store vei- og jernbaneprosjekter i korridorane.
6. Planlegging etter plan- og bygningsloven bør forankres i strategiske avklaringer.
7. For hvert enkelt prosjekt bør det stilles krav til ferdigstillelsesår.
8. Medvirkning bør være forpliktende og primært utøves tidlig i prosjektet.
9. Innsigelsesretten bør praktiseres innenfor tydelige rammer, med krav til deltakelse i planforum.
10. Inntil et nytt planregime for store vei- og jernbaneprosjekter, bør statlig plan benyttes hyppigere.

Så kommer anbefalingene fra Samferdselsdepartementets arbeidsgruppe. De anbefaler

1. gjennomføring av interne tiltak i Statens vegvesen. Det er jo interessant som en liten parentes.
2. å utvikle et mer felles lovgrunnlag for interesseavklaring
3. å innføre et tydelig og forpliktende mål for samlet tidsbruk for en planleggingsprosess
4. at KVV/KS1 begrenses til å omfatte prosjekter der det er klare konseptuelle valg, der ett av punktene har sammenfallende anbefalinger fra disse to gruppene
5. å videreutvikle ordningen med KVV/KS1, slik at resultatet fra dette arbeidet gir klarere føringer enn i dag, før prosjektplanleggingen etter plan- og bygningsloven starter.

Der vil jeg referere til prosjektet Ferjefri E39, hvor prosjektgruppen nettopp anbefaler en slik løsning for å videreføre dette prosjektet:

6. at staten involverer seg tidligere i planprosessen og samordner sine interesser, og at man innfører tiltak for å korte ned saksbehandlingstiden i innsigelsesaker.

Litt mer om samordning: Samordning av statlige interesser er avgjørende viktig når det gjelder å nå sentrale mål for NTP. I dag er det for mye tilfeldigheter som avgjør om etatene finner sammen. Vi har tydelige eksempler fra min egen hjemby, Bergen, når det gjelder tog til Flesland flyplass og lokalisering av ny godsterminal for jernbanen. Her trengs det sterkere, statlige, politiske grep fra departementshold for å samordne flere transportsektorer når de planlegger prosjekter som har sammenfallende mål.

Samferdselsdepartementets arbeidsgruppe anbefaler videre

7. å senke terskelen for statlig plan
8. å øke bruken av statlig godkjenning av planprogram
9. å overføre vedtaksmyndigheten i forbindelse med bruk av statlig plan eller fastsettelse av planprogram ved samferdselsprosjekter fra Miljøverndepartementet til Samferdselsdepartementet
10. å etablere enkle kriterier som automatisk utløser statlig plan
11. at planleggingen blir mer strategisk.

Og da vil jeg benytte anledningen til å minne om at det faktisk var utgangspunktet for dagens NTP, slik det var formulert i Dokument nr. 8:47 for 1993–1994.

La meg én gang til referere til det pågående prosjektet Ferjefri E39, der prosjektgruppen vil ha mindre kommunal regulering for å få fart på prosjektet. De mener at mer beslutningsmyndighet bør flyttes fra kommunalt nivå til regionalt nivå, eller aller helst til statlig nivå. Dette er gode innspill som Fremskrittspartiet støtter. Prosjektet Ferjefri E39 er et nasjonalt prosjekt som må løftes frem i en ny NTP, og prosjektet bør derfor bruke nye virkemidler for å korte ned både planleggingstid og byggetid.

Jeg har omtalt en rekke av de innspillene som foreligger fra både Samferdselsdepartementet selv og byggenæringen for å effektivisere planprosessene og korte ned planleggingstiden. Også en rekke andre aktører og interessenter innenfor samferdselsområdet har spilt inn forslag for å korte ned en altfor lang planleggingstid. Til bygg.no sier statsråden selv i august 2012 at planlegging av store

vei- og baneprosjekter tar altfor lang tid. Hun vil halvere tidsbruken og sier:

«En halvering av dagens tidsforbruk er et fornuftig mål.»

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil statsråden gjøre for å effektivisere planleggingsprosessen og få planleggingstiden ned til maksimalt tre år, og når kan endringer få effekt?

Statsråd Marit Arnstad [10:15:31]: Regjeringen mener at det er viktig å effektivisere planleggingsprosessen og redusere tiden det tar å planlegge samferdselsprosjekter. Det er to hovedgrunner til det:

For det første er omfattende planleggingsprosesser kostbare og krever store ressurser, og den ressursbruken bør begrenses og heller vris over til utbygging.

For det andre fører lang planleggingstid til at prosjektene blir ferdigstilt senere, og da går det også lengre tid før samfunnet får nytte av de nye samferdselsprosjektene.

Så langt har interpellanten og jeg et felles utgangspunkt. Men der skilles også våre veier, for når interpellanten mener at planleggingstiden skal ned til maksimalt tre år, er det – etter min mening – en urealistisk målsetting. Å tro på en så kort planleggingstid vil være å se bort ifra viktige realiteter knyttet til planlegging og utbygging av nye samferdselsprosjekter.

Godkjente planer etter plan- og bygningsloven er en forutsetning for å kunne gjennomføre hovedtyngden av investeringstiltakene på veg- og jernbanenettet. Prosjekter som prioriteres i den første fireårsperioden i Nasjonal transportplan, skal som regel være vedtatt i kommuneplan eller i kommunedelplan. For gjennomføring av større bygge- og anleggstiltak eller tiltak som skal få vesentlige virkninger for miljøet og samfunnet rundt oss, kreves det reguleringsplan etter plan- og bygningsloven.

Vi skal planlegge raskere, men vi skal ikke planlegge dårligere. Vi må også ha respekt for at planleggingen etter lovgivningen skal være basert på et demokratisk grunnlag, der det skal være åpne og inkluderende prosesser. Det er en forutsetning at effektiviseringstiltakene skal klare å ivareta det hensynet til medvirkning og åpne demokratiske prosesser gjennom høring og offentlig ettersyn som kreves. Det er rett og slett slik at det er mange som er berørt av samferdselstiltak, og deres mulighet til medvirkning gjennom åpne prosesser må ivaretas. Det må påses at ulike samfunnshensyn og ikke minst rettssikkerheten til berørte parter også ivaretas.

Involvering og medvirkning kan være tidkrevende, men det kan faktisk også noen ganger være tidsbesparende og effektivt, fordi det skaper større forståelse og sterkere forankring av prosjekter og deretter også mindre konflikter og bedre løsninger. Dessuten er jo store samferdselsprosjekter ofte kompliserte, og da kreves det også noe tid til forsvarlig planlegging. Det man derfor må etterspørre, er en forsvarlig balanse mellom ulike hensyn som skal ivaretas. Alle er tjent med at det settes av tilstrekkelig tid til interesseavveininger, tekniske avklaringer og til å komme fram til løsninger som er økonomisk og miljømessig bærekraftige. Effektivisering må derfor ikke gå på bekostning av kvali-

tet, verken i planarbeidet eller på prosjektet. Men regjeringen er – som sagt – opptatt av å effektivisere planleggingsprosessen, men ikke med såpass urealistiske forutsetninger som det jeg opplever at interpellanten legger opp til når han snakker om en tidshorisont på tre år.

Ansvar for planlegging, inkludert KVV/KS1, er i dag fordelt på flere departementer. Det er derfor et samarbeid mellom departementene, med sikte på å effektivisere denne planleggingen. Ordningen med ekstern kvalitetssikring av store samferdselsprosjekt administreres av Finansdepartementet, mens plandelen av plan- og bygningsloven hører inn under Miljøverndepartementets ansvarsområde. I tillegg har også Samferdselsdepartementet og etatene som er knyttet til Samferdselsdepartementet, et ansvar for å føre en effektiv planlegging, innenfor rammene av gjeldende regelverk.

Statens vegvesen har – som det har vært nevnt – gjennomført et prosjekt som har sett på ulike tiltak, som kan effektivisere planlegging i vegsektoren. Oppfølgingspunktene her er i stor grad knyttet til forhold som Statens vegvesen selv kan påvirke, og det er også nærmere omtalt i Samferdselsdepartementets budsjettproposisjon for 2013, som ble behandlet i fjor høst.

Siden innføringen av KVV og KS1 på samferdselssektoren i 2006, er det gjennomført den type kvalitetssikring på om lag 50 prosjekt fordelt på byområder, vegstreknninger og jernbaneprosjekt. Noen av KVV-ene, som KVV for transportløsning for f.eks. Trondheim–Steinkjer, omfatter både veg og jernbane. En viktig forutsetning som bør ligge til grunn for KVV og KS1, er at det skal foreligge minst to konsepter i forhold til nullalternativet.

Regjeringens behandling av KVV og KS1 skal inngå i grunnlaget for NTP, og resultatet er derfor et viktig grunnlag for de prioriteringene som skal gjøres i Nasjonal transportplan. Regjeringens behandling av KVV og KS1 gir også føringer for etterfølgende planlegging etter plan- og bygningsloven, og avklaringene av konseptvalg og traséer, og en bedre samordning av de prosessene, gir derfor et potensial også for å kunne forenkle planlegging etter plan- og bygningsloven.

Samferdselsdepartementet vil vurdere omfanget og antallet av nye KVV-er i forbindelse med forberedelsene til arbeidet med NTP 2018–2027. Det er et mål å begrense antallet. Det kan være knyttet til at vi mer kritisk vurderer om det faktisk finnes konseptuelle valg, og at det dermed er behov for en KVV. Så er det jo slik at det allerede er gjennomført KVV og KS1 for mange byområder og en stor del av vegnettet, og at det vil være unødvendig å gjenta den type utredningsarbeid en gang til i forbindelse med framtidige NTP-er. En reduksjon i antallet KVV og KS1 vil utvilsomt bidra til effektivisering.

Som Stortinget er kjent med, pågår det også et arbeid for å se på ulike effektiviseringstiltak, og representanten Sortevik var inne på det i sitt innlegg. Det har vært en arbeidsgruppe nedsatt av den forrige samferdselsministeren i 2011, som leverte innspill til Samferdselsdepartementet i 2012. En del av det arbeidet er det orientert om i budsjettproposisjonen for 2013, kapittel 5.2. Der omtales rapporten som ble overlevert, og der omtales også Statens vegve-

sens prosjekt som jeg var inne på tidligere i innlegget mitt. Representanten har rett i at det der ligger en rekke forslag, til sammen tolv, til hvordan en kan ha en mer effektiv prosess. Disse forslagene omfatter både effektivisering av planprosessene etter plan- og bygningsloven og effektivisering av prosessene knyttet til KVV- og KS1-ordningen. Det er forslag som er av nokså ulik karakter, og som antakelig også vil kreve ulik grad av oppfølging.

Departementet er i full gang med å følge opp resultatet av det arbeidet. Det har høy prioritet, og det vurderes både tiltak som kan gjennomføres raskt, og tiltak som vil ta litt lengre tid.

Regjeringen og departementet er også åpne for en rekke av de innspillene som har kommet utenfra. Vi ser at mange av de innspillene som har kommet, enten fra uavhengige miljø eller fra den arbeidsgruppen som jeg nettopp har referert til, går i samme gate og omfatter en rekke av de samme forholdene.

Hva vi konkret kommer til å gjøre, og hvilke konkrete forslag som kommer til å bli fulgt opp, vil vi komme tilbake til Stortinget med en nærmere omtale av i forbindelse med framleggingen av stortingsmeldingen om NTP, som kan ventes om få dager.

Arne Sortevik (FrP) [10:23:40]: Takk for svaret.

Statsråden har helt rett i at det er en del sammenfallende punkter mellom de to utredningene som jeg brukte mye tid på å referere fra. Det er også sammenfallende synspunkter mellom de to gruppene rapporter og andre innspill som kommer fra andre aktører. Men det som betyr noe, er jo når vi får gjennomført tiltak som har effekt. Det som betyr noe for bilbrukerne og veibrukerne i Norge, er når vi klarer å korte ned planleggingstiden fra dagens ti pluss til fem minus. Da er det interessant å se at det er mindre avstand mellom statsrådets mål og Fremskrittspartiets mål enn det er mellom dagens tidsbruk for planlegging, etter nesten åtte år med rød-grønn regjering, og det som var et uttalt mål fra statsråden da hun tiltrådte i fjor, i 2012. Det som imidlertid betyr noe, er når halveringen vil være gjennomført, og hvordan vi kan være sikre på at dette faktisk kommer til å skje innen rimelig kort tid.

Ett spørsmål i den forbindelse, i tillegg til det jeg tok opp i hovedinnlegget, er om ikke bygging i mange små etapper forlenger planleggingstiden – at mange små prosjekter gir mye planlegging. Mener statsråden at bygging av større prosjekter vil bidra til at tid brukt på planlegging reduseres, og at man da samlet sett også får raskere utbygging?

Et annet mulig tidsreduserende tiltak er å la entreprenører som bygger vei, også ta ansvar for planprosesser. Så vidt jeg har funnet ut, var det omtalt og anbefalt av en av statssekretærene så sent tilbake som i 2010.

Så mitt spørsmål blir fortsatt: Hvilke tiltak vil regjeringen bruke, og når vil vi se effekten? Hvordan Stortinget vil bli informert videre, har vi fått vite litt om, ved den forventede referansen til NTP.

Da forrige statsråd, Meltveit Kleppa, omtalte dette i en spørretime i 2010, sa hun:

«Statens vegvesen og Jernbaneverket arbeider kon-

tinuerleg på mange område for å sikra nødvendig kapasitet og kompetanse for å effektivisera planprosessen. (...) Eg vil likevel ha ein dialog med etatane om kva som kan gjerast (...). Eg reknar med at det kan vera effektiviseringsgevinstar (...).»

Vi er ikke kommet så mye lenger etter disse uttalelsene fra statsrådens forgjenger i 2010. Derfor er det fortsatt grunn til å etterlyse mer effektive tiltak og effektivitet i den prosessen som går på å redusere tid som brukes til planlegging. Det er fortsatt slik at for mange får si for mye for lenge. Når og hvordan vil statsråden endre på det?

Statsråd Marit Arnstad [10:27:03]: Som jeg også var inne på i mitt innlegg, foreligger det altså en rekke innspill. Enkelte av innspillene har kommet via arbeidsgruppen knyttet til Samferdselsdepartementet, og enkelte innspill har kommet utenfra. De har det til felles at det er mange av de samme typer moment som kommer fram, enten det er at man skal prøve å begrense bruken av konseptvalgutredning eller KS1, at man skal sette tidsfrister, at man må prøve å forenkle deler av prosessen, at man skal ha en mer forutsigbar finansiering, eller at man skal gi fagetatene større frihet når det gjelder prosjekter og planlegging enn det de har i dag.

Jeg tror vi skal erkjenne at noen av disse tiltakene vil man kunne innføre ganske raskt, mens andre vil ta lengre tid. Det er et litt sammensatt bilde, for noen av forslagene dreier seg om å endre praktisering av dagens regelverk, mens andre handler om å endre regelverket eller å sette nye frister. Så jeg tror bildet er nokså sammensatt. Noe vil ta tid, andre forslag kan gjennomføres ganske raskt. For eksempel vil det å kunne sette klare krav og klare mål om effektivisering i fagetatene være et tiltak som kan gjennomføres ganske raskt, men det vil sjølsagt også være et tiltak som må måles over tid. Det samme gjelder spørsmålet om KVV-systemet. Vi har gjennomført mange KVV-er nå, før denne Nasjonal transportplan. Det blir antakelig ikke så mange i årene framover. Valget av når man skal gjennomføre KVV, om man har tilstrekkelige alternativer å velge mellom som kan gi grunnlag for KVV, eller om det egentlig bare er en fortsettelse eller utbedring av en strekning – den type ting – må man jo ta alvorlig. Det er et viktig innspill. Men det er også et tiltak som ikke kommer over natta, det kommer til å skje over tid.

Jeg tror også, som representanten var inne på, at man kan ha fordeler av kortere planleggingstid når det gjelder sammenhengende utbygging. Jeg tror faktisk det er en gjensidig virkning av det. Jeg tror at kortere planleggingstid kan gi rom for større sammenhengende utbygginger. For hvis man får effektivisert og kortet ned på planleggingstiden, kan man også få en mer sammenhengende utbygging av større strekninger. Det kan faktisk føre til at utbyggingen i seg sjøl blir raskere. Så den virkningen som det der er pekt på, mener jeg er en gjensidig virkning.

Jeg er opptatt av at vi skal komme videre med hensyn til raskere planlegging. Jeg tror det er viktig at en har et mål for det arbeidet, men etter min mening er det urealistisk å tenke seg at en skal ned på et nivå på tre års planlegging. Da tror jeg en går på akkord med den demokratiske delen

av prosessen og med rettssikkerheten til dem som er berørt av en sann prosess.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [10:30:31]: For Arbeiderpartiet er det også viktig å korte ned planleggingstiden i samferdselsprosjekter, noe ikke minst statsministeren har understreket ved flere anledninger.

Firefelts E18 gjennom Vestfold er ett av eksemplene som hyppigst trekkes fram for å illustrere konsekvensene av lang planleggingstid i Norge. Lokale protester, bl.a. fra Larvik kommune, førte til en rekke endringer i Vegdirektoratets opprinnelige planer. Blant annet ble en tunnel lengre og en bro endret. Nå skal det bemerkes at kommunen hadde gode argumenter: En ny barnehage var bygd og lå midt i støysonen for den nye veien. Kommunen ønsket at dette skulle bli hensyntatt, og det var vektige argumenter. Derfor er jeg helt enig med statsråden i at interpellantens ønske om tre års planleggingstid blir for lite. Det vil ikke være tid nok til å ivareta viktige demokratiske spilleregler. Men uansett: Innsigelsen fra Larvik kommune førte til en prisøkning på 3 mrd. kr, og forsinkelser. Denne typen uenighet mellom utbygger og kommuner eller mellom kommuner om valg av traseer og lengde på tunneler gjør at en rekke byggeprosjekter forsinkes og fordyres.

Kommunene er planmyndighet i Norge. Dette gjør at prosessen kan bli vesentlig forsinket dersom den berørte kommunen ikke aksepterer en plan slik den er presentert fra f.eks. Vegvesenet. Det handler både om tid og om penger. Kommunene velger ofte dyrere alternativer enn transportetatene forslår. Ofte er det rimelige krav tuftet på god lokalkunnskap som ligger til grunn for kommunenes standpunkt. Det gir planprosessen et bedre resultat, og nærhetsprinsippet følges. Andre ganger kan kanskje kommunens beslutninger bære mer preg av at det er staten som må bære kostnadene ved de kommunale reguleringsvedtakene.

Statens vegvesen og Jernbaneverket stilles overfor et valg mellom å få prosjektet i gang til rett tid og å reise innsigelse og sette i gang den tidkrevende prosessen med mekling i Fylkesmannens regi samt eventuell behandling i Miljøverndepartementet – prosesser som kan ta flere år.

Politiske omkamper kan være en tredje faktor. E8 inn til Tromsø er et eklatant eksempel. Etter 24 års kamp, omfattende vedtak i kommunestyret om trasévalg, spleiselag med staten og ikke minst omfattende planlegging valgte det nye flertallet, som består av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, å tilsidesette avtalen mellom kommunen og staten. Kommunen krever nå nytt trasévalg og sier nei til bompengefinansiering. 20 mill. kr i planleggingsmidler er så langt kastet ut av vinduet. Nå krever opposisjonen, anført av flere stortingsrepresentanter, at Statens vegvesen skal starte ny planlegging, som selvfølgelig skal bekostes av staten. Den største taperen er befolkningen i Ramfjorden, som må leve med en livsfarlig vei.

Det gagnar ikke fellesskapet at store, kostnadskrevenne samferdselsprosjekter blir enda dyrere og mer forsinket på grunn av lokal uenighet. Vi må ta i bruk nye verktøy for å få ned planleggingstiden. Statens vegvesen og Jernbaneverket må få større mulighet til å skjære igjennom ved lokal

motstand. Ett virkemiddel kan være bruk av statlig reguleringsplan. Ifølge plan- og bygningsloven skal statlig reguleringsplan bare brukes unntaksvis, men i realiteten brukes den nesten aldri. Vi skal ikke overkjøre lokale hensyn, men vi må gjøre noen avveininger.

En reduksjon i planleggingstid stiller krav til både lokaldemokrati, staten og samferdselsetatene. Statlige interesser må involvere seg tidligere i planprosessen enn i dag. Vi må se på en forenkling av planprosessen, som statsråden har vist til. Det bør settes forpliktende tidsfrister for hele eller deler av planprosessen, og det bør som sagt vurderes om terskelen for å gjøre bruk av statlig plan bør senkes. Med kortere planleggingstid blir det også lettere å bygge mer sammenhengende, noe som igjen bidrar til raskere utbygging.

Når dynamikken i planleggingsprosessen medfører at den totale kostnaden i store samferdselsprosjekter øker, gjør det at vi får gjennomført færre prosjekter innenfor budsjetttrammene. Selv om vi har økt samferdselsbudsjettet med 64 pst. siden vi tok over styringen av landet i 2005, er det unektelig slik at økt omfang og overskridelser skyver andre prosjekter utfor kanten.

Om få dager legges neste Nasjonal transportplan fram. Der vil vi fortsette samferdselsløftet vi har startet på. Men vi vil også bruke pengene smartere. Redusert planleggingstid blir ett viktig grep. Slik tar vi Norge videre.

Bård Hoksrud (FrP) [10:35:31]: Nå har jeg sittet i transport- og kommunikasjonskomiteen i snart åtte år, og vi har hatt tre samferdselsministre fra Senterpartiet i de åtte årene. Alle har sagt at vi skal kutte i planleggingstiden. Kanskje får vi om fire dager et svar på hva statsråden vil gjøre. Jeg registrerer at statsråden er mest opptatt av å si at tre år er helt urealistisk, men at vi skal komme ned mot fem år. Vi får ikke klar og tydelig beskjed om hvordan samferdselsministeren skal gjøre det. Det er mye prat, mye ull, og lite konkret om hvordan man skal komme ned i tid. Men det er veldig enkelt hvis man bare vil.

Jeg synes E18 gjennom Vestfold er eksempelet som tydeliggjør så utrolig godt hvor galt det er når vi holder på med den klattvise utbyggingen som vi gjør i Norge i dag. 6 prosjekter og 16 års utbyggingstid – i underkant av 8 mil. Det har vært til sammen 32 år med planlegging og utbygging, og resultatet er 78 km eller i underkant av 8 mil. Det viser at vi er nødt til å begynne å gjøre andre ting og ta andre grep.

Fremskrittspartiet sier klart og tydelig fra: For det første må vi begynne å bygge større. Vi må begynne å prosjektere større strekninger på en gang, for det er ikke sånn at det blir så mye lengre planleggingstid fordi man tar et større strekk. Det kan faktisk hende at det blir ganske mye kortere planleggingstid ved å ta det som ett prosjekt enn å ta det som seks prosjekter, som vi har gjort på E18 gjennom Vestfold. Hvis E18 gjennom Vestfold hadde vært gjort som ett prosjekt, hadde man spart masse planleggingstid, masse høringsrunder og masse behandlinger i kommunestyre og fylkesting, og så hadde man faktisk bygd veien langt raskere.

Jeg synes vi har fått mange gode innspill om hvordan vi

skal klare det, både fra det regjeringsoppnevnte utvalget og ikke minst i forslaget fra BNL, som kommer med ti klare og tydelige tilbakemeldinger om hvordan vi kan få det til. Det er over ett år siden disse forslagene kom, og vi skal kanskje få vite om fire dager hvordan regjeringen har tenkt å løse det.

Jeg har lyst til å vise til E6 ved Åkersvika utenfor Hamar. Miljøverndepartementet har diskutert i tre år hvor veien skal ligge, fordi de er uenig i hvor den traseen bør ligge, noe alle lokalpolitikere, fylkespolitikere og stortingspolitikere fra fylket – alle – er enige om – men ikke Miljøverndepartementet. Setter man ikke frister for når de som har innsigelsesmulighet, skal få lov til å holde på med innsigelsene sine, tar det nesten en evighet.

E6 ved Minnesund – to kommuner som kranglet i ti år. Når de endelig har klart å bli enige, bestemmer Miljøverndepartementet seg for at de er uenig i den traseen de to har klart å bli enige om. Dette er hovedferdselsåren mellom Oslo og Trondheim! Mange mennesker har mistet livet mens de to kommunene kranglet og Miljøverndepartementet behandlet saken. Det tok nesten tolv år før man ble ferdig og kunne begynne å tenke på å sette spaden i jorda. Det kan ikke være sånn lenger.

Det er derfor vi sier at vi må sette en frist for hvor lenge de som har rett til innsigelser, skal få lov til å holde på med det. Så må vi sørge for å korte ned prosessene. Vi skal selvfølgelig ta hensyn til de lokale innspillene, men mer statlig regulering må vi ha. Så vil sikkert noen si: Men i Ås har Fremskrittspartiet lokalt holdt på å kludre det til. Ja, jeg tror man kan si at lokalpolitikere har holdt på å kludre det til ganske mange steder i landet. Det er nettopp det vi må få slutt på. Vi skal lytte til lokalpolitikere, vi skal ta med de signalene som kommer. Men noen ganger må noen si at nok er nok, og så må vi sørge for å begynne å bygge veien. Det er det det handler om, og det er det Fremskrittspartiet er opptatt av. Stamveinettet, det nasjonale veinettet vårt, er statens ansvar, og det er vi som har ansvaret for å sørge for at det kommer, og at det blir på en god måte.

Som sagt: Vi skal lytte til innvendingene, men jeg registrerer jo at vi har en statsråd som ikke er veldig glad i å lytte til innvendinger. I min hjemkommune, Bamble, hvor vi skal bygge ny E18, skal vi bygge med smalt firefelt, mens alle etatene – nødetatene, lokalpolitikere og fylkespolitikere – vil ha 23 meter. Hvis regjeringen får det som den vil, er det jo bilistene som skal betale det meste av det gjennom bompenger også, så da burde vi vel i hvert fall kanskje kunne få en skikkelig vei.

Trond Helleland (H) [10:40:51]: Takk til interpellanten for å ta opp et viktig tema. Det er jo litt sånn déjà vu for meg som tidligere transportpolitiker å se at det er de samme debattantene, det er de samme temaene, det er de samme svarene – og det er det samme svaret fra statsråden. Det er ny statsråd, og det er i hvert fall en endring.

Bård Hoksrud har mange gode poeng når han peker på alle de prosjektene som er trenert, som er utsatt, og som ikke kommer av flekken. Men jeg tror vi skal være veldig forsiktige med å gi lokalpolitikere skylden. I Lier har vi en reguleringsplan som nå har ligget to år i Miljøvern-

departementet. 14. mars var det toårsjubileum for reguleringsplanen for Lierstranda, der det ikke er ett mål matjord, der det er snakk om å bygge ut boliger for 20 000 personer, der intercitytriangelet skal passere, og der rv. 23 skal kobles sammen med E18. Der skjer det ingen ting, og det har gått to år siden departementet – Miljøverndepartementet – fikk den saken til behandling. For halvannet år siden var Miljøverndepartementet på befaring på Lierstranda, kikket seg rundt og så at sånn ser det ut her. Etter det har ikke Lier kommune hørt én ting. Så jeg tror jammen skyldfordelingen når det gjelder hvem som trenerer, skal gjøres opp på et vis som viser at det i hvert fall er én ting en ny regjering kan få til – det håper jeg på – og det er at plan- og bygningsloven skal forvaltes enhetlig og helhetlig i Kommunal- og regionaldepartementet og ikke i Miljøverndepartementet. Det har vi foreslått, og det kommer vi til å gjenta.

Mange gode poeng er tatt opp av interpellanten. Høyre ønsker naturligvis også å forenkle plansystemet ved å begrense bruken av KVVU og KS1 til å gjelde prosjekter der det er klare konseptuelle valg. Det var jo også statsråden inne på: Det må ikke brukes uansett, det må brukes der det er nødvendig, og der det er behov for det. Vi ønsker også å bruke statlig regulering på store nasjonale veiprosjekter dersom det er nødvendig.

Bård Hoksrud nevnte E18, og da snakket han om E18 gjennom Vestfold. Men vi har jo en E18 som går ut av Oslo her, og der det altså nå er gått årevis uten at det har skjedd noen ting. Vi har et intercitytriangel som skal bygges ut, og som alle er opptatt av. Men kanskje et av de aller største prosjektene, nemlig det å passere Drammen by, har ikke Jernbaneverket engang begynt å tenke på når det gjelder hvordan de skal få det til. Så det er noe også med tingenes rekkefølge og det å se ting i sammenheng.

Vi har en E16 som går ut fra Sandvika og over til Hønefoss. Der klarte en jo det kunststykket å bygge en liten parsell i midten aller først, og så gjenstår koblingen inn mot E18 og overføringen til Hønefoss. Det er i det hele tatt veldig mye som kan gjøres ved også å gjøre ting i riktig rekkefølge, se ting i sammenheng og få en mer helhetlig plan for hvordan en ønsker at det nasjonale hovedveinettet skal bygges ut.

Jeg registrerer med glede at regjeringen nå vil satse på Ringeriksbanen. Det har jo vært pressekonferanse. Den kom litt sent i gang, fordi statsråden kom en halv time for sent til Bergen på grunn av at toget var forsinket. Det har jo vært en offensiv aksjon på alle jernbanestasjonene langs Bergensbanen i dag, med alt fra Martin Kolberg og Per Olaf Lundteigen på Hønefoss til alle SV-ere i Hordaland og andre, og statsråder har sagt at de skal starte bygging av Ringeriksbanen i 2018 – altså etter neste stortingsperiode. Det er i hvert fall et gledelig signal, men det sier jo også noe om at planleggingshorisonten er ganske lang for de store nasjonale prosjektene som det er et ønske om å komme i gang med.

Planleggingstiden må ned, men samtidig må samordningen bedres. Norge vil få én million nye innbyggere i løpet av de neste ti–femten årene. Fram til 2030 er det spådd at vi skal få én million nye innbyggere. De aller fles-

te av disse vil bosette seg i og rundt de store byene. Da trenger vi boliger, vi trenger kollektivplaner, og vi trenger veier. Sammenhengen mellom disse er etter min mening altfor dårlig i dag. Planleggingen av store boligområder må kobles mye tettere sammen med planlegging og realisering av store kollektivprosjekt. Jeg håper at NTP også gir det kollektivløftet og den muligheten for å utvikle storbyene våre, slik at det ikke blir fullstendig kaos i trafikken hvis en skal bosette én million nye innbyggere.

Hallgeir H. Langeland (SV) [10:46:14]: Dette er ein interessant debatt, ikkje minst når me høyrer på dei som er gode til å syta i Høgre og Framstegspartiet, for me veit jo at dei satsar på å gjera ein jobb saman til hausten. Då blir det interessant å sjå kva som kjem ut av det, av meir effektivitet og bygging.

Med Framstegspartiet sin politikk, som dei køyrer fram her, og som ikkje har fleirtal, hadde det jo ikkje blitt bygd særleg mange vegar i dette landet, for Framstegspartiet vil jo ikkje ha ei finansiering som alle dei andre partia vil. Altså kan ein seia at konsekvensen av den politikken som Framstegspartiet står fram med, ville betydd veldig lite veg i forhold til det det no er.

Så er det då Høgre, som tydelegvis klarer å gleda seg litt over den innsatsen som regjeringa gjer med omsyn til Bergensbanen og Ringeriksbanen. Det veit eg jo at Helleland har vore med og jobba for, men eg vil berre minna representanten Helleland om at då Venstre og hans eige parti sat i regjeringskontora, var det 1,3 mrd. kr til investeringar i jernbanen. Då hadde det tatt ein del hundre år å byggja Bergensbanen sånn som Høgre no, i opposisjon, seier at dei vil. Men for all del, det er jo klart at når ein har offensive jernbaneparti som SV i regjering, blir løyvningsnivået til jernbane eit heilt anna og prioriteringa ei heilt anna enn det Høgre hadde då dei var i posisjon. Det må me jo berre registrera.

Så seier statsråden – heilt korrekt – at no blir jo heile NTP-en lagd fram på fredag. Til no har det berre vore ein del lekkasjar, som er vanleg når ein har regjeringskontora – også for Høgre, då dei sat der. Så på fredag får me heilskapen i dette, og då får me sjå kva grep regjeringa gjer med omsyn til planlegging. Intensjonen til interpellanten meiner eg er god, nemleg at me skal få ei meir effektiv planlegging, sånn at me får meir ut av pengane – som statsråden nemner som eit av dei viktige punkta for å effektivisera.

Det er veldig viktig å seia, synest eg, og Hoksrud var jo også inne på det, at alle parti kan ha problem i sine kommunar. I Ås var det Framstegspartiet som såg ut til å kunna stoppa ein veg.

Så er spørsmålet: Korleis skal ein balansera dette? Skal ein berre seia at ein køyrer over lokaldemokratiet? Er nokon prosjekt så viktige, eller er det sånn at me må reflektera litt over at me faktisk må høyra på lokaldemokratia, sånn som me gjer i dag? Kanskje kan me i nokre prosjekt – det er iallfall SV ope for, ikkje minst innanfor jernbanesektoren – ha nasjonale reguleringsplanar for nettopp å halda oppe tempoet, fordi det er ein fordel for klimaet. Framstegspartiet har jo ingen andre enn bilisten og

bilen å ta omsyn til, og ikkje til klimagassutslepp. Dessverre har me jo ei finansieringsordning i dag som Framstegspartiet er imot, og som gjer at det blir bygd veldig mange motorvegar. Kanskje kunne ein vurdere – som eg veit Vegvesenet gjorde i Vestfold: Hadde det vore nødvendig med firefelts veg i Vestfold dersom me hadde bygd dobbeltspora jernbane fyrst? Då var svaret på det at det sannsynlegvis ikkje var behov for den firefelts vegen. Det er SV sin påstand at me byggjer i feil rekkefølge.

Eg er glad for at me får nok ein runde om dette med planlegging og effektivisering. Statsråden har gjort greie for kva me har gjort, og kva for nokre rapportar som har vore, og på fredag legg me fram Nasjonal transportplan, der det òg vil stå noko om dei prosessane som føregår.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [10:50:44]: Senterpartiet mener også at planleggingstiden skal ned. Det går lang tid i dag, og det er viktig å kutte den. Men la meg også si at planlegging er viktig for å avklare de beste løsningene for utbyggingen av infrastruktur. Det er mange hensyn som skal avveies for å komme fram til de beste løsningene. Men det er rett at det er mange eksempler på at det tar for lang tid i dag. Det er krangel lokalt om trasévalg, det er omkamper som tar tid – har vi sett i en rekke kommuner – og det er innsigelser fra statlig hold som gjør at prosesser stopper opp og tar for mye tid.

Men det er mye som kan gjøres innenfor det regelverket vi har i dag. Jeg skal gi et eksempel på at det går an å gjøre ting raskere og smartere.

Melhus kommune i Sør-Trøndelag har tatt gode grep for å ta lokal vinkling og initiativ når det gjelder planprosessen på E6 gjennom kommunen. De tok en aktiv rolle, tok regi gjennom folkemøter og formannskapet som planstyre, hadde mange møter og hadde alle aktørene med seg fra tidlig fase for ulike valg av løsninger. Effekten var at man klarte å gjennomføre prosessen på en slik måte at det ikke kom innsigelser fra noe hold – man klarte å spare 350 dekar dyrket jord i tillegg – og man kuttet ned på planprosessen med mange, mange år. Dette er et bevis på at det er mulig – hvis man ønsker å ta tak i ting lokalt og ønsker å få gjort de kloke grepene. Det viser også at det er mulig å redusere planleggingstiden uten å gå veien om statlig plan.

Andre tiltak som jeg mener er kjempeviktig, er å få klare tidsfrister for alle parter. Mulige innsigelser må på bordet med en gang. Det må ikke være sånn at etter to års lokal planprosess kommer man med innsigelser og må starte på nytt. Det må komme på bordet raskt. Men det er viktig med lokal medvirkning siden det er mange hensyn som skal avveies. Dette handler både om demokratiet som hovedregel og forholdet til rettssikkerhet. Man skal finne løsninger for den lokale trafikken, som kommunen har ansvaret for, og man skal finne kollektive løsninger, som fylkeskommunen har ansvaret for. Derfor bør man bidra til at man finner måter å gjøre det på uten at statlig plan som hovedregel skal gjennomføres.

Men det kan være behov for å skjære igjennom når krangelen har dradd ut, eller man ser at det er uforenlig med å komme fram til enighet innen rimelig tid. Da må

man ha en måte man kan skjære igjennom på, sånn at man kommer seg videre.

Jeg er enig med statsråden i at man skal ha en kritisk gjennomgang av om det er behov for konseptvalgutredning. I en del tilfeller mener jeg at det er ingen konseptuelle valg, det er én løsning som gjelder, og da må man kunne skjære igjennom og sørge for at man ikke trenger å ta veien om en KVV.

Jeg synes det er viktig, som flere her har sagt, å minne om at lokaldemokratiet er viktig, og jeg vil tro at representanten Hoksrud ikke ønsker å være på kollisjonskurs med sine partifeller rundt om i landet når de ønsker å ha en delaktighet i planprosesser. Jeg tror at man fort kommer i en situasjon der man får høre at staten overkjører det lokale nivået, og det tror jeg, som sagt, ikke er klokt i og med at det er såpass mange hensyn som skal avveies både i forhold til lokal trafikk, knutepunktløsninger for kollektivtrafikk, og når det gjelder å sikre at de beste løsningene velges med hensyn til jordvern og andre forhold.

Til slutt vil jeg minne om at det er et ansvar for alle aktører å sørge for at planleggingstiden går ned både på lokalt hold og også i forhold til de statlige aktørene som ofte kommer med innsigelser. Får man til gode planprosesser, som jeg har vist til bl.a. fra Melhus, klarer man å avveie de ulike hensynene på en sånn måte at planleggingstiden går vesentlig ned. I tillegg skal vi ta kloke grep i den kommende Nasjonal transportplan som skal bidra til at det blir bedre og kortere planleggingstid framover.

Ingunn E. Ulfsten (KrF) [10:55:57]: Interpellanten tar opp et svært aktuelt og viktig tema. Utfordringen med tidkrevende planprosesser er velkjent både fra lokalt nivå og fra nasjonalt nivå. Det tar for lang tid å bygge vei og bane i Norge. En viktig grunn til at det tar så lang tid, er selve planleggingstiden. Selv etter at det er fattet en beslutning om et nytt vei- eller baneprosjekt, kan det ta svært lang tid før prosjektet er fullført. Formelle planprosesser skal gjennomføres med politisk behandling både lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er nødvendig å effektivisere disse planprosessene.

Opposisjonen har fremmet en rekke forslag som ville ført til en effektivisering av systemet. Nå har også departementet tatt prisverdige grep, og signalene er oppløftende. Store vei- og baneprosjekter blir altfor ofte forsinket. Når vi ser på den gjeldende transportplanen, ser vi at to tredeler av alle nye veiprosjekter er forsinket etter fire år. Tre firedeler av nye baneprosjekter er forsinket. Dette viser at vi ikke får nok igjen for de pengene som settes inn i sektoren. Det er for mange propper i systemet. Det hjelper ikke med løfter om store bevilgninger hvis ikke planene kan iverksettes.

Eksempler fra mitt eget fylke, Akershus, er dobbeltsporet Oslo–Ski. Ifølge regjeringens plan skulle vi brukt 2,5 mrd. kr på dette i perioden 2010–2013. Nå vet vi ikke utgangen av dette prosjektet.

Et annet eksempel er rv. 22 gjennom Fetsund. Her har både spissnutefrosker og krysningen av Glomma skapt hodebry. Det kan virke som at staten selv har forsinket seg

selv. Innbyggerne og pendlerne har i årevis måttet forholde seg til en uholdbar køsituasjon.

Som flere har vært inne på i debatten i dag, har regjeringens hurtigarbeidende arbeidsgruppe sett på effektiviseringen av systemet, og det foreligger en rekke tiltak. Dette er forslag som dels er knyttet til effektivisering av planprosessene etter plan- og bygningsloven og dels knyttet til kvalitetssikringssystemet for store statlige prosjekter. Flere av forslagene er også knyttet til endringer av regelverk og retningslinjer. Kristelig Folkeparti forventer nå at vi finner igjen flere av disse gode forslagene i ny NTP som kommer denne uken, og jeg er glad for at statsråden nå lover at det vil skje.

Jeg vil særlig peke på tre helt nødvendige tiltak:

For det første mener jeg at staten må koordinere og samkjøre de ulike etatenes interesser på en bedre måte enn det som skjer i dag. Vi vet at det er ulike interesser, f.eks. knyttet til miljø og til landbruket. Den type interesser fra statens side må avklares så tidlig som mulig.

For det andre mener jeg det er svært viktig at alle involverte parter kommer inn i bildet så tidlig som mulig i prosessen. Da sikrer vi en god prosess, og vi slipper omkamper. Trasévalg og de ulike løsningene må forankres, og det må sikres medvirkning på et tidlig stadium.

For det tredje bør det være mulig å bruke statlig plan og reguleringer i større grad enn i dag. Jeg tror mange kommuner som har slitt med en sak i lang tid, kan oppleve det positivt når staten skjærer igjennom. Dette må selvsagt vurderes nøye fra tilfelle til tilfelle, men for store prosjekter av nasjonal betydning kan nok statlig inngripen være helt nødvendig for å unngå forsinkelser.

Det trengs fornyelse og effektivisering av samferdselssektoren. Det handler bl.a. om nye finansieringsløsninger, men også redusert planleggingstid for nye veiprosjekter må være en viktig del av den fornyelsen.

Sigvald Oppebøen Hansen overtok her presidentplassen.

Susanne Bratli (A) [11:00:26]: Jeg har lyst til å begynne med å takke interpellanten for å reise en interessant og viktig debatt. Det er ikke en debatt som er ny, men en debatt vi har holdt på med en god stund. Svaret fra både statsråden og for så vidt også oss i regjeringspartiene har vært at vi kommer med våre meninger og løsninger når vi legger fram Nasjonal transportplan, så det bør kanskje ikke komme som en overraskelse på noen. Likevel er det interessant å ta debatten her også og se hvor de politiske skillelinjene går, f.eks. når det gjelder lokaldemokrati og involvering av kommuner, fylkeskommuner og andre.

For å starte med det aller viktigste vil jeg gjenta det som representanten Bjørnflaten sa i sitt innlegg, og det som statsråden allerede har sagt: Vi er for å redusere planleggingstida – selvfølgelig er vi det. Men det handler både om å skille mellom små og store prosjekter og om å diskutere hva som er kortere planleggingstid. Store prosjekter trenger nødvendigvis noen år med planlegging. Korte planleggingstid: Ja, men ikke for kort. Det er et viktig poeng som jeg synes statsråden hadde i sitt svar. Vi skal

ha akkurat passe kort tid til at vi har et riktig beslutningsgrunnlag og får riktige løsninger. Det er ofte sånn at man får et riktig beslutningsgrunnlag og riktige løsninger når man involverer lokaldemokratiet og dem som sitter nært der samferdselsprosjektene skal gå.

Jeg synes det er interessant å reflektere litt over hvorfor planleggingstida har blitt så lang som den har blitt. Det er ikke nødvendigvis fordi bestemmelsene er altfor omfattende, ikke nødvendigvis, det kan også være fordi man har lagt seg til unødvendige rutiner og arbeidsmåter – en praksis som gjør at man nå kommer opp i en gjennomsnittlig planleggingstid på ti år på store prosjekter. Men det er også sånn at man tidligere heller ikke har hatt det travelt, fordi det var mye mindre penger i samferdselssektoren før, og man var heller ikke vant til at nasjonale transportplaner faktisk ble gjennomført. Da var det kanskje litt behagelig for samferdselspolitikere å kunne skylde på at prosjektene ikke var ferdig planlagt. Det var behagelig med lang planleggingstid.

Det ble vist til den arbeidsgruppen som har sett på effektivisering av planprosesser i store samferdselsprosjekt, og der synes jeg det kommer mye interessant og mye som man skal ta med seg videre. Jeg synes også det poenget som særlig handler om at staten må samordne sine interesser på et tidligere tidspunkt i dag, er viktig. Jeg tror ikke det er mange av oss som driver med samferdselspolitikk, som er spesielt glad i Miljøverndepartementet – for å si det på den måten. Vi har alle sammen hørt om Åkersvika og spissnutfrosker og hekkende ørnepar og alt det som stikker kjepper i hjulene for å få på plass samferdselsløsningene. Her må man på et tidlig tidspunkt faktisk være med i planprosessen og ikke legge inn innsigelser når man holder på å nærme seg slutten.

Det er noe jeg har lyst til å si i tillegg til dette. Fremskrittspartiet har tidligere dratt fram Albania som et godt eksempel på hvordan man skal drive samferdselsprosjekt. For å slå dette fast: Vi vil ikke ha et planleggingssystem som det man har i Albania. Der er det sånn at man skisserer inn en veitrasé på kartet omtrent med blyant, så begynner man å bygge, og så foretar man detaljplanleggingen underveis. Men det viser seg jo at veiprosjektene i Albania sprekker så det suser på kostnadene, så der har man kjempetfordringer med hvordan man skal kunne hente inn overskridelsene. Sånn vil vi ikke ha det. Det er også sånn at selv om Albania er et voksende demokrati og har fått på plass sine demokratiske systemer, kan man vel ikke skryte på seg å ha store lokaldemokratiske tradisjoner i det landet. Vi vil derfor ikke identifisere oss med den demokratiske behandlingen som man har f.eks. i Albania.

Så finnes det eksempler på at det er lurt å ha konseptvalgutredninger, og det finnes eksempler på at det faktisk er lurt å rykke tilbake til start og be om at man må ha flere vurderinger når man har fått på plass en konseptvalgutredning. Jeg synes at konseptvalgutredninga for ny godsterminal i Trøndelag er et godt eksempel på det. Når man lar være å ta hensyn til nye godsstrømmer, og når man lar være å ta hensyn til politiske ønsker om at man skal øke også sjøtransporten, synes jeg det er fornuftig av samferdselsministeren det hun har gjort: Hun har sagt at vi her må ha

flere vurderinger, fordi det ikke kan være lurt å oppfylle de politiske målsettingene vi har om å overføre gods fra vei til bane og sjø, ved å legge en ny godsterminal langt oppe på et jorde i innlandet i Melhus i Sør-Trøndelag.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:05:42]: Det er mange og gode grunner til å få planleggingstiden ned. Slik plansystemet fungerer i dag og har fungert under denne regjeringen, blir resultatet ut fra en nullvisjonsholdning at kua dør mens gresset gror. Når vi i gjennomsnitt bruker ni år på å planlegge – og i mange tilfeller mer – er det liten eller ingen tvil om at med en raskere planlegging og utbygging, ville mange ulykker og dødsfall i trafikken vært unngått om vi hadde fått på plass effektive, nye og sikre veier tidligere. Det er et paradoks at med dagens system, planlegging og byråkrati blir hensynet til alt fra øyestikkere, hekkende hubro og salamandre prioritert før ulykkes- og helseperspektivet. Det burde vært motsatt, og derfor må planleggingstiden ned. Det er på høy tid å gjennomføre statlige reguleringsplaner og større prosjekter. Det må bli slutt på at vi bygger stykkevis og delt. Det er mye større fornuft i å bygge helt.

Selv om planleggingstiden i dag er altfor lang, er det heller ingen tvil om at det kan stilles mange kritiske spørsmål ved dagens planrutiner, kontrollrutiner og HMS: Blir det fulgt opp i plantiden og i byggetiden? Vi ser i VG i dag at Statens vegvesen får det glatte lag av det nyopprettede Vegtilsynet. Det kommer fram av 26 stikkprøver av utbyggingsprosjekter i Oppland. Vegvesenet kunne kun dokumentere kvalitetsplaner for halvparten av prosjektene, mens kontrollplaner kunne legges fram i 11 av 26 av prosjektene. Ikke ved noen av de 26 utbyggingsprosjektene kunne man dokumentere at trafikksikkerhetsgjennomgang var vedlagt ved overlevering, og ferdigstillelsesdokumentasjon kunne på dette tidspunkt legges fram for 0 av 26 prosjekter. Så langt kan Vegvesenet ikke redegjøre for om de har gjort de nødvendige kontrollene, hevder direktøren i Vegtilsynet. Vegtilsynet følger ikke opp Håndbok 151, som er et styrende dokument for utbyggingsprosjekter, verken når det gjelder kvalitets- og kontrollplaner, overlevering eller ferdigstillelse. Da må man begynne å lure på hva man faktisk holder på med i den butikken, for det tyder på veldig lite profesjonalisme.

Gorm Kjernli (A) [11:09:07]: Jeg tenkte jeg skulle starte med en historie fra to folkemøter for E18 fra Østfold grense til Vinterbro som jeg var observerende deltaker på for et par år siden. Der hadde altså Vegvesenet innkalt til folkemøte om ny trasé. Bygda Kråkstad møtte opp. Der er det mange som har gårder og interesser. Det man fikk, var gigantiske kart, og så skulle deltakerne på møtet sette seg ned og tegne traseer. Dette var folkemøtet i Ski, den samme runden hadde de på folkemøtet i Ås. Så gikk det trekvart års tid, og man innkalte til nytt folkemøte. Da var Vegvesenets egne forslag samt innspillene om alle de ulike traséforslagene fra folkemøte nummer én, skalert ned til fem-seks alternativer. Så skulle man si sin mening om det. Det er klart: Det er ganske så demokratiske vi skal være når vi planlegger i Norge. Mange av de samme folkene som

var på dette møtet, spør om hvorfor planlegging skal ta så lang tid når vi skal bygge samferdsel i Norge – samtidig som man ønsker å være involvert mest mulig.

Jeg sier ikke at dette nødvendigvis er feil, men det er et eksempel på hvordan det gjøres, og et eksempel på en ting som er med på å gjøre at vi har såpass lange planleggingstider som vi har.

Det er selvfølgelig også en rekke andre ting som gjør at planleggingstiden er lang, og som også er mulig å gjøre noe med. Jeg mener at flere av de tiltakene som interpellanten viste til i sitt hovedinnlegg, er fornuftige, og jeg er enig med statsråden i flere av de tiltakene hun delvis kvitterte ut og sa at regjeringen vil gjennomføre for å redusere planleggingstiden. Målet om halvering er jeg enig i.

Det er i dag blitt fokusert på KVVU – konseptvalgutredning. Jeg er enig i at det av og til i realiteten ikke er noen konseptuelle valg, og at man kan velge å gå videre på planlegging av det prosjektet som skal bygges, og sånn sett spare tid. Men andre ganger er det helt nødvendig med en konseptvalgutredning. Det kan være strekninger der det står mellom valg av ulike transportløsninger, f.eks. mellom bane og vei, eller vi har bypakkene, der jeg mener konseptvalgutredning er helt nødvendig. Ta Nord-Jæren som et eksempel. Der hadde man valget mellom en bilbasert utvikling, bussvei eller bybane. Jeg mener at det der har vært en fordel med en grundig vurdering. Nå har man fått et konseptvalg der, og alle har ikke vist like stor glede over det valget man har tatt, men man har gjort en nøye vurdering av de ulike alternativene, og det viser seg at det var nok nødvendig. Der kunne man ikke bare gått rett på en løsning.

Man må heller ikke gå i fella der man stiller seg i fare for å bli lettvtint, at man setter i gang noe som man ikke helt vet om lar seg gjennomføre som planlagt. Derfor er man nødt til å skynde seg – om ikke skynde seg langsomt, så i hvert fall skynde seg nøye – når man planlegger, så man ikke risikerer at man setter i gang ting man ikke klarer å gjennomføre.

Så er det flere prosjekter som er svært kostbare og kompliserte. Ta Follobanen som et eksempel. Der er det ikke spissnute-frosk eller hekkende hubro, men ruiner og – hvem vet – kanskje levninger fra middelalderen som er problemet. Skal man finne gode løsninger som lar seg gjennomføre, må man planlegge skikkelig, men jeg kan forsikre representanten Ulfsten om at Follobanen kommer, den vil bli bygd.

Til slutt kan jeg ikke la være å returnere til E18 fra Østfold til Vinterbro, for der var det Fremskrittspartiet lokalt som satt med hånden på rattet og tok en u-sving – ikke fem på tolv, men kanskje fem over tolv – og holdt på å sette den planleggingen flere år tilbake i tid fordi de i siste instans ønsket utredet noe helt nytt. Heldigvis klarer man å ta til fornuft – jeg vet ikke om det var representanten Hoksruks signingsferd der ute som gjorde det, men man tok nå til slutt til fornuften der. Men det viser også at Fremskrittspartiet har en jobb å gjøre selv.

Arne Sortevik (FrP) [11:14:25]: Til sistnevnte: Jeg tror at samtlige partier og samtlige lokalpolitikere bruker

det planleggingsrom som bys dem når de har et prosjekt som berører dem selv. Poenget med statlig regulering er jo å løfte viktige nasjonale prosjekter opp et hakk og skjære igjennom, gjennom bruk av statlig plan.

Takk til dem som deltok i debatten. Det er helt riktig som det ble pekt på: Det er ingen ny debatt – dessverre. Men det er fortsatt en viktig debatt. Jeg oppfatter at det er et bredt, tverrpolitisk ønske om å redusere planleggingstiden, at det er bred oppslutning om at vi må redusere bruken av KVU, og at vi må redusere effekten av det innsigelsesinstituttet som ligger i dag.

Det må også være grunn til å minne om at staten forsinker seg selv når den f.eks. lar øyestikkere stoppe vei i to år. For noen dager siden, den 4. april, var det et oppslag i Dagens Næringsliv om det som ser ut til å være et prestisjeprosjekt for denne regjeringen, altså E39, som stopper i to år på grunn av øyestikkere. Det er av de tiltakene regjeringen må ordne opp i selv. Vi håper at de slipper det, og at de får avløsning.

Det er også slik at de dryppene om ny NTP som er kommet før vi har fått hele planen, tyder på at det regimet vi har, fortsetter. Vi fortsetter med å bygge i etapper og smått – med lang planleggingshorisont, tror jeg en av deltagerne her sa tidligere, og det høres sånn ut fra det som lekes – og det betyr at vi får liten endring. Det blir feil. Faren er også at rulleringen av planen blir så prosjektorientert at de mer prinsipielle og viktige tingene, som planleggingsordninger og tiden det tar å planlegge, drukner. Vi mener at det er synd, og vi mener at det er grunnleggende feil. Vi ønsker oss faktisk en melding til Stortinget om konkrete tiltak for å redusere planleggingstiden fra ti år og helst ned til tre, men iallfall ned til fem år.

Viktige grep for å komme i gang er, etter Fremskrittspartiets mening, å bruke langt mer statlig plan, for både vei og jernbane – det siste var med adresse til representanten Langeland – til å bygge store prosjekter. Det betyr raskere utbygging totalt, men det betyr også mindre planleggingstid når færre småprosjekter skal planlegges. Vi må stille konkrete krav om når prosjekter skal være ferdig, og vi må begrense bruken av KVU.

Regjeringen har sittet i snart åtte år. Den har iallfall i de siste fire av disse åtte årene snakket en god del om at planleggingstiden er for lang, og at den må kortes ned. De har foreløpig ikke levert, og ingenting fra lekkasjene tyder på at de kommer til å levere – dessverre.

Statsråd Marit Arnstad [11:17:46]: Det har vært en interessant debatt, og jeg opplever at representanter fra ulike partier har pekt på mange av de samme virkemidlene som viktige. Jeg opplever også intensjonen til interpellanten som god, og at det egentlig er ganske stor enighet om en rekke av virkemidlene som kan bidra til kortere planleggingstid. Av det som har vært nevnt her, er spørsmålet om å koordinere statlige interesser i større grad, en tidligere forankring av prosessen, en vurdering av bruken av KVU, de rutine og den praksisen som har fått utvikle seg – og som antagelig i en del tilfeller er altfor langvarig i seg sjøl – og også det som interpellanten nå sist var inne på, nemlig at de lokale bruker den tiden de har fått til rådighet. Det tror jeg

nok er riktig, og der er det kanskje også et potensial. Men det som først og fremst er problemet lokalt, er omkampene, og det er der jeg tror også statlig plan i større grad har en rolle enn det den har hatt de siste årene. Så jeg synes det har vært en interessant debatt.

Så registrerer jeg at representanten Helleland sier at det i stor grad var samme debatt, samme svar fra statsråden og de samme tingene som regjeringen sier. La meg få lov til å si at det også i stor grad var samme type innlegg fra Høyres side som vi vanligvis hører, og det var vanskelig å se at Høyre hadde så veldig mange nye forslag her som ikke allerede er debattert, også fra regjeringens partienes side. Dette gjelder for så vidt også representanten Hoksrud, som sier at det er veldig enkelt hvis man vil, men det er vanskelig å se at representanten Hoksrud sa så veldig mye om hva som var de enkle grepene.

Det er stor enighet om en del av de grepene som skal til, men det er et sammensatt bilde. Noen av de grepene kan få effekt ganske raskt, men andre av dem vil ta lengre tid.

I mitt innlegg var jeg inne på at regjeringen i Samferdselsdepartementets budsjettproposisjon for 2013 har orientert en del om det arbeidet som pågår når det gjelder effektiviseringstiltak på planleggingssiden. Arbeidet med å følge opp det er vi i gang med. Det har høy prioritet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med nærmere omtale av konkrete tiltak og konkrete forslag i forbindelse med framleggelsen av NTP om bare kort tid.

Presidenten: Då er debatten i sak nr. 1 avslutta.

Sak nr. 2 [11:20:29]

Stortingets vedtak til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (Lovvedtak 44 (2012–2013), jf. Innst. 217 L (2012–2013) og Prop. 48 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [11:20:56]

Stortingets vedtak til lov om endringer i ligningsloven og merverdiavgiftsloven mv. (kontrollbestemmelser og personalliste) (Lovvedtak 45 (2012–2013), jf. Innst. 218 L (2012–2013), Prop. 141 L (2011–2012) og Prop. 66 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [11:21:35]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2011, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Innst. 204 S (2012–2013), jf. Meld. St. 8 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske frå utanriks- og forsvarsko-

miteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 40 minutt og blir fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til medlem av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til seks replikkar med svar etter innlegg frå medlem av regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Laila Gustavsen (A) [11:22:59] (ordfører for saken): Den 2. april 2013 var en historisk dag. Etter at Norge, som ett av flere land i 2009, tok et initiativ i FN om å etablere en internasjonal juridisk bindende våpenhandelsavtale, ble Arms Trade Treaty, ATT, endelig vedtatt i FN med bred støtte. Det var et historisk gjennombrudd. Avtalen åpnes for undertegning 3. juni og trer i kraft når 50 land har ratifisert. Avtalen er god og representerer en viktig minimumsplattform for videre arbeid, og gir et godt grunnlag for videreutvikling av internasjonale normer og regler på våpenhandelsområdet. Jeg vil starte denne debatten med å gratulere utenriksministeren og hans team i UD og i New York med et viktig gjennombrudd.

Gjennom flere debatter i denne sal har vi tverrpolitisk ment at problemet med ulovlig våpenhandel og militært materiell på avveie i verden kun løses gjennom en sterkere internasjonal forpliktende avtale. Mange land er i dag restriktive med innsyn i sin forsvarseksport. Det gjør det ekstra viktig at Norge er åpen og at vi bidrar internasjonalt. Som et lite land som praktiserer et strengt regelverk, og som går foran internasjonalt med hensyn til åpenhet om norsk eksport av forsvarsmateriell, er det viktig. Åpenheten bidrar også til en bredere samfunnsdebatt om forsvarsmaterielleksporten. Men et strengt regelverk sikrer også legitimiteten til norsk eksport av forsvarsmateriell og dermed også norsk forsvarsindustri.

I 2011 var den samlede verdien av eksporten på i underkant av 3,9 mrd. kr – en tilbakegang på ca. 1,7 pst. Produksjonen og eksporten av forsvarsmateriell har utgangspunkt i behovet for å ha et forsvar, den bidrar til vår forsvarsevne og utgjør en betydelig verdiskaping i Norge over store deler av landet. Forsvarsindustrien er i forkant av den teknologiske utviklingen, og overføringsverdien til sivil industri er stor. Stortingets behandling av de årlige meldingene har vist bred tverrpolitisk oppslutning til praktiseringen av eksportkontrollregelverket, så også denne gang. Det er en enstemmig komité som vil opprettholde og videreutvikle et strengt regelverk, og utgangspunktet vårt er å gjøre Norges gode eksportkontroll enda bedre.

Med bakgrunn i hendelsene i Midtøsten og Nord-Afrika i 2011 har regjeringen fulgt opp Stortingets merknader om praktiseringen av UD's eksportretningslinjer og vurdert sin praksis. Regjeringen mener det er rom for å foreta mer systematiserte vurderinger av mottakerland når det gjelder forhold knyttet til den grunnleggende menneskerettighets-situasjonen, demokratiske rettigheter og fare for at det militære utstyret kan brukes til intern undertrykkelse. Utenriksdepartementet har derfor i samarbeid med Stockholm

International Peace Research Institute laget en sjekkliste for å sikre mer systematiske vurderinger når det gjelder forholdene knyttet til respekten for menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett og den innenrikspolitiske situasjonen som følge av eksisterende motsetninger eller væpnede konflikter i den endelige bestemmelsesstaten.

I høringen som komiteen gjennomførte, ble det sagt både fra industrien og organisasjonene at de var positive til en slik sjekkliste. Det er også et enstemmig storting som støtter regelendringen om at lisens for B-materiell kan avslås med begrunnelse i vedlegg A-kriteriene – dette blir litt teknisk. I tillegg vil vi styrke eksportkontrollforskriften ved å inkludere hjemmel til å suspendere eller begrense en tidligere utstedt lisens. Dette vil bidra til å senke terskelen for å gripe inn og stanse en utførsel dersom situasjonen i mottakerlandet endres, underforstått til det verre. Dette er viktig og sikrer at menneskerettigheter og andre forhold internt i land blir vurdert, når eksport tillates eller avslås.

I et demokrati vil det være ulikt syn på hvor strengt våpeneksportregimet skal være. Jeg mener imidlertid at vi har funnet en god balanse i vårt regelverk, noe en enstemmig komité også synes å være enig i. Det er viktig, tror jeg, i en sak som dette, at vi jobber oss fram til en tverrpolitisk oppslutning om vårt eksportkontrollregelverk.

Komiteen forutsetter at regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med opplysninger og vurderinger av erfaringene med den endrede praksis med hensyn til kontrollen med eksport av B-materiell som det nå legges opp til.

Jeg vil legge til: Arbeiderpartiet mener at Forsvarets anskaffelser også skal brukes for å bygge en solid norsk forsvarsindustri. Derfor fører vi en politikk der store anskaffelser til Forsvaret skal bidra til økt verdiskaping i Norge gjennom gjenkjøpsavtaler, at vi skal vektlegge flernasjonalt samarbeid i forsvarspolitikken og videreutvikle det nordiske forsvarssamarbeidet. Vi ser resultater i form av et moderne og høyteknologisk forsvar, en høy forsvarsevne, høykompetente arbeidsplasser i Norge og viktig teknologisk utvikling, som også har et stort sivilt bruksområde.

Tom Staahle (FrP) [11:28:23]: Det er en enstemmig komité som legger fram innstilling i denne saken, der vi behandler melding om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2011.

Det er avgjørende at eksport av forsvarsmateriell skjer på en fornuftig, etisk og forsvarlig måte og til nasjoner som vi, så langt det er mulig, kan stole på følger intensjonene som ligger i de avtaler som inngås hva gjelder bruk av forsvarsmateriellet vi eksporterer.

I 2011 var den samlede verdien av eksporten i underkant av 3,9 mrd. kr. At det er et potensial for å øke eksporten uten at dette skjer på bekostning av innsyn, kontroll og sikkerhet, er Fremskrittspartiet ikke i tvil om. I stortingsmeldingens kapittel 3 beskrives rammeverket for eksportkontroll og hvordan Norge arbeider med å styrke kontrollen med eksport av forsvarsmateriell. Dette rammeverket har sin bakgrunn i et vedtak fattet allerede i 1959 – selv sagt med modifiseringer og endringer flere ganger opp gjennom årene. Det avgjørende er selvsagt hvordan vi som

nasjon etterlever dette regelverket og sikrer at eksporten skjer innenfor de rammer som er vedtatt. Det er viktig at departementet og Stortinget hele tiden er bevisst på hvordan gjeldende retningslinjer etterleves og spesielt hvordan mottakerland vurderes sett opp mot hvordan materiellet kan benyttes i det enkelte mottakerland. Et strengt eksportkontrollregelverk må praktiseres, samtidig som det ikke må sette hindringer i veien for å sikre utviklingen innen denne industrien, som sikrer nye, kompetansefokusede arbeidsplasser i Norge.

For Fremskrittspartiet er det viktig å understreke at vi nå vedtar en reell innskjerping av kriteriene for eksport av forsvarsmateriell ved at søknader om B-materiell kan avslås med begrunnelse i atferdskriteriene. Dette vil, slik vi ser det, innebære at enkelte av dagens mottakerland vil måtte vurderes på nytt ut fra de nye kriteriene.

Fremskrittspartiet er opptatt av at eksport av forsvarsmateriell skjer innenfor gjeldende regler, og at det er forankret i Stortingets vedtak og intensjon. Vi mener derfor det er viktig å ha klare regler for denne type eksport, slik at norsk industri kan rette sine markedsstrategier mot de land som fyller kriteriene for mottak. Norge er tjent med en solid, høyteknologisk forsvarsindustri. Det støtter Fremskrittspartiet fullt opp om. Det er derfor gledelig å se at industrien er enig i det regelverk som i dag foreslås vedtatt.

Ivar Kristiansen (H) [11:30:58]: Det er, som både saksordføreren og Fremskrittspartiets representant har understreket, en enstemmig innstilling vi har på bordet i dag. Jeg vil bare understreke fra Høyres side at vi er særdeles tilfreds med at vi får en årlig anledning til å diskutere disse spørsmålene.

Det er en oversiktlig og god melding vi har foran oss. Det er fra vår side også grunn til å understreke at det er veldig positivt at våpenhandelsavtalen i FNs generalforsamling nå er kommet på plass. Det er dog grunn til å understreke at denne avtalen vil først være virkelig på plass når 50 land har ratifisert den. Skal avtalen ha den betydning og virkning som vi alle sammen håper og tror på, er det selvfølgelig svært viktig og helt avgjørende at de store våpenproduserende landene ratifiserer og etterlever avtalen. Det er – rent kuriøst – grunn til å merke seg at land som Iran, Nord-Korea og Syria valgte å stemme imot denne avtalen i FNs generalforsamling.

Norsk forsvarsindustri er en betydelig næring, det skal vi ikke legge skjul på. Den omsatte faktisk totalt sett for rundt 13 mrd. kr i 2011. Næringen representerer rundt 4 500 årsverk. I de senere årene har eksportandelen av produksjonen økt og utgjør nå mer enn 50 pst. av totalomsetningen. Det er grunn til å understreke at uten eksport ville ikke forsvarsindustrieringen hatt noe grunnlag for å drive teknologiutvikling og produksjon i Norge, og mange kompetansemiljøer ville gått tapt. Derfor har vi også en god synergi i Norge mellom Forsvaret og forsvarsindustrien som sikrer en stor grad av kostnadseffektivitet og ikke minst teknologiutvikling, og også den nære og gode dialogen vi har med internasjonale partnere.

Det er, som de to foregående talere har understreket, selvfølgelig viktig med legitimitet og etikk i disse spør-

målene. Det er selvfølgelig også positivt med et meget strengt internasjonalt regelverk. Det er altfor mange farlige våpen totalt sett i verden, og enda mer ille er det at mange av disse våpnene i dag befinner seg i såkalte gale hender.

Som det fremgår av meldingen er nesten all norsk eksport av forsvarsmateriell til våre alliansepartnere i NATO og såkalte nærtstående land. Imidlertid vil nok næringen være opptatt av at fremtidens vekstmarked ikke nødvendigvis befinner seg her, men først og fremst utenfor Europa og USA. Her er kutt i forsvarsbudsjettet blitt mer regelen enn det motsatte. De nye vekstmarkedene skjer i Asia, i Sør-Amerika og også i noen av Midtøsten-nasjonene.

Jeg forstår de anførselene som bl.a. Fredslaget har påpekt når det gjelder det uakseptable med eksport hvis eksporten kommer til land, bl.a. i Midtøsten, som anvender våpen mot egen befolkning. I dette tilfellet pekes det på Saudi-Arabia og Qatar. I Midtøsten er det som kjent også mange andre land som Norge ikke eksporterer forsvarsmateriell til, men som har rikelig og dårlig erfaring med å anvende våpen mot egen befolkning. Imidlertid er disse problemstillingene tatt hånd om i den nye, formaliserte sjekklisten, som for øvrig er omtalt i kapittel 4 i denne meldingen vi behandler i dag.

Næringens ønske om stabilitet og langsiktige rammevilkår er lett å forstå. Denne holdningen slutter et enstemmig storting opp om, og jeg er ganske sikker på at SVs representant, representanten Serigstad Valen, vil understreke dette i sitt kommende innlegg.

Til slutt vil jeg understreke at forsvarsindustrien i stor grad er en teknologitung næring, og dette temaet blir også omtalt i kapittel 3.3 i meldingen. Mange fremmede land følger utviklingen og produksjonen nøye. Heller ikke Norge kan ha en sløv tilnærming til dette temaet. Vi har bl.a. mange utenlandske teknologi- og doktorgradsstudenter på plass i Norge, herunder kinesiske.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:36:01]: Jeg tar stattpinnen fra representanten Kristiansen.

Ifølge norsk regelverk skal ikke Norge selge våpen eller ammunisjon til områder som er i krig eller som trues av krig. Likevel vet alle at det er risiko for at norske våpen og norsk krigsmateriell havner i land som er i krig eller bryter grunnleggende menneskerettigheter. Det er både fordi praksisen for eksport til regimer som helt åpenbart er undertrykkende, har vært for slapp, og fordi det ikke er noen fungerende sluttbrukererklæring i NATO som hindrer at norske våpen og deler blir brukt av f.eks. vår allierte, Tyrkia, mot kurderne, av USA i ulovlige droneaksjoner i Pakistan og i Jemen, at våpen ender opp i Israel og brukes i angrep på palestinerne – og for ikke å snakke om det faktum at norsk våpenindustri etablerer underselskaper i andre land og dermed eksporterer norske våpen og norsk våpenteknologi til land som Norge ikke ville ha tillatt.

I stortingsmeldingen vi diskuterer i dag, presenteres endringer i både praksis og forskrifter som er veldig gode. Hensikten er å styrke vurderingen av menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett og innenrikspolitiske hensyn i eksportbeslutningene.

Det jeg synes er fint, er at regjeringen samarbeider

med SIPRI, Stockholms fredsforskningsinstitutt, og har utarbeidet den sjekklisten som tidligere er omtalt, for å sikre mer systematiske vurderinger knyttet til respekt for menneskerettigheter og internasjonal humanitærrett i den endelige bestemmelsesstaten, samt den innenrikspolitiske situasjonen i det gjeldende landet. Den sjekklisten bør anvendes for å sikre at endelige beslutninger om eksport av forsvarsmateriell kan tillates eller ikke. Denne sjekklisten er fin, den omhandler både menneskerettssituasjonen i det aktuelle landet der og da, respekten for sivile og politiske rettigheter, og den tar også opp i seg f.eks. sensur av sosiale medier eller andre tegn på at et land er undertrykkende.

Alt dette er jeg selvfølgelig veldig fornøyd med og veldig glad for. Dette er viktige endringer. For å være helt ærlig har jeg problemer med å se hvordan de ovennevnte kriteriene i det hele tatt gir rom for å kunne eksportere materiell til land som Qatar, De forente arabiske emirater, Saudi-Arabia, Kuwait og andre.

For kort tid siden kunne vi feire avtalen om våpenhandel som ble framforhandlet i FN, som saksordføreren var inne på. Denne avtalen er langt fra perfekt, men den er et veldig viktig første skritt. Jeg vil gi stor honnør til både utenriksministeren og de norske forhandlerne for veldig god innsats.

Norge er velsignet med et sivilsamfunn som holder denne saken høyt. Både Norges Fredslag, Amnesty, Norsk Folkehjelp og mange andre har mye av æren for at Norge i internasjonal sammenheng er en pådriver på den gode siden i disse forhandlingene. Men det er mye som gjenstår, og det er fortsatt mye vi kan bli bedre på på egenhånd, og som jeg vil jobbe videre for: bedre sporingsmekanismer, en enda strengere praksis knyttet til menneskerettigheter og fare for undertrykking i de landene vi eksporterer til. Og ikke minst må vi se på ulike muligheter for å hindre at f.eks. Nammo eksporterer våpen fra USA under amerikansk regelverk til land som vi ikke ville tillatt eksport til direkte fra Norge. Da kan bruk av eiermakt, men også lovregulering av norske selskapers opptreden i utlandet være muligheter som SV vil forfølge i neste periode.

Så – selv om det får bli i en debatt en annen gang når vi har litt bedre tid – kunne jeg tenke meg at vi Stortinget stiller oss selv det spørsmålet: Hvor stor våpenindustri er det vi skal ha? Er det f.eks. naturlig at et land som Norge, med sine forsvarspolitiske behov, produserer en rakett som Hellfire? Er det naturlig at Norge eksporterer ekspanderende ammunisjon? Bør vi være i front i verden med droneteknologi, som i dag benyttes av USA til systematisk å uthule folkeretten og gjennomføre ulovlige drap i Pakistan og i Jemen? Jeg tror at hvis en republikansk president hadde benyttet seg av droner, slik Obama gjør, ville fordømmelsene haglet. Men nå risikerer vi å tjene penger på USAs dronopolitikk i stedet.

Dette er diskusjoner hvor jeg er fullt klar over at jeg tilhører et mindretall i denne salen, men det er veldig viktige diskusjoner. Det er spørsmål vi kunne hatt godt av å stille oss selv. For det er mulig å tjene penger på det meste, men vi har selv et ansvar for å bestemme hva vi mener er riktig.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:40:51]: Etter Kristelig Folkepartis syn er det viktig å få til en bedre kontroll av internasjonal våpeneksport. Derfor må Norge bidra aktivt i arbeidet med å utvikle effektive kontrollregimer og operasjonelle kriterier for å vurdere søknader om eksportlisens. Målet er at dette skal bidra til en tryggere verden. Det diplomatiske arbeidet for fred må støttes gjennom kontrollregimer for våpenhandelen. Regimer som er en trussel mot internasjonal fred, eller står for en brutal undertrykking av landets egen befolkning, må ikke få tilgang til militære midler som de kan bruke til krigføring utad, eller til intern undertrykking.

De årlige stortingsmeldingene om eksport av forsvarsmateriell bidrar til økt åpenhet og kunnskap om våpenhandelen og til en helt nødvendig demokratisk debatt om disse spørsmålene. Stortinget har i 17 år på rad fått meldinger om eksporten av forsvarsmateriell. Drøftingene har bidratt til skjerpede krav til hva som skal rapporteres og til mer presise kriterier for Utenriksdepartementets vurdering av bedriftenes søknader om eksportlisens.

I et større tilbakeblikk vil jeg si at kontrollregimene med våpenhandelen er blitt bedre, det har blitt større åpenhet, og det har blitt noe mer internasjonalt samarbeid for å samordne reglene for den våpeneksport som skal tillates. Men det har i sannhet vært de små skrittets marsj framover.

Når Norge har et militært forsvar og inngår i et internasjonalt forsvarssamarbeid, er det naturlig at vi både kjøper og selger forsvarsmateriell. Det vil ikke være rasjonelt at hvert land skal produsere alt materiell til forsvaret selv. Det ville gjort regningen for vårt militære forsvar større enn nødvendig og ikke minst gitt små land dårligere vilkår. Norge og andre land som vil ha et strengt regelverk, har interesse av å få internasjonalt forpliktende regler på området. Det har også norske produsenter av forsvarsmateriell.

I 2011 var Kristelig Folkeparti blant pådriverne for å kreve en kritisk gjennomgang av eksporten til autoritære regimer hvor det er fare for at utstyret kan benyttes til intern undertrykking eller menneskerettighetsbrudd. Bakgrunnen var at det midt under de folkelige opprørene mot flere autoritære arabiske regimer ble kjent at Norge bl.a. hadde tillatt salg av materiell til Libya få måneder før diktatoren Gaddafi ble styrtet. Det førte til at regjeringen i årets stortingsmelding redegjør for både egne retningslinjer og andre lands praksis.

I samarbeid med Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI, er det utarbeidet en sjekkliste for å systematisere vurderingene av forhold knyttet til respekten for menneskerettighetene, internasjonal humanitærrett og den innenrikspolitiske situasjon. Også norsk forsvarsindustri er positiv til dette. Det er en styrke å ha så bred støtte og en enstemmig innstilling i denne saken.

For å kunne vurdere verdien av den nye sjekklisten tok Kristelig Folkeparti initiativ til at komiteen i innstillingen ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med opplysninger om og vurderinger av erfaringene med den endrede praksis som det legges opp til når det gjelder eksporten av B-materiell. Fra Kristelig Folkepartis side forventer vi at det fører til en grundigere og strengere praksis.

Som tidligere ungdomspartileder kunne jeg ikke unngå

å legge merke til et innlegg fra alle ungdomspartilederne samlet, der de peker på eksporten til Libya, men også utfordrer på hva som vil skje med eksport til andre arabiske diktaturer. Det hadde vært interessant å vite hva utenriksministeren tenker om det. Det viser i alle fall en bred politisk støtte til en innskjerping også blant ungdomspartiene.

Vi har gjennom årene hatt et godt samarbeid med og stor nytte av innspill fra freds- og bistandsorganisasjoner i arbeidet for bedre regelverk for våpenhandelen. Vi ser fram til et fortsatt godt samarbeid for å komme videre i dette arbeidet for fred og rustningskontroll.

La meg til slutt uttrykke glede over at FN sist uke med et overveldende flertall vedtok en internasjonal våpenhandelsavtale. Den er ikke perfekt, men et framskritt, bl.a. i kampen mot det illegale våpenmarkedet. Nyheten er så fersk at den ikke er med i verken meldingen eller innstillingen. Men den viser at arbeidet nytter, og at det trengs vedvarende innsats også i framtiden for at avtalen skal bli ratifisert på bred basis.

Trine Skei Grande (V) [11:45:45]: En utenlandsk kommentator skrev i en kommentar om Norge da man fikk konkursen på Kongsberg, at Norge må være paradiset i verden, siden sjøl en våpenfabrikk kan gå konkurs.

Norge har lenge hatt tradisjon for våpenproduksjon, og det sies stadig vekk fra Utenriksdepartementet at vi har de strengeste reglene for omsetning. Det skulle bare mangle. Vi har råd til å ha det, og vi bør ha det.

I dag består våpenproduksjon av så mange ulike komponenter og så mange ulike deltakere i en produksjonskjede – sånn som det er i produksjonen av veldig mange andre ting av høy teknisk karakter – at det er mange forskjellige aktører som deltar. Larsen fra Utenriksdepartementet sa på TV i dag at vi ikke har solgt tanks til Saudi-Arabia, og det er vel ikke så mange tanks som ruller ut fra norske våpenprodusenter. Vi produserer komponenter og deler, og vi deltar i produksjonskjeder. Men det betyr at det er enda mer krevende å kontrollere den våpeneksporten vi har, og det setter enda større krav til oss og til hvordan vi skal organisere det.

Jeg er grunnleggende positiv til den nye sjekklista som Utenriksdepartementet har lagt fram. Men jeg utfordrer utenriksministeren til å svare på om den kommer til å føre til noen som helst reell endring. Det håper jeg utenriksministeren kan svare på.

Vi driver i dag med eksport til en del land som vi i Venstre ikke mener det er riktig å eksportere til, som f.eks. Saudi-Arabia. Sjøl om vi bare eksporterer komponenter av ulik karakter, kan vi oppleve at de komponentene blir brukt mot egen befolkning. I det internasjonale samfunnet vi har i dag, kan vi da oppleve at vi må komme en sivilbefolkning til unnsetning i kampen mot et diktatur, og at våpen eller komponenter produsert i Norge, i en gitt situasjon kanskje rettes mot norske soldater. Det mener jeg er situasjoner vi ikke skal komme i. Derfor er det ekstremt viktig at vi følger de prinsippene som regjeringa har lagt fram, og at de også fører til endringer i forhold til dagens eksport, mener jeg.

Så vil jeg reise en ny debatt: Norge som stat har også stort eierskap i en del firmaer som også driver med våpen-

produksjon. Da lener regjeringa seg tilbake og sier at det er produksjonsreglene i de landene vi har eierskapet i, som gjelder. Da mener jeg at vi i hvert fall må drøfte hvor vi virkelig skal ha eierskap. Skal vi ha eierskap i bedrifter som driver med ting som vi ikke ville ha god tatt hvis det hadde vært innenfor de norske grensene? Vi har sterke regler for det innenfor oljefondet – regler som jeg også mener burde ha vært skjerpet og utviklet videre. Jeg mener det er viktig å sørge for at den moralen vi står for innenlands, også er den moralen vi står for utenlands, og at vi ikke lener oss tilbake og sier at utenlandske politikere får bestemme reglene for de selskapene der vi har store eierandeler. Ellers får vi bare selge oss ut – da er det ingen grunn til å sitte på de eierandelene.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:50:06]: Jeg merker meg med tilfredshet at innstillingen er enstemmig. Det er viktig for oss i Utenriksdepartementet å ha bred støtte i Stortinget for regjeringens politikk på dette området. Slik har det også vært de siste årene.

La meg begynne med å slå fast at forsvarsindustrien er av strategisk betydning for Norge. Norge har et av Europas mest moderne og omstilte forsvar, basert på en betydelig satsing på ny teknologi og investeringer i nytt materiell. For Forsvaret er et nært og tett samarbeid med industrien av stor betydning. Regjeringen drøftet dette i dybden allerede i St. meld. nr. 38 for 2006–2007 om Forsvaret og industrien. Vi gikk da inn for et langt tettere samarbeid mellom Forsvaret og norsk forsvarsindustri enn hva som hadde vært tilfellet fram til 2005. Satsingen har gitt betydelige resultater. Siden 2005 har norsk eksport av forsvarsmateriell blitt nesten fordoblet.

Norge utmerker seg dertil internasjonalt ved å ha et åpent forsvarsmarked. Mens svært mange land forsøker å kjøpe mest mulig hjemme, ganske uavhengig av både pris og kvalitet, importerer Norge en stor andel av sitt eget materiell, faktisk opp mot 70 pst. For flere store land i Europa er tilsvarende tall noen få prosent, mens USA er blant de aller mest proteksjonistiske. Norge har valgt en annen tilnærming. Grovt sett importerer vi for omtrent like mye som vi eksporterer for. Dette betyr at norsk forsvarsindustri har kunnet spesialisere seg inn mot særlige nisjer, der vi til gjengjeld gjør det til dels meget bra i den internasjonale konkurransen. Vi overoppfyller på denne måten mange av de målsettinger både EU og NATO har satt seg for åpnere forsvarsmarkeder. Det er jeg stolt av.

Samtidig betyr dette at vi har et enda større behov for klare og forutsigbare regler, både nasjonalt og internasjonalt, enn mange andre land har. Vi ønsker at vår forsvarseksport skjer innen strenge og tydelige rammer her hjemme, samt at de internasjonale kjøperreglene styrkes, slik vi nylig har sett det gjennom våpenhandelsavtalen ATT.

Forsvarsindustrien er teknologiintensiv og kunnskapsintensiv. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at denne industrien fortsatt skal kunne være med i fronten av den teknologiske utviklingen og beholde viktig kompetanse. Dette betyr at den må sikres gode og stabile rammevilkår, som gjør at den kan delta i internasjonale

utviklings- og produksjonsprosesser. «Langsiktighet» og «forutsigbarhet» er nøkkord.

Samtidig er vi meget opptatt av at vi skal ha, videreutvikle, opprettholde og styrke et av verdens strengeste våpenkontrollregimer. Det er gledelig å kunne si at selv om eksporten har gått kraftig opp de siste åtte årene, er det fortsatt slik at rundt 90 pst. av vår eksport går til NATO-landene pluss Sverige og Finland. Disse markedene vil fortsatt dominere, samtidig som vi ser at norsk industri i økende grad også ser seg om etter nye og fjernere markeder. Derfor – igjen – blir denne debatten så viktig.

Som både meldingen og innstillingen legger vekt på, er det nettopp derfor viktig at vi har et oppdatert regelverk for menneskerettigheter og demokratiutvikling. Det framgår av meldingen at regjeringen har tatt flere grep for å sikre et tidsmessig og fortsatt strengt regelverk. Jeg setter pris på komiteens støtte til de tiltakene som vi foreslår når det gjelder en mer systematisk vurdering av mottakerland. Det er ikke minst viktig at vi har etablert en sjekkliste i samarbeid med SIPRI, som flere av talerne har vært inne på. Vi er i ferd med å foreta forskriftsendringer i tråd med dette. Dette vil bl.a. kunne gjøre det enklere å suspendere tidligere utstedte lisenser.

Vi vil også endre retningslinjene. Eksport av annet utstyr enn rene våpen, f.eks., kan avslås med begrunnelse i EUs atferdskriterier – altså såkalt B-materiell, som bl.a. representanten Skei Grande var inne på. Dette blir en del av våre retningslinjer. Vi endrer forskriftene. Vi kommer tilbake til Stortinget når vi har erfaringer med hvordan denne endrede praksisen vil slå ut når det gjelder vår eksport av såkalt B-materiell.

Jeg har også lyst til å nevne at den nye eksportkontrollforskriften snart trer i kraft. Med denne vil Norge gjennomføre et EØS-relevant direktiv, det såkalte ICT-direktivet. Direktivet inneholder regler om forenkling av lisensieringen av forsvarsmateriell til mottakere innenfor EØS. På denne måten vil det bli bedre konkurransebetingelser innenfor EØS-området. Jeg vil samtidig understreke at beslutningene om å tillate eksport, eller ikke, fortsatt vil være det enkelte lands ansvar.

Vi har jobbet hardt for å få til en internasjonal våpenhandelsavtale. Det var på høy tid. Vi mener den ble bedre enn vi på mange måter kunne fryktet, og har fått bredere støtte. Dette er en viktig del av dette arbeidet. Jeg vil avslutte med å gi ros både til alle de organisasjonene som har bidratt til å skape interesse og forståelse for dette, og til norsk forsvarsindustri, som er en viktig partner i dette arbeidet internasjonalt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Staahle (FrP) [11:55:24]: I sitt innlegg var utenriksministeren inne på hvor viktig forsvarsindustrien er for Norge. Det er noe vi deler og er helt enig i.

Vi vet at forsvarsindustrien er en næring som krever teknologisk fokus og kompetansebaserte arbeidsplasser. Hvordan mener utenriksministeren at dette kan utvikles ytterligere, uten at det går på bekostning av det regelverket som foreligger i dag?

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:55:52]: Jeg vil begynne med å si at det har vært en formidabel utvikling på dette området. Vi ser at enkelte av våre nisjemiljøer ligger helt i front. Det gjelder f.eks. utviklingen av missilteknologi, hvor vi produserer og eksporterer noe av det mest avanserte innenfor sin sjanger i dette markedet. Det har vært mulig bare fordi man har en industri som satser langsiktig, som satser på kompetanse, som satser på å forbli i front.

Med norsk lønnsstruktur er det, når man har høy grad av automatisering og mange ingeniører, faktisk mulig å konkurrere både på pris og på kvalitet i dette markedet. Men da må vi ha klare rammer. Vi skal altså forene disse to viktige hensynene: Vi ønsker industrien alt godt, men vi ønsker det innenfor rammene av en veldig tydelig eksportkontrollpolitikk. Jeg opplever at også forsvarsindustrien er glad for å kunne si at deres suksess finner sted innenfor rammen av et trygt og godt norsk regelverk.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:56:58]: Jeg takker for et godt innlegg. Jeg tror vi alle er glade for den brede alliansen som er, den brede støtten og den enstemmige innstillingen som ligger her i dag.

Jeg tenkte å utfordre utenriksministeren på det jeg også var inne på i mitt innlegg, nettopp hvilken lærdom vi har tatt av eksporten av materiell – som vi oppdaget – til Libya rett før Gaddafis fall, og hvilke konsekvenser dagens vedtak vil ha for eksport til andre arabiske diktaturer. Jeg vil utfordre utenriksministeren på hvordan han ser på effektene av de gode tingene som vi kan ta lærdom av, men også på nye redskaper – for å unngå at en gjentar eksport til diktaturer som kan bruke det til krigføring utad, men også til å undertrykke eget folk.

Utenriksminister Espen Barth Eide [11:57:52]: Jeg vil først slå fast: Når det gjelder våpen, altså A-materiell, har det naturligvis ikke vært eksportert til land som f.eks. Libya før Gaddafis fall. Det vi så eksempler på, var eksport av materiell som var på B-materiellisten. Det kan f.eks. være snakk om kikkert- eller radioutstyr, den type spørsmål.

Den ene viktige endringen som skjer nå, er at vi strammer til regelverket for B-materiell, slik at vi også der vil legge mer vekt på spørsmål som demokrati og menneskerettigheter, og knytte oss opp til det som heter EUs atferdskodeks – nettopp for å kunne ha et strammere grep om eksporten av den type varer til den type land. Det er en klar og tydelig ambisjon fra min side. Den har jeg i dag fått støtte til fra et samlet storting, slik jeg oppfatter komiteen. Så får vi ved neste korsvei sette oss ned og se på erfaringene med dette.

Eksportkontroll blir jo til etter hvert som bedrifter søker om eksportlisens. Det er ved vår løpende praksis at vi kan se hvordan politikken endrer seg. Men nå har vi tydeliggjort regelverket og tydeliggjort en ambisjon, i tråd med det representanten Ropstad spurte om, og i tråd med innlegg i dag fra en rekke tidligere ungdomspartiledere.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:59:15]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU (Innst. 227 S (2012–2013), jf. Meld. St. 5 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 30 minutt, og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidspartiet 35 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Høgre 15 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve anledning til replikkordskifte på inntil tre replikkar med svar etter innlegg av hovudtalarane frå kvar partigruppe og seks replikkar med svar etter innlegg frå medlem av regjeringa innanfor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Eva Kristin Hansen (A) [12:00:39] (ordfører for saken): Europapolitikken har det siste året fått større oppmerksomhet enn på lang tid. Det er jeg glad for. Tidligere har stort sett alle diskusjoner handlet om tilknytningsform til EU og om Norge skal være medlem av EU eller ikke. Det norske folk har sagt sitt i den saken, det er ikke der dagens debatt står – det synes jeg er bra.

Norges forhold til EU og gjennomføringen av vår europapolitikk skjer gjennom EØS-avtalen og de andre avtalene vi har med EU, hvor EØS-avtalen er den absolutt viktigste. Det er en bred enighet i komiteen om at man skal forholde seg til EØS-avtalen uavhengig av hvilket EU-standpunkt man har. EØS-avtalen trådte i kraft i 1994 og har hatt stor betydning for landet. Den har vært viktig for norsk økonomi, for norsk næringsliv og ikke minst for handel. Vi har vært tjent med å ha felles regler i det indre markedet.

EU har siden Norge undertegnet EØS-avtalen vært i stor endring, ikke minst fordi antall medlemsland har økt, og også fordi EU har endret sitt traktatverk, bl.a. gjennom Lisboa-traktaten. I dag ser vi at EU og Europa sliter med en finanskrisen og store økonomiske utfordringer. Det har også betydning for Norge. Om lag 75 pst. av vår eksport går til det europeiske markedet. Vi er derfor avhengige av at EU håndterer denne krisen. Det handler om å sikre norske interesser, og det er derfor nødvendig at vi også bidrar til å dempe virkningene av det mange land nå opplever, bl.a. gjennom å styrke bidraget til IMF's støtteordninger og gjennom EØSs finansieringsmidler. Når det er sagt, har det faktisk vist seg at selv om Europa nå opplever krise, har det indre markedet vist seg å være robust og har fungert for handel og samkvem mellom landene.

Det er flere områder som er viktige for Norge i europapolitikken, og hvor vi har viktige interesser. Det gjelder kanskje særlig på energiområdet, innenfor miljø- og klimapolitikken, for distriktpolitikken, utdanning og ikke minst for arbeidslivet. Arbeidsliv og arbeidstakers rettigheter er det mange som er opptatt av når vi diskuterer Europa. Særlig i en tid med finanskrisen er det å sikre lønns- og arbeidsvilkår og bekjempe sosial dumping spesielt viktig. Den norske arbeidslivsmodellen har stor oppslutning i Norge, og i vår europapolitikk er det viktig at den ivaretas.

Komiteen hadde i sin behandling av stortingsmeldingen vi diskuterer i dag, en høring hvor vi fikk mange gode innspill. Det var særlig ett område mange hadde meninger om, og det var at Norge i større grad må bruke handlingsrommet i EØS-avtalen og de andre avtalene vi har. Det er komiteen helt enig i. Det handler om å delta i politikk- og regelverksutformingen i en tidlig fase. Vi må inn når kommisjonen forbereder forslag, og når rådet og Europaparlamentet starter sine diskusjoner. Når EU har fattet eller er i ferd med å fatte beslutninger, er det for sent, og særlig gjelder det EØS-avtalen. Handlingsrommet skal brukes for å ivareta norske interesser, og det må brukes aktivt fra alle hold.

Vi har de siste årene hatt flere diskusjoner om bruk av reservasjonsretten i EØS-avtalen. Komiteen er enig med regjeringen i at en eventuell bruk av denne retten må bygge på en avveining mellom norske interesser, den aktuelle saken og risikoen for og konsekvensene av eventuelle motreaksjoner fra EU. Komiteen sier videre at det er viktig at reservasjonsretten bør vurderes brukt hvis særlige norske interesser trues av rettsakter som skal inn i EØS-avtalen. Det tror jeg er en klok tilnærming.

Til slutt et par ord om Schengen-samarbeidet, som har vært litt i vinden i det siste, kan man si. Det er en enstemmig komité som er opptatt av å bekjempe grenseoverskridende kriminalitet, og som deler regjeringens syn på interessen av å bygge på Schengen-samarbeidet. I VG i dag er det et oppslag om at det i dag, 9. april, rulles ut et system for å utveksle informasjon mellom Schengen-landene for å få bukt med tyveri og misbruk av bl.a. stjalne pass, nettopp som et virkemiddel mot grenseoverskridende kriminalitet. Det er bra og et godt eksempel på tiltak innenfor dette samarbeidet.

Det er bred enighet i Stortinget om at det skal føres en aktiv europapolitikk innenfor de rammene vi har gjennom EØS-avtalen, og de andre avtalene vi har med EU. Det er også bred enighet om at vi bør ha mer debatt om europaspørsmål, og det er viktig. I dag ser jeg fram til den debatten vi skal ha her i salen, og håper at den blir konstruktiv og god.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter N. Myhre (FrP) [12:05:32]: Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet kan nok være enige om mye når det gjelder Norges tilknytningsform til Europa, ikke minst når det gjelder EØS-avtalen. Men det er jo pussig nok to partier Arbeiderpartiet har valgt å alliere seg med i regjeringsposisjon, som egentlig representerer den store opposisjo-

nen – selv om den er ganske liten – når det gjelder EØS. Det jeg sikter til, er at Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti nylig på sine landsmøter har vedtatt at partiene skal gå inn for å si opp EØS-avtalen og forhandle med EU om noen diffuse handelsavtaler som ikke er nærmere definert. Da spør jeg: Dersom det skulle bli en videreføring av en arbeiderpartiledet regjering etter stortingsvalget til høsten, vil Arbeiderpartiet love å overkjøre de to små regjeringspartnerne så til de grader at landsmøtevedtakene blir et slag i luften?

Presidenten: «Overkjøre» er vel kanskje på kanten av parlamentarisk språkbruk, meiner presidenten.

Eva Kristin Hansen (A) [12:06:43]: Arbeiderpartiet bruker ikke det ordet. Det er ikke lov å bruke det overfor andre partier, bare så det er sagt.

Til spørsmålet fra representanten Myhre vil jeg si at det kanskje er Norges dårligst bevarte hemmelighet at det er uenighet mellom partiene på Stortinget om EU-spørsmål, også mellom regjeringspartiene. Det er ingen hemmelighet, det har jo alle visst hele tiden. Norge har blitt styrt på grunnlag av EØS-avtalen og de andre avtalene vi har med EU. Det har gått helt fint, så jeg tror ikke representanten Myhre skal være så veldig bekymret. Jeg kan love deg at Arbeiderpartiet står fast på EØS-avtalen, så jeg tror ikke han skal være så veldig bekymret.

Ivar Kristiansen (H) [12:07:33]: Man er ikke veldig bekymret, men når jeg leser meldingen og hører saksordfører Hansens innlegg i dag, lurer jeg jo på om disse nærmest søsterpartienes – SV og Senterpartiet – oppskrudde anti-Europa-retorikk er helt ukomplisert for Arbeiderpartiet. Når man leser meldingen og leser innstillingen, er det nå etter åtte år i regjering nesten den siste sjansen man har til å se hva slags rød tråd det er i regjeringens europapolitikk, og hva slags ambisjoner man virkelig har. Man har valgt å unnlate å ta grep om informasjon, om opplysning og om koordinering av europapolitikken i departementet. Eller er det slik jeg har en alvorlig mistanke om, at man også i Arbeiderpartiet nå nærmest er slått i bakken av Senterpartiets og SVs anti-Europa-politikk?

Eva Kristin Hansen (A) [12:08:33]: Arbeiderpartiet lar seg ikke slå i bakken av noen. Regjeringssamarbeidet fungerer veldig godt, og vi har en offensiv europapolitikk. Jeg mener den stortingsmeldingen vi behandler i dag, nettopp er et godt eksempel på at Norge fører en aktiv europapolitikk, og det har vi intensjon om å fortsette med. At det er litt ulike meninger innad i regjeringen, er jo ingen hemmelighet, som jeg sa til representanten Myhre i stad, det er alle godt kjent med. Hvis representanten ønsker å stille spørsmål til søsterpartiene, må han gjerne gjøre det, men jeg tror de vil bekrefte at det er et godt samarbeid i regjeringen. Vi ønsker å ha en aktiv europapolitikk, og vi fører en aktiv europapolitikk.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:09:39]: Det har vært to folkeavstemninger i Norge om medlemskap i EU. Begge gangene endte det med et nei. Når vi nå ser på situasjonen i deler av unionen, er det ikke så rart at meningsmålingene i dag viser et stort nei-flertall til norsk medlemskap, noe som gjør det lite aktuelt med en ny folkeavstemning.

Eurokrise, høy ledighet og stadig nye land som kommer inn i EU, gjør at situasjonen for hele EU-prosjektet kan virke noe ustabil for øyeblikket. Hvordan krisen i EU på sikt vil påvirke Norge, er usikkert, men det er klart, ut fra de signalene vi får fra næringslivet, at konsekvenser kommer det til å få – ikke bare når det gjelder omsetning av varer og tjenester i EU, men vi ser også en tendens til en økende arbeidsinnvandring til Norge.

Den økonomiske og politiske integrasjonen har fått seg en alvorlig knekk som helt klart røkter ved EUs grunnvolter, noe vi også merker her i landet. Desto viktigere er det da med en avtale som fungerer mellom EU og utenforlandet Norge. EØS-avtalen har i stor grad fungert godt i de nesten 19 årene den har eksistert.

Fremskrittspartiet støttet EØS-samarbeidet, og det gjør vi ennå – selvsagt gjør vi det. Vi greier oss ikke uten et tett og nært samarbeid med Europa, og jeg er faktisk av den oppfatning at Europa ikke helt greier seg uten Norge, heller. Men avtalen er snart 19 år gammel, og den burde nok vært revidert og oppdatert med tanke på at det har vært en utvidelse med tolv nye medlemsland, og nye traktatsgrunnlag er lagt.

Veldig mye har forandret seg i EU på disse årene. Det gjelder antall medlemsland, og Lisboa-traktaten gir i større grad rammedirektiver og ikke enkeltdirektiver, som dermed gjør direktivene mer gjennomgripende også for Norge. Rammedirektiver og mange av aktørene i EUs ønske om en enda mer integrert union gjør selvsagt at Norge til stadighet kommer i grenseland for hva som er suverenitetsavståelse, og er dermed også i strid med Grunnloven. Dette er en av grunnene til at det er et ønske fra Fremskrittspartiet at vi tar en gjennomgang og en revisjon av EØS-avtalen.

Det er flere grunner. Gjennom Maastricht-traktaten i 1993 vedtok EU et samarbeid om sikkerhets- og forsvarspolitikken, ESDP. Norge har som kjent, som eneste tredjeland, en egen samarbeidsavtale med EU om ESDP. EUs ambisjon om å opptre som en selvstendig aktør på den internasjonale arenaen reiser flere spørsmål av betydning for Norge, bl.a. om konsekvensene for forholdet til NATO og USA og deres rolle i Europa. Norge er medlem av NATO, og det vil alltid være vår viktigste allierte, men det er klart at flere av NATO-landene kan få problemer med både å delta som EU-alliert og samtidig være medlem av NATO.

Litt om Schengen. Norge ble en del av Schengen-samarbeidet i 2001. Den gangen støttet Fremskrittspartiet dette samarbeidet, men vi er blitt litt mer skeptisk og kritisk til deler av den. Dette fordi dette samarbeidet omfatter 26 land, og at det i enkelte land er svært høy ledighet og stor fattigdom. Ledighet skaper tyv, heter et gammelt ordtak, og det er vel nettopp det vi ser når organiserte bander, og for så vidt også uorganiserte bander, kommer til Norge for å stjele, drive menneskehandel og narkotikasalg – alt

fordi vi ikke har den nødvendige og strenge kontrollen ved yttergrensen.

Heldigvis gir det oss fordeler å stå innenfor dette samarbeidet også. Vi har et tett samarbeid med Europol, med SIS og SIS2, som lanseres i dag, for å bekjempe organisert kriminalitet.

Vi bør nok vurdere å reforhandle Schengen-avtalen slik at kravene til ytre grensekontroll strammes inn. I tillegg er det et viktig poeng at det indre politi- og justissamarbeidet i Schengen-området må bli mer effektivt for å forebygge og stanse den grenseoverskridende kriminaliteten. Det er meget synlig for folk flest hva slik kriminalitet skyldes. Det er nødvendig for meg å understreke at mange av de problemene som øker i Norge, antakelig likevel ville funnet sted, men de kan stoppes mer effektivt med økt politiinnsats i tillegg til strengere kontroll ved Schengens yttergrense.

Så til landbruk. Som man kan lese i våre merknader, ønsker Fremskrittspartiet at man ser på hvordan man også kan implementere landbruket i en eventuell reforhandling av EØS-avtalen. Dette handler om mer enn bare at forbrukerne får et større, bredere og for så vidt også bedre utvalg av ulike landbruksvarer. Dette handler om å åpne for at land som er mye fattigere enn Norge, også får mulighet til å levere varene sine her uten at tollbarrierene er himmelhøye. Konsekvensen for foredlet fisk fra Norge vil da heller ikke bli at en møter tollbarrierer i EU hvis vi åpner opp. Dette ville gjort at mer av fiskeforedlingen ble i Norge, og kunne konkurrere på det store EU-markedet.

Vi skal selvsagt sørge for å ha kortreist mat av god kvalitet. Men jeg har ikke hatt noe å sette fingeren på i noen av alle de europeiske landene jeg har vært når det gjelder standarden på mat. Jeg tror at den proteksjonistiske holdningen Norge har ført nå, sist med ostetoll og hortensiaskatt, ikke har bidratt til at europeerne har sett på oss med blide øyne.

De fire friheter er under press fra Norge, et av verdens rikeste land – et stort paradoks spør du meg. I denne saken står Fremskrittspartiet sammen med de europeiske aktørene som mener at Senterpartiet driver med proteksjonisme, og at Arbeiderpartiet har latt seg forlede av en regjeringspartner som er lite annet enn et særinteresseparti. Forbrukernes interesser blir satt fullstendig til side.

Så til sist vil jeg si litt om eksport av velferdsgoder. Det er den allmenne oppfatning at velferdsgoder som barne-trygd, kontantstøtte og arbeidsledighetstrygd er velferdsgoder som arbeidstakerne som jobber og bor i Norge, har rett på. Det kan jeg forstå. Hvorfor skal mine skattekroner gå til barn som aldri har bodd i Norge, når barn og for så vidt mange andre grupper bosatt her, som har bidratt til muligheten for disse godene, ikke får et godt nok tilbud nettopp fordi staten ikke har råd til dyre medisiner, sykehjemsplasser til alle eller forsvarlig innneklima og vedlikehold på skolene til våre barn? Det er klart at det strider mot all sunn fornuft at gjestearbeidere, som i en kortere eller lengre periode arbeider i Norge, skal få de samme ytelsene som mennesker som bor og jobber her hele livet. Velferdsgoder hører til i det enkelte land og bør forbli der. Folk som vil ha gleden av de velferdsgodene dette landet byr på, må også være villig til å bo her. Ikke at jeg ikke ønsker alle vel,

men noen rettigheter må vi som utenforland fremdeles ha. At det bryter med EØS-avtalen eller med direktiver, får så være. Ingen så vel for seg at Europa raste mot et økonomisk stup, og at arbeidsinnvandringen til Norge skulle bli så stor. Men det bør allikevel ikke bety at Norge skal være sosialkontor for resten av Europa.

Lignende debatter om eksport av velferdsgoder ser vi også i en rekke EU-land. Det er ikke bare i Norge man ser at eksport av velferdsgoder går langt utover en rimelig definisjon av samfunnskontrakten mellom staten og skattebetaleren.

Presidenten: Presidenten vil berre peike på at talaren snakka om Senterpartiet som eit «særinteresseparti». Etter presidentens oppfatning er Senterpartiet eit heilt ordinært parti i norsk partiflora.

Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [12:18:39]: Representanten Woldseth viste til at Fremskrittspartiet støttet EØS-samarbeidet da det ble inngått, at det har skjedd mye i utviklingen av EU, noe som viser at EØS-avtalen har vært fleksibel og har fanget opp det. Men hun mener at den burde vært revidert og oppdatert og tar til ordet for en revisjon av avtalen. Det er et helt reelt standpunkt, men kunne hun si litt om hva det er hun mener Norge skal oppnå? Hva er formålet med det? Det er litt viktig å ha klart for seg. Det er det ene.

Det andre er Schengen. Der var representanten Woldseth uklar når det gjaldt å stramme inn grensekontrollen, og det samme gjelder merknadene. Man snakker et sted om å stramme inn grensekontrollen, som ikke kan forstås annerledes enn at vi da snakker om grensen mellom Norge, Sverige og andre naboland, men i representantens innlegg brukte hun uttrykket «ytre grensekontroll». Det er Vestlandet, kysten av Norge. Er det grensen mot Sverige eller yttergrensen hun snakker om?

Karin S. Woldseth (FrP) [12:19:51]: Takk for spørsmålet. For det første skal det ikke være noen tvil om at det er yttergrensen vi snakker om. Hadde vi gått mot grensen til Sverige, hadde vi på en måte gått ut av Schengen, og det er ikke aktuelt. Det ville også forpurret hele det nordiske passamarbeidet, så det er yttergrensen vi snakker om.

Det er flere formål med revideringen. Man må ta inn over seg at det er kommet mange nye medlemsland, og at den økonomiske situasjonen også er annerledes i Europa, i tillegg til at man må få inn landbruket i EØS-avtalen, noe vi synes er betimelig.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:20:52]: Debatten har gått høyt den siste tiden om tigging i Norge. Jeg og andre vil hevde at deler av språkbruken fra enkelte av Fremskrittspartiets representanter har vært ganske ytterliggående, f.eks. i hvordan romfolket omtales. Tidligere har jo Fremskrittspartiet tatt til orde for å sende tiggere ut av landet. Mange av tiggerne, som er av utenlandsk opphav, som befinner seg i Norge i dag, er sigøynere. De vil da sendes til andre land der praksisen overfor romfolket ofte er verre – alt fra land som Frankrike i den ene enden til

Ungarn, som har utmerket seg i negativ forstand den siste tiden.

Det jeg lurer på, er om Fremskrittspartiet i det minste er villig til å bruke EØS-bidragene mer aktivt for å styrke romfolkets situasjon i Europa. Eller er dette en utfordring man bare skal skyve fra seg og late som ikke eksisterer?

Karin S. Woldseth (FrP) [12:21:55]: Når det gjelder romfolket, ønsker Fremskrittspartiet å legge forholdene til rette slik at romfolket ikke nødvendigvis trenger å måtte reise til Norge for å tigge, noe Fremskrittspartiet ser på som menneskehandel.

Vi ønsker faktisk, slik utenriksministeren også har bidratt til praktisering av, at EØS-midler skal gå til prosjekter når det gjelder romfolket, bl.a. i Romania. Vi jobber også i Europarådet svært mye med at romfolk i Romania og i de landene hvor de er i stor minoritet, skal få et verdig liv der de egentlig skal bo, og der de egentlig vil høre hjemme.

Lars Peder Brekk (Sp) [12:23:04]: Vi opplever vel til daglig at alle partier i denne sal ivaretar sine ulike særinteresser. La meg bare si det til den diskusjonen som nettopp var.

Siden representanten Woldseth nevner ostetoll og landbrukspolitikk i sitt innlegg, er det jo fristende for meg å understreke at spørsmål om ostetoll er spørsmål om å ivareta norske næringsinteresser, at man ikke står med lua i hånda for Brussel og EU.

Erkjenner Fremskrittspartiet at det å gjeninnføre krone-toll på viktige landbruksvarer, som jeg har forstått at Fremskrittspartiet ønsker, svekker importvernet? Og erkjenner Fremskrittspartiet at det ikke bare vil føre til at norsk landbruk blir truet, men også til at eksempelvis 40 000 arbeidsplasser i norsk matindustri – i foredlingsindustrien – da kan stå i fare? Hva er Fremskrittspartiets svar på det?

Karin S. Woldseth (FrP) [12:24:08]: Ja, importvernet vil bli truet. Det er jo nettopp det vi ønsker, at tollbarrierene skal bygges ned, og at forbrukeren skal få mat også fra andre land uten at man er nødt til å betale svimlende summer i toll. Det er altså grunnen. Vi ønsker at landbruk skal inn i EØS-avtalen.

Forskjellen på Fremskrittspartiet og Senterpartiet – når representanten Brekk sier at vi alle er et særparti – er at Fremskrittspartiet er et særparti for folk flest.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:25:22]: «... allerede på slutten av 1970-tallet skal SVs Finn Gustavsen ha sukket over at «vi vant folkeavstemningen, men tapte hver dag siden». Hvis det var riktig da, er det uendelig mye riktigere i 2013. Nei-siden vant i 1972 og 1994, men hver eneste dag siden er Norge blitt tettere tilknyttet EU.»

Dette er et sitat fra en artikkel skrevet av professor Fredrik Sejersted, leder for Europautredningen, i Aftenposten 1. februar i år.

Europautredningen, NOU 2012: 2 Utenfor og innen-

for – Norges avtaler med EU, ga oss innsikter vi tidligere ikke hadde. Den systematiserte all politikk og all historikk. Det som ikke fikk plass i den 911 sider lange rapporten, er for virkelig spesielt interesserte. For oss vanlige europacentusiaster og vi som virkelig tror på det europeiske prosjektet, fungerer det som et uhyre nyttig oppslagsverk. Det er lett å lese, dog kanskje noe vanskelig å bære med seg.

Jeg vil poengtere noen av funnene. Avtalene med EU har i hovedsak tjent norske interesser og norske verdier meget godt. Den norske samfunnsmodellen har blitt videreutviklet i de 20 årene avtalen har eksistert. Avtalene Norge har, har sikret trygge rammevilkår for bedrifter og borgere. De sikrer adgangen til det indre marked og de fire friheter. Utredningen dokumenterer mye tydeligere enn tidligere hvor viktig EØS har vært for norsk økonomi og næringsliv primært gjennom arbeidsinnvandring, som har tjent både bedriftene og særlig landbruket godt, men også gjennom samhandel og gjensidige investeringer. Det er bred enighet i Stortinget om at størstedelen av EUs regelverk implementeres så å si automatisk uten noen stor debatt, fordi det er logisk. Med andre ord: Mens medlemskaps spørsmålet er omstridt, er det forbløffende lite debatt om EU-tilpasningen. Utredningen viste med all mulig tydelighet hvor tett sammenvevd vi er med EU. Sagt på en annen måte: Norge er gjennomeuropetert.

Gjennom avtalene Norge har overtatt, har vi også overtatt anslagsvis tre fjerdedeler av alt lovverk. Det er sammenliknet med de EU-statene som er med på alt. Vi er altså mer integrert enn mange medlemsland. Utredningen synliggjør at norsk europapolitikk i like stor grad er innenrikspolitikk, og sånn sett skiller den seg ikke vesentlig fra hvordan man tenker om dette i Europa. De fleste EU-medlemmer tenker at europapolitikk er innenrikspolitikk. Det får selvfølgelig også noen konsekvenser for hvordan vi forholder oss til regelverk og beslutninger.

Jeg kan ikke unngå å legge en liten visitt til Senterpartiets voldsomme utfall mot Høyre i Klassekampen i går. At det å være saklig uenig i regjeringas politikk skulle være et «nasjonalt svik» eller «nasjonal illojalt» er meget store ord fra et parti som mer enn noe annet parti jobber mot regjeringas uttalte og vedtatte europapolitikk – nå senest på landsmøtet, med vedtak om å melde Norge ut av Schengen. Men moral er visst også dobbeltmoral.

Norge er ikke i en forhandlingsposisjon, og det er enighet om at vi ikke skal søke medlemskap nå. Da er det viktig å drøfte hvordan vi forholder oss til vår viktigste handelspartner – dit vi eksporterer omtrent 75 pst. av varene våre. Når vi ser utover kontinentet og ser de endringene som skjer i EU, er det viktigere enn noen gang å sette seg inn i og forstå hvordan våre avtaler med EU fungerer.

Meldingen er i bunn og grunn et symbol på at europapolitikken i den sittende regjeringa er et kompromiss. Den er et minste felles multiplum. Det er ett ja-parti og to ihuga nei-partier, og det betyr at resultatet ikke alltid blir offensiv europapolitikk. Meldingen, som skulle være bygget på og svar på den mest dyptpløyende analysen og utredningen som noensinne er foretatt, blir nokså tynn og lite framoverskuende. Den lar også være å ta opp mange av de problemstillingene som utredningen peker på. Det sen-

trale elementet i stortingsmeldingen er hvordan vi utnytter handlingsrommet best. Hvordan kan vi bli bedre til å påvirke EUs politikk og regelutforming? Påvirkning krever både formelle og uformelle kanaler for å kompensere vårt manglende medlemskap og derigjennom vår manglende formelle tilstedeværelse.

Så hvordan står det til med bruken av handlingsrommet? Benytter vi det bra nok? Jeg vil nok hevde at vi ikke gjør det. Det å påvirke og det å utnytte handlingsrommet er mer enn å si nei. Det krever mer enn bare å vise interesse for saker der norske interesser er berørt.

I forrige europamelding, som kom i 2006, het det «aktiv europapolitikk». Nå heter det «handlingsrommet», men det er fortsatt et underskudd på involvering. EU-delegasjonen i Brussel gjør en veldig god jobb med å forsvare norske interesser. Med økt politisk vilje og økt politisk oppmerksomhet fra regjeringa kunne det blitt enda bedre. Gang på gang møtes vi både som komité og i andre sammenhenger i Brussel med spørsmål om hvorfor Norge ikke involverer seg mer i en konkret sak. Norge burde involvere seg mer i saker som har betydning for både norske interesser og andre saker. Jeg er derfor glad for at en samlet komité framhever viktigheten av en økt norsk deltakelse i de fora der Norge blir invitert, og en styrket deltakelse fra regjeringshold på uformelle ministermøter og gjennom andre viktige kanaler for innflytelse.

La meg understreke dette siste ganske tydelig: Både komiteen og Europautvalget har ved flere anledninger påpekt hvor avgjørende det er at Norge stiller, og stiller på statsrådsnivå på uformelle ministermøter. Det åpner dører, det gir innpass og det kan gi innflytelse. Det å kjenne sine europeiske kollegaer godt nok til å kunne ta en telefon, til å be om en posisjon og til å fremme et norsk syn er av helt uvurderlig betydning i EU-systemet.

Jeg kan også med glede si at flere og flere stortingsrepresentanter både fra komiteen og fra andre fagkomiteer stadig oftere deltar på møter i Brussel, enten det er høringer i komiteer eller det er andre former for møter.

Så for å peke framover: Hvordan kan vi bli enda bedre? Vel, i medlemsstatene drives prosessene i stor grad fram av frister. Det gjør de ikke i Norge. Medlemsstatene tvinges på sett og vis til å jobbe med å levere på spørsmål som skal opp til rådsbeslutning. Det tilsvarende presset har ikke vi, vi kommer inn mye senere i prosessen. Det er i tillegg enkelte fagdepartementer som ser ut til å være ekstra sene med å implementere lov- og regelverk. Man må altså ha et tydelig politisk signal fra øverste ledelse om at dette skal prioriteres, også fordi EU og europapolitikk er innenrikspolitikk.

Vi trenger også bedre koordinering. Vi har sett noen saker hvor fagdepartementer seg imellom er veldig uenige, og det kan trenere prosesser lenge. Det er et såkalt koordineringsutvalg som jobber med dette, og som skal koordinere innsatsen. Inntrykket vårt er vel at det først og fremst handler om informasjonsutveksling og ikke så mye om reell koordinering, reell avveining og samordning.

Det er også viktig for den politiske ledelsen å være tidlig på banen. Mange saker starter jo behandlingen tidlig på embetsnivå. Vi har hatt noen av de sakene diskutert i

Europautvalget, men fra politisk hold kommer ofte involveringen først når det blir en konfliktsak, når flagget går opp. Da begynner man å reagere. Det handler jo om at man ikke bare må respondere, og ikke bare når ting går på tvers av norske interesser, men faktisk ha en aktiv holdning til utformingen av spørsmålene.

Der har svenskene i Riksdagen en litt annen modell enn oss. De har et europautvalg som konsulteres mye tidligere i prosessen, og der man søker å skape bred konsensus på et veldig tidlig tidspunkt i politikkutformingen.

Vi må også jobbe på flere nivåer. Vi må jobbe overordnet og ikke bare med enkeltsaker. Sagt på en annen måte: Skal vi få innflytelse i enkeltsaker der vi ikke har noen formell rolle fordi vi ikke er EU-medlem, er det viktig å engasjere seg i fellesskapsløsningene og helheten. Det gir oss innpass og mulighet. Norge har bl.a. gjennom sitt engasjement i Midtøsten fått et inntak med EU-land på mange områder, ikke først og fremst fordi det har vært et spørsmål EU har hatt på toppen av sin dagsorden, men fordi det har gjort oss til en relevant partner. Sånn må vi jobbe mer. Vi kan ikke bare ivareta defensive nasjonale interesser, vi må også ivareta de offensive interessene. Ikke minst: EU er i rivende utvikling. Det er en stadig forskyvning mot at særlig eurolandene kommer til å bli spydspissen. Vi må engasjere oss tydelig også med de landene som nå er i front i EU, både på enkeltlandsnivå og gjennom EU. Vi må erkjenne at vi har mistet mange av de organene der vi hadde en fot innenfor, rett og slett fordi Lisboa-traktaten har endret på maktforskyvningen i EU. Det får konsekvenser for hvordan vi arbeider.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [12:35:40]: Representanten sa at å bruke handlingsrommet «er mer enn å si nei». Ja, selvsagt, og det har regjeringen virkelig vist. Det finnes ett eksempel på at vi har sagt nei, men det finnes mange eksempler der man har brukt handlingsrommet til å ivareta norske interesser: Hjemfallsretten, differensiert arbeidsgiveravgift, fornybardirektivet og ostetollen er eksempler.

Så er vi i komiteen enige om at det er viktig å bruke handlingsrommet for å ivareta norske interesser, men Høyre og Fremskrittspartiet har en særmerknad når det gjelder bruk av reservasjonsretten. Det er også enighet om at det er noe som må brukes med varsomhet, og man må vurdere ut fra hvor store interesser som står på spill fordi det blir hull i avtalen. Men her sier Høyre og Fremskrittspartiet at bruken av den skal være i samsvar med de øvrige EFTA-landene. Mener representanten virkelig at vi skal la Liechtenstein avgjøre om vi skal bruke reservasjonsretten eller ikke?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:36:45]: Som representanten meget vel vet, er reservasjonsretten reell. Det mener også Høyre, men vi er også veldig klar over at den aldri har ment å være gratis. Det har en kostnad for de

landene som bruker reservasjonsretten. Det er derfor vi bl.a. har vært veldig kritiske til regjeringas bruk av reservasjonsretten mot postdirektivet. Det er en sak som fortsatt ligger til behandling, der det ikke foreløpig foreligger noe svar. Det er også etter vår oppfatning et område der det åpenbart ikke er spørsmål om å ivareta spesielle norske interesser. Det er rett og slett et ønske fra noen partier i regjeringa om å vise at man kan si nei til EU. Skulle man først velge en sak, er nettopp postdirektivet kanskje den aller dårligste saken å velge. Jeg har også registrert at representanten Hansen ikke har hatt noe stort ønske om å fronte denne saken, snarere tvert imot.

Når det gjelder det som står i merknadene, er vårt poeng at skal vi bruke reservasjonsretten, nettopp fordi den har en kostnad, bør det være et poeng at det ikke er noe Norge alltid gjør alene, men at vi gjør det sammen med andre land.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:37:56]: Representanten Eriksen Søreide snakker om kompromissets kunst som om det var noe negativt. Det reiser spørsmålet om hva slags samarbeidsformer Høyre ser for seg ved en eventuell Høyre-Fremskrittsparti-regjering, men jeg skal la det ligge.

Eriksen Søreide sa at europapolitikk er innenrikspolitikk. Det har hun helt rett i, og spesielt når EU-direktiver utfordrer viktige deler av den norske modellen – velferdsstaten vår, distriktspolitikken vår og sikkerhetsreglene våre på sokkelen – er det viktig innenrikspolitikk. Utenriksministeren og regjeringen har tidligere vært veldig tydelige på at når EU-direktiver kommer i konflikt med våre forpliktelser i ILO og arbeidstakerrettigheter, skal ILO stå øverst. Det er jo en ryddig og veldig enkel politisk avklaring å forholde seg til.

Kan Høyre garantere at de vil motsette seg pålegg og direktiver fra EU som kommer i konflikt med norske forpliktelser i ILO?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:38:46]: Jeg legger merke til at representanten Serigstad Valen legger til grunn at det blir et regjeringsskifte til høsten. Det er vi selvfølgelig veldig glad for og helt enig i.

Når spørsmålet kommer om hvordan man vil forholde seg til enkeltdirektiver, er svaret på det akkurat det samme som jeg regner med svaret fra både utenriksministeren og andre vil være, at vi må vurdere innholdet av det enkelte direktiv når det kommer, og vurdere det opp mot norske forpliktelser. Det antar jeg enhver norsk regjering vil gjøre, og det gjør regjeringa nå. Det kommer også en framtidig regjering til å gjøre. Vi skal selvfølgelig stå fast på de forpliktelsene vi har lagt opp til, men samtidig må vi vurdere hvert enkelt direktiv og se om det kommer i konflikt med de forpliktelsene eller ikke. Det vil jo være en vurdering.

Lars Peder Brekk (Sp) [12:39:40]: Jeg oppfatter at representanten Eriksen Søreide er litt sår over et oppslag i Klassekampen i går, men jeg må få lov til å understreke at jeg selv har opplevd at representanten Eriksen Søreide i

EU-parlamentet har sagt direkte at de vil reversere denne ostetollendringen som regjeringen har foreslått. Så la nå det være et utgangspunkt.

Derfor spør jeg også representanten fra Høyre, på samme vis som jeg spurte Fremskrittspartiet: Erkjenn Høyre at det å gjeninnføre kronetoll på viktige landbruksvarer svekker importvernet, og at det vil medføre at mange bønder, norsk landbruk og f.eks. også 40 000 arbeidsplasser i norsk matindustri, settes i fare?

Så vil jeg avslutte med å si: Er Høyre enig med Fremskrittspartiet i at landbruk må inn i EØS-avtalen?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:40:30]: Representanten Brekk og jeg var til stede på det samme møtet. Punktet om handelsforbindelser mellom Norge og EU var satt opp fra EUs side, det var noe de ønsket å diskutere. Representanten Lars Peder Brekk redegjorde for regjeringas syn. Jeg og flere andre fikk direkte spørsmål fra EU-parlamentarikerne om hva vi mente. Det ville vært en veldig merkelig situasjon dersom jeg ikke skulle svart på hva vårt syn er. Vårt syn er vel kjent gjennom debatter i Stortinget, gjennom avisartikler, og jeg tror at europarlamentarikerne kan lese og kan få med seg at det er en reell politisk uenighet, fordi vi mener at den tollendringa sender et galt politisk signal, og vi mener også at den utfordrer intensjonen i EØS-avtalens artikkel 19. Det er vel kjent, og det må vi selvfølgelig få lov til å gi uttrykk for.

Så til diskusjonen om kronetoll og prosenttoll. Vel, i en tidligere replikk sa representanten Brekk at norsk landbruk trues av kronetoll. Da er egentlig spørsmålet tilbake: Hvis det er så viktig, hvorfor har ikke regjeringa gjort det før? Hvorfor har ikke regjeringa lagt om til prosenttoll tidligere?

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:41:49]: Aller først, og det så vi jo et eksempel på tidligere i denne debatten, i en replikk fra representanten Kristiansen: Norsk europadebatt reduseres ofte til et spørsmål om ja eller nei, om for eller mot, og ferdig med det. For all del – det er viktige for- og mot-spørsmål vi snakker om, men det er jo også så mye mer.

La meg starte med å slå fast en selvfølgelighet: SV, som de andre partiene på Stortinget, og som et veldig internasjonalt orientert parti, er sterke tilhengere av at Norge deltar i mange former for europeisk samarbeid, innen bl.a. sosial utvikling, forskning, utdanning, miljøvern, kultur, og ikke minst handel osv. Vi er alle europeere, helt uavhengig av vårt syn på norsk medlemsstatus i EU og våre ulike syn på EØS.

Når vi nå diskuterer EØS-avtalen, er det med et Europa i dyp økonomisk krise som bakteppe. Det er økt massearbeidsløshet, og det er dramatiske kutt i velferdsordninger som rammer befolkningen i mange land. Det er viktig at Norge støtter de kriserammede landene på en slik måte at vanlige folks interesser holdes i hevd, og ikke bare bank- og finansvesenets.

Denne stortingsmeldingen gir mange gode opplegg for

å ivareta handlefriheten innen EØS-avtalen bedre enn vi har gjort til nå, og det er viktig. I utgangspunktet mener jeg at avtalen innebærer en unødvendig detaljstyring. For det første setter jeg pris på at meldingen varsler en sterkere årvåkenhet fra norsk side når det skal avklares hvilke nye EU-rettsakter som er EØS-relevante, altså hvilke rettsakter som er en nødvendig del av EUs indre marked, og som dermed etter forutsetningene skal inn i EØS-avtalen. Jeg er spent på om en – og jeg understreker eventuell – ny regjering vil ha samme offensive syn på det.

For det andre er jeg veldig glad for at meldingen varsler en mer aktiv bruk av reservasjonsretten mot rettsakter som kan true norske interesser eller verdier, og det gjelder spesielt rettsakter som griper inn i norsk arbeidsliv. Jeg registrerer at jeg ikke fikk noe som var i nærheten av et tilfredsstillende svar på mitt spørsmål i stad. Regjeringen har vært veldig tydelig på at vi mener at de forpliktelsene vi har gjennom ILO-konvensjonen, er viktigst, fordi arbeidslivet er viktig for oss. Det kunne jeg godt tenke meg å få et enkelt svar fra Høyre på.

Jeg mener at utviklingen har vist at mye av kritikken mot EØS-avtalen er riktig. Avtalen innebærer detaljstyring fra Brussel, og har blitt mye mer omfattende enn mange trodde. Jeg regner med at mange tilhengere av EØS-avtalen også er enig i at den er langt mer omfattende og spenner mye bredere enn det som var forutsetningen da vi ble en del av den. Der er jeg spesielt bekymret for at EØS setter faglige rettigheter på spill, etter flere dommer i EU-domstolen som endrer maktforholdene i europeisk arbeidsliv, i arbeidstakernes og fagforeningenes disfavør. Det må vi være årvåkne på. Jeg har lyst til å gi veldig ros til utenriksministerens klare og tydelige forsvar for norske faglige rettigheter, og de norske arbeidslivsreglene som den rød-grønne regjeringen vil beskytte. Det har ingenting med nasjonalisme, smålighet eller at man bare bryr seg om Norge å gjøre – man kan til og med si at det er akkurat det motsatte. Spesielt i tider som dette er det viktig at enkelte land holder fast ved de grunnleggende verdiene i arbeidslivet som har gjort at vi er et så godt land å leve i, og som viser andre land at det faktisk er mulig.

Spesielt viktig er det å hindre at EU-domstolens mange kjennelser om avregulering av arbeidsmarkedet får effekt i Norge. Dette er problemstillinger jeg aldri har hørt noen politikere fra Fremskrittspartiet eller Høyre snakke om fra denne talerstolen – aldri noen gang i de mange debattene vi har om EU og EØS i denne salen. Det kunne jeg tenke meg at det ble en slutt på. Jeg vil vite hva Høyre tenker om disse veldig viktige problemstillingene.

Så tenkte jeg, ved inngangen til debatten her, at det var godt mulig at opposisjonspartiene ville benytte anledningen til å skape inntrykk av en mulig splittelse blant de rød-grønne. Til det er det jo ikke stort annet å si enn at alle partier har sine primære standpunkter, både på høyre og venstre side av politikken. Vi jobber med det langsiktige mål å få et alternativ til EØS-avtalen, og det kortsiktige mål å regjere på grunnlag av den, sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Det burde det egentlig være ganske ukomplisert å forholde seg til, men for enkelte er det altså ikke det.

Men vi lykkes jo med den linjen. Regjeringen har benyttet seg av reservasjonsretten, og sagt nei til innlemmelse av EUs tredje postdirektiv. Det må man gjerne prøve å underspille betydningen av, som om postdirektivet var en sånn perifer sak som ikke har konsekvenser for Norge. Men det var altså første gangen reservasjonsretten ble brukt etter at EØS-avtalen trådte i kraft. I neste periode vil vi, f.eks. sammen med Senterpartiet, jobbe for at den rød-grønne regjeringen skal bruke den mer aktivt.

Andre saker jeg synes er viktige framover, er at vi stiller oss solidarisk med befolkningen i EU ved å gi lån og på annen måte understøtte velferdsstaten og hindre svekkede arbeidsvilkår, at vi sikrer at EØS ikke kan overprøve tariff-avtaler og sette til side ILO-konvensjoner som Norge har forpliktet seg til å følge, og at ILOs kjernekonvensjoner gis forrang framfor EØS-avtalen på arbeidsliv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:47:08]: Det var interessant å høre at representanten Serigstad Valen ikke har langtidsperspektiv på regjering. Det betyr at han ikke har tenkt å bli sittende der så lenge.

SV sier at deres EØS-politikk står fast, og at EØS-avtalen erstattes med en bedre avtale for Norge. EØS-avtalen sikrer fri tilgang til et marked med over 500 millioner innbyggere. Avtalen sikrer norske borgere frihet til å bosette seg og søke jobb i hele EØS-området. Avtalen sikrer norske firmaer muligheten til å rekruttere ansatte, kjøpe og selge varer og tjenester i hele EØS-området.

Spørsmålet mitt er: På hvilke punkter mener SV at de kan framforhandle en bedre avtale for norske interesser?

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:47:58]: Nå heter det jo at hovmod står for fall, og jeg synes å huske at skråsikkerheten rundt regjeringsskiftet var like stor for fire år siden – så er det sagt. Jeg tror fortsatt de rød-grønne vinner.

Regjeringssamarbeidet har ikke gjort meg til NATO-tilhenger, og det har ikke gjort Espen Barth Eide til EU-motstander. Det er sånn man samarbeider i regjeringspartier, og det håper jo Fremskrittspartiet å skulle få oppleve for første gang til høsten. Jeg skal gjøre mitt beste for å hindre det.

Men jeg mener jo, og nå tror jeg ikke jeg fornærmer dem som er varme tilhengere av EØS-avtalen i denne salen heller, at EØS-avtalen ikke har en metafysisk verdi. Det er jo ikke sånn at EØS-avtalen er den eneste tenkelige måten å organisere vårt samkvem og vår samhandling med Europa på. Da mener jeg det er et ryddig standpunkt at vi i vårt program slår fast at vi både er motstandere av norsk EU-medlemskap og på sikt ønsker et alternativ til EØS-avtalen. Det er mye ryddigere enn f.eks. å følge linjen til Fremskrittspartiet, som dukker unna og ikke har lyst til å si til noen som helst her i landet hva de egentlig mener om norsk EU-medlemskap.

Ivar Kristiansen (H) [12:49:08]: SVs representant svarer systematisk uklart på det helt avgjørende spørsmål som representanten Woldseth stiller.

Hva slags signaler er det SV har, eller for å spørre på en annen måte: Hva er det som skulle tilsi at søkkrike Norge i en ny forhandling om en ny handelsavtale med EU, preget av eurokrise og finanskriser, skulle kunne oppnå noen nye fordeler på handelsområdet, som vi ikke har i dag? Det minste man må kunne få lov å få svar på fra dem som går til det skritt å anbefale å si opp nasjonens viktigste avtale, er hva som er alternativet. Rams opp en kort serie med eksempler på fordelene – jeg vil ha respekt for SVs alternative veivalg hvis man kan dokumentere at nasjonen Norge og norske arbeidsplasser har noe å hente.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:50:13]: Jeg har ikke tenkt å presentere en NOU i løpet av en 1 minutt replikk til representanten Kristiansen, men han må også være enig i at det finnes mange tenkelige måter å organisere vårt samkvem med Europa på. Det flertallet i den norske befolkningen som ser problemer med at Norge vedtar mye politikk som den norske befolkningen ikke ønsker, fordi mange partier, i motsetning til de rød-grønne, ikke tør å bruke reservasjonsretten selv når det er veldig viktig, er problemstillinger som Høyre bør tenke over.

Høyre er interessante fordi de sier – slik som Eriksen Søreide sa i sitt innlegg – at de ønsker mer europadebatt, de ønsker en mer åpen, aktiv og ærlig diskusjon om vårt forhold til Europa. Men den debatten vi har, ville de ikke ha, for den sier de sprer usikkerhet. Det er en argumentasjon som blir ganske grunn all den tid Høyre selv har stortingsrepresentanter til stede i denne sal som har stemt imot EU-direktiver, f.eks. imot datalagringsdirektivet. Denne monolittiske oppfatningen av at det er EØS-avtalen eller ingenting, er et spill for galleriet som Høyre driver med, og det reduserer den norske befolkningen til å være dumme. Jeg tror den norske befolkningen vet langt bedre enn som så.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Lars Peder Brekk (Sp) [12:51:55]: EU er i dag vår viktigste handelspartner. Vi er avhengig av gode, stabile og forutsigbare relasjoner og avtaler med EU-landene og med EU. Våre nærmeste naboland er medlemmer. Det er en selvfølge at vi skal ha en forutsigbar utenriks- og handelspolitikk, ikke minst når det gjelder EU- og EØS-spørsmål.

Senterpartiets landsmøte har i helgen nok en gang slått fast sin prinsipielle motstand mot EØS-avtalen. Vår grunnleggende skepsis bygger først og fremst på det demokratiske underskuddet avtalen medfører.

NOU 2012: 2, Utenfor og innenfor, som stortingsmeldingen er basert på, viser til at det demokratiske underskuddet ligger innebygget i hele EØS-konstruksjonen. Utvalget mener at det er klare demokratiske svakheter ved dagens tilknytningsform og har analysert dette ut fra fire sentrale kjennetegn ved et velfungerende demokrati. På tre av fire scorer EØS-avtalen svakt, og det fjerde er tvetydig:

- For det første er ikke Norge representert i de beslut-

ningsprosessene som reelt styrer utviklingen av store og viktige deler av norsk rett og politikk.

- For det andre er mulighetene for demokratisk kontroll og ansvarliggjøring svake.
- For det tredje er det store mangler og svakheter ved kunnskap og debatt om norsk europapolitikk, som gjør at dette området i liten grad lever opp til demokratiske krav til åpen og opplyst samfunnsdebatt.

Jeg vil tilføye at større oppmerksomhet om EUs svakheter i sin grunnleggende konstruksjon også må til for en mer kunnskapsbasert debatt som kan redusere det demokratiske underskuddet.

- Det fjerde kriterium er rettigheter og rettighetsvern for private borgere og bedrifter. Utvalget mener at avtalene med EU generelt har ført til styrkede rettigheter og mer domstolskontroll. Samtidig begrenser dette handlingsrommet for folkevalgte organer.

EØS-debatten dreier seg naturlig nok ofte om de praktiske konsekvensene avtalen gir – innvandring, importvern, populære og upopulære direktiver. Men vi skal ikke glemme at EØS-avtalen rokker ved noe grunnleggende. EU, som overbygning over nasjonalstatene, er ikke demokratisk oppbygd, selv om medlemslandene i EU selvfølgelig er demokratiske land.

Jeg har ingen problemer med å anerkjenne EU og dermed EØS-avtalen, ved at den bygger på EUs grunnleggende prinsipper som viktig for et mer stabilt Europa. Imidlertid er det åpenbart at særlig det økonomiske samarbeidet i Europa de siste årene har knaket i sammenføyningene.

Senterpartiet er opptatt av den åpne og fordomsfrie EU- og EØS-debatten. Etter mitt syn er den mest relevant når det er forholdet mellom Norge og EU som er gjenstand for debatt, og ikke spørsmålet om en EØS-avtale eller ikke.

Senterpartiet er opptatt av at Norge, som alle andre land, trenger en regelstyrt handelspolitikk.

Debatten om handlingsrommet i EØS-avtalen handler om å ivareta norske bedrifter og norsk næringsliv. På den måten styrker vi sjølråderetten. Slik sikrer vi også norske interesser. At Norge benytter seg av handlingsrommet innenfor de avtalene vi har inngått, er en bevisst prioritering av nasjonale interesser og norsk næringsliv, framfor næringslivet i EU.

Jeg er opptatt av at Norge må legge bort naiviteten i handelspolitikken. Alle land forhandler på grunnlag av sine egne interesser. Det råder en beinhard realisme. Også vi må ha mulighet til å utnytte handlingsrommet som ligger i de ulike avtalene.

Stortingsmeldingen omtaler de mulighetene norske myndigheter har til å påvirke innholdet i regelverket, og hvorvidt og hvordan man skal gjennomføre regelverket nasjonalt – bl.a. gjennom veto mot postdirektivet og endringer i tollvernet. Her vil jeg bare gjøre oppmerksom på at jeg registrerer at Høyre ikke vil svare på om innføringen av ostetoll går ut over norsk landbruk og norsk matindustri, og de sier heller ingenting om de er enig i Fremskrittspartiets holdninger om at landbruk skal inn i EØS-avtalen. Vi har videre sikret hjemfallsordningen og en differensiert arbeidsgiveravgift, for å nevne noen eksempler. Det viser at den rød-grønne regjeringen i praktisk

arbeid ivaretar nasjonale interesser gjennom sin europapolitikk.

Senterpartiets rolle som regjeringspartner rokkes ikke av vår prinsipielle holdning til EØS-avtalen. Enigheten mellom Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet om å styre på grunnlag av fortsatt NATO-medlemskap, EØS-avtalen og at vi ikke skal søke EU-medlemskap, bekrefter bare regjeringens styringsevne.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter N. Myhre (FrP) [12:56:31]: Vi noterer oss denne fundamentale og prinsipielle motstanden mot EØS-avtalen fra Senterpartiets side.

Den står imidlertid i ganske sterk kontrast til – nå er det sikkert flere enn meg som er litt forvirret – det som står i komiteens merknader, en enstemmig merknad som også Senterpartiet har vært med på, og som lyder slik:

«Komiteen viser til at EØS-avtalen har vært i kraft i 19 år og har virket i en periode som har vært preget av stabilitet og økonomisk vekst for Norge. Den har vært viktig for utviklingen i norsk økonomi, næringsliv og utenrikshandel.»

Hva er det som er riktig? Er det den fundamentale og prinsipielle motstanden mot EØS-avtalen som er Senterpartiets synspunkt, eller er det den merknaden som Senterpartiet har vært med på, som definerer EØS-avtalen som viktig for Norge?

Lars Peder Brekk (Sp) [12:57:33]: Det er ingen tvil om at EØS-avtalen har mange positive effekter for norsk næringsliv, og det er ingen tvil om at EØS-avtalen ivaretar interessene til mange aktører i norsk næringsliv. Det har vi også bestandig sagt fra Senterpartiets side. Men det jeg sa i innlegget mitt – og som jeg understreker – er at problemet med EØS-avtalen er det demokratiske underskuddet i EØS-avtalen.

Det er ganske merkelig, synes jeg, at Fremskrittspartiet og EØS-tilhengerne ikke i større grad anerkjenner dette demokratiske underskuddet. Det er ikke minst understreket i den NOU-en som er grunnlaget for stortingsmeldingen. Der påpekes akkurat det jeg sa, at det er et demokratisk underskudd på minst tre av fire kriterier som de har undersøkt.

Nikolai Astrup (H) [12:58:32]: Jeg har ikke noen problemer med å slutte meg til representanten Brekks beskrivelser av det demokratiske underskuddet i EØS-avtalen. Imidlertid slutter jeg meg også til hans beskrivelse fra 15. november i fjor i Stortinget, der han sa at «det er åpenbart for alle at vi er avhengig av gode, stabile og forutsigbare relasjoner og avtaler med EU-landene og med EU».

Europautredningen påpeker at EØS-avtalen og Schengen-avtalen er de viktigste avtalene av de vel 76 avtaler vi har med EU.

I kjølvannet av Senterpartiets landsmøte må jeg spørre: Mener representanten Brekk fremdeles at det er åpenbart for alle at vi er avhengig av gode, stabile og forutsigbare re-

lasjoner og avtaler med EU-landene og med EU, eller ville han gjøre et unntak for Senterpartiets landsmøte?

Lars Peder Brekk (Sp) [12:59:28]: Jeg har lyst til å si at jeg har stor respekt for flertallsvedtak på et landsmøte. Men jeg har lyst til å understreke at når det gjelder Schengen, skal vi ikke undervurdere problematikken med den økende grenseoverskridende kriminaliteten, som har vært noe av grunnlaget for den debatten om Schengen som vi har hatt på vårt landsmøte. Det er selvsagt slik at denne saken blir en sak for nye regjeringsforhandlinger. Senterpartiets oppslutning i valget avgjør hvor mye av det partiprogrammet vi har vedtatt, vi vil få gjennomslag for.

Så har jeg lyst til å si at det er en lang vei fram før vi kan være klare for å melde Norge ut av Schengen. Forslaget som ble vedtatt på landsmøtet, er ikke gjennomarbeidet og klart for å gjennomføres fra dag én av. Nå skal vi gå i gang med en strategi for å finne ut hvordan det vedtaket skal følges opp. Jeg ønsker meg en faglig utredning om hvordan Norge kan gå ut av Schengen. Dette bør være en del av en regjeringserklæring – det er iallfall Senterpartiets holdning i den sammenheng.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [13:00:52]: Norsk europapolitikk har EØS-avtalen som hovedfundament. Avtalen har gjennom 19 år vist seg som et robust og godt grunnlag for vårt økonomiske samkvem med EU-landene. Siden 1994 har derfor alle norske regjeringer vært krystallklare på at EØS-avtalen skal ligge til grunn for vårt forhold til EU.

Jeg vil understreke verdien av – og jeg er glad for – at en enstemmig utenriks- og forsvarskomite slår fast at Norge er tjent med et felles regelverk i det indre marked. Som en enstemmig komité uttrykker det, og som det også har vært sitert tidligere, har avtalen

«vært og er viktig for utviklingen i norsk økonomi, næringsliv og utenrikshandel».

Gjennom 19 år har EØS-samarbeidet fungert og bidratt til stabilitet og økonomisk vekst for Norge.

Gjennom de nær 20 år EØS-avtalen har virket, har norsk fastlandsøkonomi vokst med om lag 3 pst. årlig i gjennomsnitt. Det er godt, når vi vet at gjennomsnittet for OECD-området som helhet i samme periode var 2,2 pst. årlig vekst. Yrkesandelen har økt. Sysselsettingen har økt, mens arbeidsledigheten har avtatt – ja, den er faktisk mer enn halvert, fra 6,5 pst. i 1993 til om lag 3 pst. nå. Ikke alle land er så heldige.

Kontrasten er stor til en del av EU-landene. Mange land ble hardt rammet av finanskrisen i 2008, og eurokrisen har siden forverret situasjonen alvorlig for mange land, særlig i den sørlige delen av Europa. Den skyhøye arbeidsledigheten i land som Spania og Hellas er både en økonomisk og menneskelig tragedie. Årsakene til at det har gått så galt, ligger både i svakheter i valutaunionen og i feilgrep i de enkelte landene. Konsekvensene er tunge for millioner av europeiske medborgere.

For Norge har det vært naturlig å vise solidaritet med

svakt stilte samarbeidsland i EØS-området. Siden 1994 har vi bidratt med milliardbeløp til sosial og økonomisk utjevning gjennom EØS-midler.

Både i samarbeidet basert på EØS-avtalen og i Schengen-samarbeidet er det viktig at Norge aktivt bruker sine muligheter til innflytelse på utviklingen av regelverket. Dessuten må vi bruke det handlingsrommet vi har i forvaltningen av avtalene.

Vi kan nok bli bedre til å bruke ulike kanaler for innflytelse. Særlig viktig er det å medvirke i en tidlig fase av regelverksutviklingen. Når premissene legges, er mulighetene størst, seinere blir de mer begrenset. Det er også rom for forbedringer både i koordineringen mellom departementene og på andre måter.

Nå som Europaparlamentet har fått en viktigere rolle i EU, kan vi også som stortingsrepresentanter bidra mer direkte. Vi bør få en årlig delegasjon fra Stortinget til Europaparlamentet og forbedre kontaktnettet til partigruppene der. Dette viser innstillingen at det er bred enighet om.

EUs byråer har fått en viktigere rolle i regelverksutviklingen. Vi må utvikle institusjonelle løsninger som gjør det lettere å fremme norske interesser overfor disse institusjonene.

Nordisk samordning er også en viktig strategi for innflytelse. Dessuten må vi aktivt bruke de mulighetene EUs nordlige dimensjon gir oss, sammen med Island og Russland, til å ha en dialog med EU om nordområdepolitikken.

Både EØS-samarbeidet og Schengen-samarbeidet omfatter land som står oss nær. Det er derfor viktig at innstillingen viser enstemmighet på så mange punkter, ikke bare når det gjelder EØS-samarbeidet. Det er også en enstemmig komité som deler regjeringens syn på interessen av å bygge videre på Schengen-samarbeidet. Vi må aktivt bruke de samarbeidsmulighetene som dette gir Norge til å påvirke utviklingen av nye rettsakter, slik at de norske interessene blir ivarettatt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A) [13:05:14]: Kjell Arvid Svendsen var positiv og ga ros i sin omtale av EØS-avtalen. Det har han all grunn til å gjøre, for Kristelig Folkeparti var meget aktiv da den kom på plass i Stortinget. Jeg er vel den eneste i salen akkurat nå i dag som har hatt like langt medlemskap i Stortinget som EØS-avtalen har eksistert. Det har bare vært en glede – det har vært en økonomisk vekst og en stabilitet som har vært enestående.

Jeg har bare et lite spørsmål til Kjell Arvid Svendsen, for jeg synes han trakk opp en del av det som også komiteen påpeker, nemlig det demokratiske underskuddet. Spørsmålet går på den innflytelsen vi skal ha i det videre arbeidet framover. Svendsen nevnte nordområdene. Hvilke konkrete grep mener representanten Svendsen vi nå skal ta framover for å få den viktige innflytelsen, spesielt på nordområdepolitikken?

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [13:06:11]: Vi i Kristelig Folkeparti er, som Nordtun sier, meget glad for EØS-avtalen og den muligheten den gir oss, og vi er fornøyd med

måten den har fungert på. Men vi må alltid se på muligheter og se videre framover – kan vi gjøre noe enda bedre? Derfor viser jeg også til at i den innstillingen som foreligger i dag, har Kristelig Folkeparti skrevet seg inn, og er vel faktisk enig med regjeringspartiene i alt. Men når det gjelder nordområdene, er det med hensyn til både fiskeri og andre ressurser der oppe veldig viktig at vi har et nært og godt samarbeid med bl.a. Island og Russland, som vi absolutt bør ha felles interesser med i den sektoren, også når det gjelder miljø.

Lars Peder Brekk (Sp) [13:07:10]: Regjeringen har jo tatt viktige grep for å styrke importvernet den siste tiden, noe som vil være avgjørende for at landbruket skal kunne øke lønnsomheten framover. Siden Kristelig Folkepartis potensielle regjeringssamarbeidspartner Høyre ikke vil svare på om det å gjeninnføre kronetoll på viktige landbruksvarer svekker importvernet og medfører at mange arbeidsplasser for bønder, men også 40 000 industriarbeidsplasser, kan stå i fare, må jeg også spørre om Kristelig Folkeparti støtter regjeringspartnerne sine på det punktet. De har tidligere sagt at de deler regjeringens – altså den rød-grønne regjeringens – målsettinger i landbrukspolitikken. Samtidig har de uttalt at de ønsker et regjeringssamarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet. Så mens de rød-grønne partiene er opptatt av å styrke landbruket, ser det ut til at Høyre rett og slett vil reversere det tollgrepet som regjeringen tar, og fjerne budsjettmidler, og Fremskrittspartiet har sagt at de ønsker å få landbruk inn i EØS-avtalen. Hvordan ser Kristelig Folkeparti på de utfordringene det vil gi ved eventuelle regjeringsforhandlinger?

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [13:08:25]: Det var litt artig å høre uttrykket «regjeringspartnerne», at en allerede har fått oss inn i regjering. Så langt er ikke vi kommet ennå. Vi har ikke kommet i forhandlinger, og vi skal ha et valg først, så vi vil nå vente og se hvordan det går. Men Kristelig Folkeparti har et varmt hjerte for landbruk, det tror jeg representanten Brekk vet veldig godt, og hva som eventuelt skal skje i framtidige regjeringsforhandlinger etter et valg, får vi ta da. Nå har vi nettopp vært vitne til en regjering som har veldig ulikt syn på bruk av dette, og den har klart å overleve, så det vil vi i tilfelle komme tilbake til om vi kommer så langt. Nå får vi ta valget først, og så får vi satse på at vi gjør et så godt valg at det iallfall blir et regjeringsskifte. Så får vi ta det derfra.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:09:30]: Jeg vil begynne med å takke for en både god, interessant og i veldig stor grad samstemt innstilling. Igjen er dette et felt hvor det i bunn og grunn hersker bred enighet om de viktige spørsmålene, og det er ingen selvfølge. Gitt de opprivende rundene vi har hatt om selve spørsmålet om medlemskap, er det meget bred enighet om vår nåværende tilknytningsform til EU, og det mener jeg er viktig å ta med seg fra denne debatten.

Det er bred enighet om at EØS-avtalen sikrer stabilitet

og forutsigbarhet for norsk næringsliv, for det norske samfunn og for norsk økonomi, og at det er et bærende fundament i norsk europapolitikk. Vi har også, siden den meget viktige meldingen fra Sejersted-utvalget ble lagt fram, ikke bare kommet med vår melding, men vi har også fått både rådets og kommisjonens syn på de samme spørsmål. Det er interessant og positivt å konstatere at tonen i de rapportene også er grunnleggende positiv til EØS-avtalen og den tilknytningsformen. Det synes å være enighet om både på vår side og på EU-siden at EØS-avtalen leverer i all hovedsak langs de linjer som den var forutsatt å levere på. Det er viktig å konstatere.

Det er også interessant i debatter om alternative tilknytningsformer at det er betydelig skarpere ordbruk fra EUs side i forhold til f.eks. den sveitsiske løsningen med en rekke bilaterale avtaler med EU, som de faktisk nå sier har kommet til vis ende. I kontrast til det ser vi at vi har en dynamisk og effektiv tilknytningsform basert på det forhold at vi to ganger har stemt nei til EU. Jeg stemte ja, og som såvel tidligere som nåværende ja-mann vil jeg si at det er klart at det er et demokratisk underskudd i EØS-avtalen. Det kan ikke være noen tvil om at et medlemsland i EU har større innflytelse på utviklingen i EU enn et land som ikke er med. Det var et argument som vi som tilhørte et stort mindretall, forsøkte å framføre så sent som i 1994, men det ble altså nedstemt. Gitt det utgangspunktet har vi en tilknytningsform som gir oss mindre påvirkning enn om vi hadde vært med, men fortsatt betydelig rom for innflytelse.

Vi har derfor lagt stor vekt på det vi kaller handlingsrommet. Handlingsrommet handler ikke bare om å gjøre ting annerledes, det handler om å påvirke gjennom å delta tidlig i prosesser, å påvirke utfallet av prosesser i EU, og først hvis det ikke lykkes og vi fortsatt ønsker en annen kurs, å se på tilpasninger i forhold til implementering hos oss. Der mener jeg, som en kommentar til det representanten Eriksen Søreide sa, om vi er gode nok på det, at vi er betydelig bedre enn hva som var tilfellet før 2005. Den lange listen som bl.a. Svein Roald Hansen refererte til noen eksempler fra, viser det. Kan vi bli bedre? Ja, og det er essensen i meldingen. Vi skal bli enda bedre på å koordinere, enda bedre på å være tidlig til stede, enda bedre på å involvere alle relevante parter, enda bedre på å tenke strategisk i europapolitikken.

Så har vi lagt vekt på at det er noen områder hvor vi er særlig opptatt av å ta en aktiv rolle inn mot Europa. Sak nr. 1 er de spørsmålene som er knyttet til arbeidsliv og velferd, den europeiske sosiale modellen, og videreføringen av de norske og de nordiske tradisjonene på det feltet. Jeg mener at utviklingen siden vi for alvor begynte å snakke om dette i fjor høst, har vært grunnleggende positiv. Vi har fått mange viktige avklaringer, ikke minst gjennom avklaringen i verftsaken, som viser at det er fullt mulig å opprettholde grunnplankene i den norske sosiale modellen og i norske arbeidslivsrettigheter innenfor EØS. Det er også hovedfunnet på dette feltet i utredningen til Sejersted-utvalget. Jeg mener det er blitt ytterligere bekreftet at man kan arbeide mot sosial dumping, og at man kan opprettholde prinsippet om kollektive rettigheter.

Akkurat i disse dager har vi en stor ILO-konferanse i

Oslo. Det er det europeiske regionalmøtet. Der er toppledelsen i ILO, toppledelsen i OECD, der er en av vise-presidentene i Det internasjonale pengefondet, der har vi hatt med to kommissærer fra EU, der har vi ledende representanter for arbeidsgivere og arbeidstakere i Europa. Et helt sentralt poeng i denne konferansen har nettopp vært å sette på dagsordenen problemet som knytter seg til at man i flere europeiske land ser at dialogmodellen, samarbeidsmodellen mellom arbeidstakere, arbeidsgivere og stater, er i ferd med å bryte sammen. Hvordan kan vi få det tilbake på sporet? Hvordan kan vi samarbeide om det? Det mener jeg også er et eksempel på aktiv europapolitikk. For øvrig er energipolitikk, miljø, klima, mattryggighet, forskning og utdanning, distrikts- og regionalpolitikk og markedsadgang for sjømat eksempler på områder vi prioriterer særlig høyt, og som vi også opplever at vi får bred støtte til i komitéinnstillingen.

Så noen ord om Schengen. Som representanten Eva Kristin Hansen sa, har det vært en meget dårlig bevart hemmelighet at Senterpartiet har vært skeptisk til Schengen. Jeg husker at de stemte imot, og jeg tror at det ville vært større overskrifter om landsmøtet i Senterpartiet hadde konkludert med at nå synes de Schengen er en veldig god idé. Men som Lars Peder Brekk her og gjentatte ganger har slått fast, ligger grunnlaget også for neste runde av Stoltenberg II-regjeringen fast. Det er klart og tydelig hvor vi står i forhold til det spørsmålet.

Desto mer interessant er det å høre representanten Woldseths kommentarer til Schengen, som jo ville gitt en eventuell blå-blå-regjering en rekke interessante ting å snakke om når det gjelder den beskrivelsen som der ble gitt om hvorfor vi trenger en reforhandling av Schengen-avtalen langs en del av de spor som vi også har hørt i den offentlige debatten. Da har jeg lyst til å si at det er ikke slik når noen kommer til en eventuell gjenopprettet norsk grense mot Sverige med pass fordi vi har gått ut av Schengen, at det står bankraner eller narkolanger i det passet. Det vil også høre til sjeldenhetene at man selv vil oppgi at formålet med å besøke Norge er å rane, stjele eller voldta norske borgere. Derimot har vi noe som heter Schengen Information System. Der har vi et system hvor vi selv kan skrive inn erfaringer med en del av de samme borgere, som gjør at vi har et betydelig bedre grunnlag for justis- og kriminalpolitisk samarbeid over landegrensene enn det vi egentlig hadde før. Storbritannia har holdt seg utenfor Schengen. Meg bekjent er det kriminalitet også i Storbritannia. Det er altså ikke slik at medlemskap i Schengen alene avgjør dette. Men samarbeid på europeisk plan er viktig i denne sammenhengen.

Jeg har også lyst til å takke for den avklaringen vi i hvert fall har fått fra Fremskrittspartiet. Det mener jeg er veldig ærlig, ryddig og skikkelig av representanten Woldseth å få fram, nemlig at den voldsomme serien med angrep på regjeringens relativt beskjedne endring av tollpolitikken på noen bestemte osteområder har en dypere begrunnelse, at man faktisk vil bygge ned importvernet: «Det er altså grunnen», som representanten Woldseth sa. Det mener jeg gjør det mye enklere å forholde seg til, for da skjønner vi

hva det egentlig dreier seg om. Desto viktigere er det at vi etter hvert kan få et svar på spørsmål som Lars Peder Brekk nå i mange runder i disse debattene har stilt: Hva mener de andre partiene om det? Hva er den egentlige grunnen hos de andre partiene som også har det samme synet på oste-toll? Det er ikke slik at vi har ulike meninger i denne regjeringen om dette. Vi har én mening, vi forsvarer den politikken vi har. Det gjør vi, mener jeg, med hell i Europa, men det er en debatt som ikke i liten grad vedlikeholdes av et sterkt engasjement på norsk side. Da er det klart viktig å få avklart grunnene til det.

Så har jeg lyst til å si at vi er opptatt av det arbeidet vi må gjøre alle sammen. Regjeringen har et meget viktig ansvar, vi skal arbeide for sterkere koordinering, for å se prosesser tidlig. Det må partene i arbeidslivet og norske organisasjoner drive med. Det er også veldig velkomment at det er et økende engasjement fra norske stortingsrepresentanter, fra norske parlamentarikere, inn mot ikke minst Europaparlamentet. Det mener jeg vi skal styrke. Mange av oss deltar også i internasjonalt partisamarbeid. Det er en viktig kanal å bruke for dem som har naturlige søsterpartier i Europa for å fange til seg og suge inn inntrykk om hva som er i pipeline, men også for å kunne påvirke og sette en norsk agenda.

Gjennom fem storting har seks regjeringer lagt EØS til grunn for norsk europapolitikk. Det er det all grunn til å tro at vi kommer til å fortsette med i mange år framover. Jeg ser ikke konturene av en nær forestående debatt om medlemskap. Jeg ser heller ikke at det borger for å bli noe flertall for en helt annen europapolitikk. Derfor må vi stå sammen om det som er essensen i meldingen og innstillingen: å bruke den tilknytningsformen vi har skaffet oss, så aktivt som mulig, både til fordel for de kollektive interessene i Europa, og – der det er nødvendig – til fordel for de interessene vi har. Der er vi på god vei, men gjennom godt samarbeid vil vi kunne fortsette å bli enda bedre til å gjøre nettopp det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [13:19:49]: Jeg regner med at utenriksministeren enten ikke hørte hva jeg sa i mitt innlegg, eller misforsto med vilje når det gjelder Schengen og revideringen i den forbindelse. Jeg regner med at vår representant, Peter N. Myhre, kommer tilbake til saken for å klargjøre dette for utenriksministeren. Jeg har tenkt å stille ham to helt andre spørsmål.

Utenriksministeren er godt kjent med den britiske EU-debatten, går jeg ut fra. Som kjent ønsker britene en refor-handling av enkelte kapitler og avstått suverenitet. Dette skyldes et sterkt ønske i den britiske befolkningen og i det politiske systemet om å sikre at EU ikke utvikler seg i en negativ, overstatlig retning. Dette er et ønske som for så vidt også deles av et flertall i befolkningen i de fleste EU-land, viser meningsmålinger.

Hvordan tror utenriksministeren at denne prosessen vil påvirke Norge? Tror han at Norge på noe vis kan dra nytte av å engasjere seg i dette temaet?

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:20:56]:

Dette er et viktig og sentralt spørsmål, men min første inn-skyttelse er å si: Der kan man se hvordan det går når man får en konservativ regjering, fordi da får man mange andre typer spørsmål knyttet til europadebatten. Det er ikke noen tvil om at skillelinjene i EUs egen debatt om Europa følger litt andre spor enn hos oss, og det er et ganske utbredt syn – blant en del av dem som formodentlig står Woldseths parti nær, også – at det blir for mye Europa, for mye integrasjon og for mye stat, og at det er et slags skjult sosialistisk prosjekt. Det mener ikke vi på venstresiden – i hvert fall ikke i mitt parti.

Det som er viktig, er at jeg tror konsekvensene av talen til statsminister Cameron, er at det egentlig er blitt en enighet blant alle de andre medlemmene i EU om å forsøke å forsvare det etablerte, det såkalte «aquis». Man kan forhandle om ulike modeller herfra og opp, men man kan ikke ha ulike måter å trekke seg ut av deler av samarbeidet på. Da må i så fall Storbritannia ha en debatt om hele tilknytningen, som går enda dypere enn det jeg tror statsminister Cameron mente å antyde.

Karin S. Woldseth (FrP) [13:22:03]: Jeg går videre til et annet utenrikspolitisk spørsmål.

Utenriksministeren er selvfølgelig også godt kjent med de bebudede forhandlingene mellom EU og USA om en større frihandelsavtale, etter et initiativ tatt av Barack Obama i hans «State of the Union»-tale. Dette har det blitt fokusert sterkt på. En slik avtale vil unektelig ha meget stor påvirkning på norske interesser, både fordi Norge er en del av EØS-området og fordi bilateral handel mellom Norge og USA har et stort omfang.

Hvordan ser utenriksministeren for seg at Norge gjennom et eventuelt EFTA-samarbeid raskest mulig kan bli en del av og dra nytte av en slik frihandelsavtale mellom EU og USA?

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:22:50]: Det pågår et aktivt arbeid akkurat nå i Utenriksdepartementet og i regjeringen med å vurdere hvordan vi skal forholde oss til dette gjennom de alternative spor som åpner seg, enten det er en EFTA-kanal, en bilateral kanal eller en eller annen form for tilknytning til den avtalen EU eventuelt kommer fram til – om noen år, formodentlig – for dette kommer til å bli en lang og krevende prosess. Men jeg har lyst til å minne om – det er i hvert fall mitt ideologiske grunnsyn – at vi først og fremst bør få til en vellykket WTO-avtale. Grunnen til at det er mye snakk om bilaterale avtaler, er jo at det butrer imot når det gjelder de multilaterale prosessene. Det må vi forholde oss til. Derfor er det all grunn til å si at vi ikke kan ha en dårligere handelsavtale med USA enn EU-landene har, men vi må ikke miste av syne at det viktigste av alt er å bygge opp om kollektive, multilaterale avtaler som alle, eller flest mulig, land er med i. Hvis denne diskusjonen om alle de nye bilaterale avtalene tar fullstendig overhånd, vil det utfordre dynamikken i selve WTO.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [13:24:06]: Man trenger for så vidt ikke gå helt til Storbritannia for å finne uenighet mellom søsterpartier. Det svenske søsterpartiet til Senterpartiet mente jo at vedtaket om Schengen-utmelding var direkte fremmedfiendtlig, og at det for øvrig bare var Sverigedemokraterna som argumenterte på samme måte.

Mitt spørsmål dreier seg om det jeg oppfatter at utenriksministeren har som et varmt forsvar av EØS-avtalen, der han også sier at det er en lite trolig løsning at Sveits-modellen vil vinne noe særlig terreng i EU framover. Vi ser også at EU er stadig mer opptatt av homogenitet, og ikke minst opptatt av å unngå at enkeltland driver såkalt «cherry picking». At utenriksministeren så tydelig sier at EU nå er krassere i ordbruken og at Sveits-løsningen er ved veis ende, er et tydelig signal om at en reforhandling av EØS-avtalen er et lite sannsynlig scenario. Kan utenriksministeren også si noe om hvorvidt han anser det som i det hele tatt tenkelig at Norge kan få en annen avtale med EU enn den som er basert på EØS-avtalen?

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:25:13]: Hvis spørsmålet gjelder hvorvidt det er mulig at vi får en annen og bedre avtale, mener jeg sannsynligheten for det er svært liten. Det er fullt mulig å få en annen avtale, men den er neppe like god, sett med norske øyne. Det er viktig å minne om at EØS-avtalen ble forhandlet fram mellom sju EFTA-land og tolv EU-land. EU var også da større, men det var en helt annen symmetri. EFTA var den viktigste handelspartneren til EU, og vi forhandlet sammen med Sverige, Sveits, Østerrike og Finland, i tillegg til dem som nå er med. Hvis vi skulle reforhandle, blir det altså Norge, Island og Liechtenstein – tre viktige land i Europa – mot 27, snart 28 land, med til sammen 500 millioner innbyggere. At vi skulle kunne komme til f.eks. Bulgaria og si at de bør ta mer hensyn til de særegne norske problemene vi står overfor, anser jeg som såpass usannsynlig at jeg tror vi står oss godt på å bygge videre på den avtalen vi allerede har.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:26:21]: Landsmøter brukes til politikktutvikling, og de brukes til markedsføring av egen politikk. Hvor viktige Senterpartiets og SVs landsmøter har vært for politikktutvikling, vet jeg ikke. Men både utenriksministeren og jeg kjenner veldig godt til den markedsføringen som har vært av begge de to partienes EU- og EØS-skepsis. Uenigheten i EU- og EØS-spørsmål kom tydelig frem også i representanten Eva Kristin Hansens innlegg. Hun brukte ordene «Norges dårligst bevarte hemmelighet». Ja, det er ingen hemmelighet, men det hadde vært interessant å vite hva utenriksministeren mener er SVs og Senterpartiets viktigste seiere i denne saken vi nå diskuterer, nemlig europameldingen.

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:27:08]: Siden jeg ønsker mine regjeringspartnere alt godt, må jeg si at den fantastiske interessen som landsmøtene har skapt – ikke minst i opposisjonen her – må de jo være veldig glad for. Det meste av debatten om en innstilling hvor det stort sett er bred enighet, er altså spørsmål fra opposisjonen om hva vi mener om Senterpartiets og SVs

landsmøter, og det er jo fint for partier som ønsker å bli enda større enn de er i dag på meningsmålingene, å få den oppmerksomheten. Det unner jeg dem.

Jeg vil mene at det har vært betydelige felles seiere i EØS-politikken. Vi har ført en mer aktiv europapolitikk. Vi har skapt og brukt et handlingsrom mye mer aktivt i flere saker – ofte med hell – enn hva som var tilfellet f.eks. under Bondevik II-regjeringen. Det mener jeg vi står sammen om. Ulike partier har ulik vektlegging av hva som er viktigst av de sakene, men det er en lang og god liste over at vi har ført en aktiv europapolitikk. Men vi har også blitt stadig mer integrert i Europa. Sejersted-utvalget slo meget klart fast at antallet avtaler med EU har økt betraktelig siden 2005. Det er jeg glad for.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:28:19]: Da tror jeg at jeg kan slå fast at utenriksministeren sier at det ikke har vært noen seiere for Senterpartiet og SV i utarbeidelsen av europameldingen, som på noe vis har gått på bekostning av Arbeiderpartiets politikk.

Utenriksminister Espen Barth Eide [13:28:32]: Jeg sa at vi har hatt en rekke felles seiere ved å føre en europapolitikk basert på det vi er enige om, nemlig at vi skal styre ut fra EØS-, Schengen-avtalen og øvrige avtaler med EU. Da har vi arbeidet oss fram til hvilke saker som er særlig viktige for oss, og det er det som oppsummeres i en melding som regjeringen står samlet bak.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Svein Roald Hansen (A) [13:29:14]: Det kanskje mest interessante som kan sies om replikkvekslingene vi har opplevd her fra opposisjonens side, er at de bekrefter den brede oppslutningen om regjeringens europapolitikk. Man har altså ikke noe å utfordre regjeringen på. Man er bare opptatt av å prøve å lage det vi kan kalle morsomheter ut av noe som alle vet om, nemlig at det er grunnleggende uenighet mellom to av regjeringspartiene og Arbeiderpartiet om hvordan vår tilknytningsform til EU skal være. Men til tross for det har man greid å regjere og føre en aktiv europapolitikk, til beste for norske interesser.

Det er bred enighet i innstillingen om at EØS-avtalen og våre andre avtaler med EU er viktige for Norge. De sikrer våre interesser i den europeiske integrasjonsprosessen på en så god måte som mulig, etter at vi – med knapt flertall – valgte bort medlemskap i 1994.

Europautredningen, som stortingsmeldingen bygger på, tydeliggjorde to ting: Vi er dypt integrert i EU-samarbeidet, helt på linje med flere medlemsland, og dette har tjent oss vel.

Når det har gått så godt i Norge, er det ikke fordi vi ble stående utenfor EU i 1994, men fordi vi ble med i det indre marked gjennom EØS-avtalen, og fordi vi har ført en klok økonomisk politikk her hjemme.

Ikke på noen av områdene der mange fryktet at et medlemskap ville legge uønskede begrensninger på vår nasjonale politikk, har denne frykten vist seg å slå til. På mange av politikkområdene hvor Norge var i front for 20 år siden,

har EU beveget seg kraftig i retning av vår politikk. På noen områder har de gått lenger.

Europautredningen sporet til en viss debatt om EØS-avtalen. Det ble laget en analyse av mulige alternativer til EØS. Til dem som ønsker å erstatte EØS-avtalen med en gammeldags frihandelsavtale, vil jeg si følgende: Selvsagt vil kunder i våre europeiske naboland kjøpe norske varer og tjenester om vi bare har en gammeldags frihandelsavtale med EU. Det er ikke poenget i den debatten. Poenget er at EØS-avtalen ikke bare gir norske bedrifter markedsadgang, den gir en trygghet ingen frihandelsavtale kan gi, fordi vi er omfattet av det felles markedets spilleregler. Blir norske bedrifter forskjellsbehandlet, finnes det et klageorgan og en domstol. Den fordelene er det bare EØS-avtalen, eller medlemskap, som gir.

Dessuten: Selv om vi ikke skulle være med i det indre marked, ville norske produsenter likevel måtte forholde seg til mye av regelverket. Det selges ikke én liter kjemikalier i det indre marked uten at det tilfredsstiller kravene i REACH-direktivet. Derfor ser vi at EUs produktkrav nå setter en global standard.

Like viktig er det at EØS-avtalen også gir oss nordmenn trygghet i våre europeiske naboland. Når vi befinner oss der, som studenter eller arbeidstakere, eller vi velger å tilbringe deler av pensjonisttilværelsen i et sydligere land, behandles vi som landets egne innbyggere. De rettigheter og den trygghet kan ingen frihandelsavtale gi oss.

Velger vi å gå ut av Schengen-samarbeidet, en tanke Fremskrittspartiet lefler med i innstillingen – og jeg er glad for at Karin S. Woldseth for så vidt avklarte at det er yttergrensene de snakker om å skjerpe kontrollen med – er det opp med passene, enten vi skal over Svinesund eller ta flyet til et sydligere land. Mer alvorlig vil det være at vi da også trer ut av det viktige politisamarbeidet. Grenseoverskridende kriminalitet må bekjempes med grenseoverskridende politisamarbeid. Utfordringene som ligger i at også kjeltringene bruker bevegelsesfrihet, må bekjempes på andre måter. Vi må snarere forsterke samarbeidet.

Det er bred oppslutning om at vi må utnytte handlingsrommet som ligger i dette samarbeidet. Det handler om to ting: Vi må gjøre det som er mulig for å delta i utarbeidelsen av ny politikk og nytt regelverk, slik at det også fanger opp norske særegenheter og interesser. Dernest må vi bruke mulighetene som alltid ligger i implementeringen av nye direktiver, slik at bestemmelsene fungerer som de skal, i en norsk virkelighet.

Handlingsrommet handler ikke om å kunne velge og vrake med hensyn til hvilke bestemmelser vi ønsker å ta inn. Kommer det et direktiv som bryter så sterkt med norsk politikk at vi ikke kan godta det, finnes reservasjonsretten. Men den innebærer at det blir et hull i avtalen, et område der vi ikke har felles regelverk. Da må vi akseptere de konsekvensene det måtte medføre.

Høyres og Fremskrittspartiets merknad om at bruk av reservasjonsretten må være i samsvar med de øvrige EFTA-landenes, er noe forunderlig, og jeg synes ikke jeg fikk noe godt svar fra representanten Eriksen Søreide på mitt spørsmål om det. For det skal være enighet også på EFTA-siden, slik at hvis ett av landene reserverer seg mot et

direktiv, vil det også gjelde de andre landene. Derfor er spørsmålet: Hvis Island eller Liechtenstein er uenige med Norge, som ønsker å bruke reservasjonsretten av hensyn til våre nasjonale interesser, skal vi da la de to landene bestemme at vi ikke skal gjøre det? Det burde Høyre klargjøre.

Det har vært en viss debatt om arbeidslivskapittelet. Skulle vi ønske å unndra oss reglene på dette området, faller avtalen sammen. Det er så fundamentalt for å sikre like konkurransevilkår at våre naboland aldri vil kunne godta at vi skal gjøre som vi vil på dette området. De ville jo se det som en mulighet for Norge til å slakke på regelverket, for å stramme det inn er det stort sett muligheter til.

Europautredningen viser at de felles bestemmelsene på dette området har styrket arbeidstakernes rettigheter i hele Europa og hevet standarden for helse, miljø og sikkerhet – også på noen områder i Norge. Men vi må sikre at de felles bestemmelsene på dette området ivaretar vår arbeidslivsmodell, hvor mye er overlatt til partene og mindre til lovgiverne.

EØS-avtalen har vist seg robust og fleksibel. Den fungerer godt, selv om EU-samarbeidet har gjennomgått en nesten utrolig utvikling siden 1994. Samarbeidet er utvidet og fordypet og antall medlemsland mer enn fordoblet. Men det er utfordringer, selvsagt er det det. EUs mer tverrgående politikkutforming gjør det mer krevende å avgjøre hva som faller inn under avtalen, og hva som faller utenfor. EU trekker opp felles politiske målsettinger, f.eks. i klimapolitikken, og det er ikke gitt at vi skal eller ønsker å dele de målsettingene.

En mer påtrengende utfordring er at byråene gis kompetanse til å gripe inn overfor medlemsland og overfor bedrifter i medlemsland. Da får vi problemer med Grunnloven. Det er et problem vi deler med Island. Det gjelder bl.a. de nye finanstilsynene. Disses myndighet kan vi ikke håndtere som vi har gjort med utviklingen til nå. Derfor ber en enstemmig komité regjeringen finne en institusjonell løsning i tråd med det topilarsystemet som hele EØS-avtalen bygger på. Dette er også nødvendig av hensyn til Island, som har en enda mindre åpning i sin grunnlov for å overføre kompetanse til internasjonale organer de ikke er medlem av.

Mange av EU-landene er fortsatt dypt preget av den økonomiske krisen. Veien ut kan synes lenger nå enn vi trodde for en tid tilbake. Krisen er ikke skapt av EU-samarbeidet. Det er nasjonale politikere som må ta ansvaret for at kravene de var enige om med hensyn til gjeld og underskudd, ikke ble fulgt. Derimot har EU-landene på imponerende kort tid rigget til hjelpepakker og tilsyn som skal bedre overvåkingen av banker og finanser i landene. Det er enighet om at veien ut av krisen er mer og dypere samarbeid, ikke mindre. Det er bra, for det er i høyeste grad i vår interesse at våre viktigste eksportmarkeder får skikk på økonomien. Men aller viktigst er det for at arbeidsledigheten og de sosiale tragediene som følger i kjølvannet, kan bekjempes for de millioner av våre europeiske naboer som nå rammes.

I debatten har vi fått en avklaring fra Fremskrittspartiet når det gjelder Schengen. Det var nyttig å få avklart at det

er yttergrensene de ønsker en bedre kontroll med, ikke å ta Norge ut av Schengen. Det gleder meg som representant for Østfold, for Østfold Fremskrittsparti har tatt til orde for å gjeninnføre passkontrollen på Svinesund. Det er bra at de ikke får gjennomslag for det.

Men så har altså Fremskrittspartiet i innstillingen, og Karin S. Woldseth gjentok det her i debatten, sagt at de ønsker landbruk inn i EØS-avtalen. Det er et interessant standpunkt, og jeg synes Høyre kanskje burde si om det er en tanke de deler, hvis det nå skulle skje at de skal sette seg ned og forhandle om regjeringssamarbeid til høsten. Samtidig sier Fremskrittspartiet i merknadene at de ikke vil ha EUs landbrukspolitik. Det er litt underlig. Jeg tror ikke man kan ta landbruk inn i EØS-avtalen uten at man tar EUs landbrukspolitik inn i EØS-avtalen. Så her tror jeg Fremskrittspartiet har noen ønskedrømmer.

Til slutt: Karin S. Woldseth sa at det heter at «ledighet skaper tyv». Karin S. Woldseth tar feil. «Leilighet gjør tyv»; det er slik det ordtak er.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:39:27]: Jeg tror den nyttigste avklaringen i dagens debatt er å høre på alle de rød-grønne politikerne som maner til regjeringsskifte i september, og det spås at egen regjering må gi tapt. Det er åpenbart både regjeringspartier og en regjering mett av dage, som ønsker seg bort fra kompromissets åk og over i alenegang.

Norge er tjent med et sterkt og nært samarbeid med EU. EØS er vår livline til EU. Om det gjelder kunnskap, forskning, politisamarbeid eller kultur – for bare å nevne noen få områder – er EØS-avtalen et viktig område. Økonomisk er avtalen selvsagt helt sentral. Vår handel med EU-landene utgjør om lag 75 pst. av norsk eksport. Arbeidsinnvandringen vi får gjennom Schengen-samarbeidet, er ekstremt viktig for norske bedrifter, og vi som norske forbrukere nyter godt av det hver eneste dag. Avtalen bidrar betydelig med gjensidige investeringer.

Et EU som går godt økonomisk, trygger norske arbeidsplasser. Det bidrar til norsk vekst og gir Norge bedre muligheter til å levere gode velferdstjenester. Det mener jeg, uavhengig av om man er tilhenger eller motstander av norsk EU-medlemskap, må være styrende.

Meldingen som skulle være en politisk oppfølging av Europa-utredningen Utenfor og innenfor, har blitt en tynn melding, preget av få svar. Jeg er ikke redd debatt, og samtidig er det et betydelig behov for kunnskap. Høyre ønsker debatten om Europa og EØS' betydning for Norge velkommen. Vi ønsker ikke minst en debatt knyttet til det norske handlingsrommet. Men debatten må ikke skape usikkerhet om norske posisjoner og hva som er regjeringens politikk.

En annen nyttig diskusjon er hvordan Norge skal bruke mulighetsrommet som er. Det har vært flere diskusjoner om hvordan Norge skal være til stede i Europa og både knytte kontakter og påvirke åpne dører. La det være hevet over enhver tvil: Det gjøres aller best med politisk kontakt – på statsrådsnivå, men også på parlamentarisk nivå. Høyre gjør det allerede i dag i et tett og nært samarbeid med våre søsterpartier i EPP-samarbeidet. Regjeringen gjør det i noen grad. Men hvis en legger ambisjonsnivået

til Senterpartiets leder og regjeringsmedlem Navarsete til grunn, sier hun – noe tilsvarende: Hvis det er viktige saker, kan de også komme til Norge. Jeg mener det er feil innfallsvinkel. Vi bør alltid ha som nasjonal innfallsvinkel at vi skal være til stede der beslutninger fattes. Vi skal være i forkant, og vi skal gjøre vårt ytterste for å påvirke, slik at det er de norske posisjonene som til syvende og sist vinner gjennom.

Når vi snakker om samarbeid parti til parti, er det også svært viktig. Jeg snakket litt om Høyres samarbeid med våre søsterpartier. Selv om jeg ikke ønsker Senterpartiet så mye godt i norsk politikk, synes jeg det er synd at de beveger seg bort fra sitt søsterparti i Sverige og slik får en stadig større politisk ørken mellom de to partiene. De siste dagers sitater gjengitt i norske aviser er et godt eksempel på det.

Jeg er samtidig helt enig i representanten Brekks beskrivelse når han sier at

«det er åpenbart for alle at vi er avhengig av gode, stabile og forutsigbare relasjoner og avtaler med EU-landene og med EU».

Det slår meg da som nesten uforståelig at Senterpartiet bruker så mye av sin politiske kraft til å gjøre det stikk motsatte. Jeg må også si at jeg var forbauset over å lese gårsdagens Klassekampen, hvor det står at Høyre har opptrådt «nasjonalt illojalt». Jeg finner det å være et grovt og helt feil utsagn. I saken om ostetoll, som for øvrig er klønede håndtert og et klart brudd på intensjonen i EØS-avtalen, kan ikke Senterpartiet skyldes på Høyre for regjeringens problemer. Dette er regjeringen helt skyld i selv. En samlet kommisjon, et samlet råd og parlament står mot Norge, og det tror jeg selv ikke Høyre hadde klart. Hadde vi gjort det, ville det vært en politisk bragd.

Anette Trettebergstuen (A) [13:44:41]: Det er sagt flere ganger i dag at EØS-avtalen er viktig for norske interesser. Jeg vil dra det enda lenger. EØS-avtalen er uten tvil avgjørende for Norges velstand, for norsk næringsliv, eksport, tilgang til kunnskap, arbeidskraft og verdiskaping. Avtalen bidrar til nødvendige felles regler på en rekke viktige politikkområder i Europa. De fleste bestemmelsene i EØS-avtalen er i tråd med norsk lov og dermed uproblematisk. Andre reguleringer har bidratt til å styrke norsk lovverk, som f.eks. beskyttelse av ansatte gjennom virksomhetsoverdragelse, eller når det gjelder en rekke andre HMS-spørsmål i arbeidslivet.

Der EØS-direktivene har vært utfordrende for norske interesser, har nettopp en aktiv påvirkning og bruk av vårt handlingsrom gjort at vi har kunnet videreføre vår politikk. Norsk eierskap til kraftressurser, gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift eller den nylige saken om ILO 94 er gode eksempler på akkurat det. De viser at vi har funnet løsninger på konkrete problemer gjennom aktiv påvirkning.

Det å melde Norge ut av EØS-avtalen, si opp deler av avtalen eller invitere til en full reforhandling på grunn av enkelte direktiver vil uten tvil ha store negative konsekvenser for Norge og norsk økonomi. For Arbeiderpartiet er det helt uaktuelt.

De direktivene som er mest diskutert de siste årene, be-

rører arbeidsfeltet spesielt. Noen har på grunn av disse direktivene ropt på nettopp utmeldelse eller reforhandling, til tross for at ingen EU-direktiver faktisk hittil har endret norsk arbeidsliv i negativ retning.

Denne regjeringens periode har vist at det er et stort rom innenfor EØS-avtalen for å drive en aktiv arbeidslivspolitik. Årene etter 2005 viser at det er ingenting i veien for å ta omfattende grep for å styrke kvaliteten på arbeidslivet innenfor rammen av avtalen. Ikke bare er handlingsrommet innenfor avtalen stort, men regelverket fra EU har også ført til bedre vern og utvidede rettigheter for norske arbeidstakere på noen områder fordi det kom som følge av et direktiv. Disse rettighetene gis et varig vern fordi de er direktivrelaterte. Det er viktig, for Stortinget kan ikke bare komme og vedta bestemmelser som svekker disse rettighetene. Det er viktig om vi en eller annen gang – mot formodning – i framtiden skulle få en Høyre-Fremskrittsparti-regjering, som vi vet nettopp ønsker å svekke mange av disse rettighetene.

Så må vi huske at mange av de arbeidslivsrelaterte direktivene vi her hjemme kanskje kan si ikke går langt nok og ikke har noe å si for vår lovgivning, har økt standarden betraktelig for land i Øst- og Sør-Europa. Vi er alle tjent med å ha et felles gulv av standarder i det europeiske markedet. Det hjelper oss til å opprettholde våre standarder fordi det minsker avstanden mellom oss og andre europeiske land. Arbeidstidsdirektivet er et godt eksempel på det. Det er et omstridt direktiv, og det er oppe til diskusjon. Det setter en maksgrense for ukentlig arbeidstid, og det regulerer hvileperioder, nattarbeid og ferie – 48 timers arbeidsuke, står det i direktivet. Så har noen medlemsland forhandlet seg fram til unntak og oppnådd 60 timers arbeidsuke. 48 timers arbeidsuke eller 60 timers arbeidsuke er ingenting å rope hurra for i denne sal. Så hva er poenget med å dra opp det? Poenget er at dersom vi ikke hadde hatt et slikt direktiv, kunne 60 timers arbeidsuke eller mer vært normen i flertallet av EU-landene. På grunn av direktivet har man ikke anledning til det. Det er en fordel for oss at våre viktigste handelspartnere ikke kan benytte seg av et slikt «konkurransefortrinn».

Vi utfordres åpenbart på viktige deler av vår politikk når det gjelder EU-systemet. Høyredreining og økonomisk krise i Europa forsterker det bildet. Utfordringene knyttet til sosial dumping kommer definitivt ikke til å bli mindre. Men det å skulle ta arbeidsliv ut av EØS-avtalen er ikke et alternativ. Det vil heller ikke løse noen av problemene i norsk arbeidsliv. Tvert imot, arbeidsinnvandringen, arbeidskraften, trenger vi. Løsningen er å være pådrivere og fortsette på Arbeiderpartiets kurs, slå ring om avtalen og fortsette å arbeide for at nye EU-regler ikke skal legge hindringer i veien for tiltak som Norge har innført eller har planer om å innføre.

Skillelinjene i norsk arbeidslivspolitik står mellom Arbeiderpartiet og de rød-grønne og Høyre og Fremskrittspartiet. Vi ønsker et anstendig arbeidsliv, kamp mot sosial dumping og en sterk fagbevegelse. Høyrepartiene ønsker en annen kurs. Det er det som er den største og mest akutte trusselen mot norsk arbeidsliv, ikke EØS eller EU-systemet.

Peter N. Myhre (FrP) [13:50:11]: EØS-avtalen er, som navnet sier, en avtale som gjelder det økonomiske samarbeidet mellom Norge og de øvrige landene i EØS-området. Avtalen definerer først og fremst de spillereglene som gjelder for deltakelse i det indre markedet. De snart 20 årene som er gått siden EØS-avtalen trådte i kraft, har vært den største økonomiske oppgangstiden i norsk historie. Dermed kan vi konkludere med at EØS-avtalen har virket etter hensikten.

I vårt samarbeid med det øvrige Europa har vi også institusjoner som skal være konfliktløse i samarbeidet – det dreier seg om ESA og EFTA-domstolen. Sveits har f.eks. fått en annen tilknytningsform og har ikke slike institusjoner. Uoverensstemmelser mellom Sveits og EU-landene kan derfor forbli uløste i årevis. Vi kan derfor konkludere med at også ESA og EFTA-domstolen fungerer som de skal.

Frihandel er til alles fordel. EØS-markedet med sine over 500 millioner innbyggere er derfor av avgjørende betydning for norsk økonomi. EØS-avtalen har en prislapp. Den er på 14 mrd. kr for den perioden som vi nå er inne i – perioden 2009–2014 – eller 3 mrd. kr per år. Det er 3 promille av statsbudsjettet. Per innbygger er dette 600 kr per år eller mindre enn 2 kr per dag. Dette ble mange tall, men tallene illustrerer at prisen for full tilgang til EUs 500 millioner konsumenter definitivt ikke er avskrekken- de.

Så litt om landbruksvarer og EØS-avtalen. Vi viser til EØS-avtalens artikkel 19 – for landbruksvarer er jo tatt inn i EØS-avtalen – som pålegger partene å utvikle en mindre proteksjonistisk handel med landbruksvarer. Det er jo det det dreier seg om. Det som enkelte i denne sal velger å kalle for importvern, er akkurat det samme som proteksjonisme, og det er altså stikk i strid med intensjonen i EØS-avtalen. Fremskrittspartiet etterlyser derfor selvsagt et større engasjement fra regjeringens side her, men ikke bare det. Hvis passivitet skal være Norges eneste virkemiddel i dette spørsmålet, burde regjeringen ta et initiativ for å endre eller fjerne artikkel 19 fra avtalen. Fremskrittspartiet vil selvsagt verken fjerne eller endre artikkel 19, men så lenge den gjelder, er det faktisk et avtalebrudd Norge bedriver. Enten får man fjerne artikkel 19, eller så får man etterleve den. Fremskrittspartiet vil anbefale det siste og at vi innfører frihandel for landbruksprodukter.

Begge folkeavstemningene om norsk medlemskap i EU, i 1972 og 1994, viste at norske velgere er delt omtrent på midten. Norge er ikke medlem av EU, og Fremskrittspartiet ser ingen grunn til å sette denne saken på dagsordenen nå. EØS-avtalen fremstår derfor som en mellomløsning. Den definerer det økonomiske samarbeidet som Norge skal være en del av, og den respekterer flertallet ved de to folkeavstemningene.

Selv de to regjeringspartiene som vil si opp EØS-avtalen, ønsker – som oss andre – en stor grad av frihandel. Men frihandel kan bare virke etter hensikten når man er enig om hvilke regler som skal gjelde. For å sammenligne: Fotball ville blitt et helt uinteressant spill hvis hver enkelt spiller selv skulle definere hvilke spilleregler som skal gjelde for den enkelte spiller. EØS-avtalen innebærer

at Norge må gi noe for å få noe. Vi vedtar de reglene som følger av direktivene. Vi kan ikke alltid få det helt som vi vil, men vi får i mangfold tilbake ved fri tilgang til EU-markedet.

De som sier at Norge jo bare kan si opp EØS-avtalen og lage frihandelsavtaler med EU isteden, overser at også slike frihandelsavtaler nødvendigvis vil måtte forplikte. Slike handelsavtaler vil derfor, etter min formening, til forveksling ligne EØS-avtalen for at det skal være mulig for begge parter å godta dem.

Når det gjelder Schengen-avtalen, er det en sak for seg. Prinsippet om fri ferdsel over Europas interne grenser er godt, men det har altså medført ugunstige sidevirkninger. Noe må gjøres, men å innføre døgnkontinuerlig passkontroll ved tusenvis av grenseoverganger i Europa koster nok mer enn det smaker. Å bruke pengene på aktiv kriminalitetsbekjempelse og bedre kontroll ved Schengens yttergrenser vil nok virke mer effektivt.

Jeg skal komme tilbake til dette i et senere innlegg.

Else-May Botten (A) [13:55:35]: EØS-avtalen knytter Norge til EUs indre marked og utgjør selve fundamentet i norsk europapolitikk. Derfor er den så viktig, og derfor skaper den såpass stort engasjement som den gjør. Den påvirker hverdagen vår og er omfattende nok til å ha både oppsider og nedsider i seg. Denne stortingsmeldingen leser jeg med optimistiske øyne, da jeg mener den ivaretar dem som er veldig for dagens innhold, men viser også mulighetsrommet for dem som er noe mer skeptiske, nettopp på de områdene der man er skeptisk.

Å føre en aktiv europapolitikk i en tid da den økonomiske situasjonen for mange land er svært krevende, gjør at vi må holde stø kurs i arbeidet med å forbedre og påvirke avtalen for å trygge vår tilgang til europamarkedet framover. Det kan være lurt å tenke seg nøye om når det gjelder hva vi ønsker å forbedre, og hva vi ønsker å kritisere. Samtidig må vi holde debatten i gang og jobbe for å kunne styrke avtalen til det beste for oss selv, men også i solidaritet med resten av landene som er med i avtalen.

Det indre marked er viktig for oss fordi det gir viktig tilgang til et stort marked for norsk eksportrettet næringsliv. Det er med på å trygge markedstilgangen vår, trygge markedsposisjonen vår og – ikke minst – trygge arbeidsplasser, mange av dem distriktsarbeidsplasser.

Cirka 80 pst. av Norges eksport går til EU-landene. Sverige og Tyskland er de største importørene av norske varer. I den sammenheng kan jeg faktisk nevne at næringskomiteen var i Berlin for ca. en måned siden. Vi fikk se litt nærmere på situasjonen i Tyskland. Det var ikke veldig oppløftende, men gud som de jobbet for å få strammet inn den situasjonen som de står overfor! Vi så også at det allerede var store forskjeller med tanke på det som går på likestilling, det å få kvinner inn i yrkeslivet og – ikke minst – med tanke på lønnsnivået der kontra her og velferdsordninger. Så man får et litt annet perspektiv på det når man tar en sånn runde.

I en tid preget av krise blant alle de arbeidsledige i Europa mener jeg at vi er best tjent med å skape ro til forbedringer framfor usikkerhet rundt denne avtalen. Det denne

meldingen viser klart, er at handlingsregelen skal utnyttes i større grad. Ja, vi har kanskje vært noe redde for å tøye den strikken, men erfaringene viser at vi godt kan bruke dette enda tydeligere. For oss i Arbeiderpartiet er det viktig at vi er med i samtalene, og at vi deltar aktivt i prosessene når nye direktiver skal innføres. Så vi må være på plass i forkant og legge føringer for den type arbeid. Det vil også være svært viktig for hele den norske arbeidslivsmodellen og hvordan debatten går i forhold til den.

Fiskeri- og havbruksnæringen er en sektor der vi på en klar og tydelig måte kan se fordelene med EØS-avtalen. Veksten i fiskeri- og havbruksnæringen gjennom de siste årene er et godt eksempel på hvorfor stabile rammevilkår i vårt forhold til Norges viktigste handelspartner – EU – er av avgjørende betydning for norsk næringsliv.

Selv om EØS-avtalen har skapt stabile rammevilkår for en konkurransedyktig næring, er det likevel slik at vårt utenforskap har kostet i form av tapt markedsadgang og manglende forutsigbarhet for deler av norsk fiskeri- og havbruksnæring. Det innebærer bl.a. at vi ikke har full markedsadgang for sjømat. Det gjelder viktige arter som bl.a. laks, sild, makrell og reker, som blir ilagt toll. Disse fiskeslagene utgjør en viktig del av vår totaleksport til EU, og her er det et betydelig rom for å gjøre noe med markedsadgangen. Videre har EU muligheter til å benytte seg av handelstiltak mot norsk fisk, slik vi så det da EU innførte antidumpingtiltak for norsk laks.

Sjømatnæringen vet veldig godt at det er flere ting med EØS-avtalen som ikke er optimale for fisk. Selv om vi deltar i regelverksutviklingen, sitter vi ikke ved bordet når de endelige avgjørelsene fattes. Likevel kan vi slå fast at de viktigste problemene vi har med EU, er på de områdene som ikke dekkes av EØS-avtalen, og ikke omvendt.

Representanten Peter Skovholt Gitmark var ganske kritisk til det regjeringen gjorde i høst med tanke på landbruk og import. Den beskrivelsen må jeg virkelig si jeg ikke kjenner meg igjen i. Det virker nesten som om representanten har vært på jorden.

Ivar Kristiansen (H) [14:00:48]: Det er veldig gjennomskinnbart at partiene SV og Senterpartiet gjennom både sine landsmøter og dagens debatt har funnet et slags markedssegment som viser at det kanskje er mye å hente på å gå til angrep på Norges suverent viktigste og mest omfattende handelsavtale, en avtale som siden oppstarten i 1994 har gitt en sammenhengende vekst i norsk handel, næringsliv, eksport og økonomisk utvikling.

På den annen side er det kanskje ikke så viktig at et par partier som ikke er helt i nærheten av verken å få flertall eller avgjørende innflytelse over norsk handelspolitikk, mener det de mener. Men her er jeg ikke helt enig, nettopp fordi disse partiene har lyktes på særlig ett område, og det er at de bidrar til å passivisere europatilnærming til det tredje samarbeidspartiet. De bidrar til å passivisere Arbeiderpartiet. De bidrar ikke i tilstrekkelig grad til å reformere norsk europapolitikk. De bidrar til at informasjon om EU og EØS ikke utvikler seg i nødvendig retning, de bidrar til at nødvendig koordinering av norsk europapolitikk stopper opp, og de bidrar til norsk redusert europa-innflytelse.

Partiene SV og Senterpartiet driver en slags omvendt bevisføringspolitikk. De angriper de eksisterende institusjonene, herunder Schengen-avtalen. De sier ikke et eneste ord om konsekvenser. De sier ikke ett ord om hva som er alternativer. De vil altså erstatte en suksessfull avtale med noe som de presenterer som skal bli enda bedre. Det er som regel sånn i denne verden at det som er for godt til å være sant, som regel heller ikke er sant.

Et søkkrikt Norge vil altså med en ny avtale med Europa, som i dag står til knes i eurokrise og finanskrise, kunne oppnå fordeler som vi ikke har i dag. Hvorfor peker ikke SV og Senterpartiet på disse områdene? Hvorfor nevner de ikke et eneste eksempel på sektor eller område som vil bidra til at Norge kommer bedre ut?

Et lite hverdagsseksempel: Redaktør Thomas Nilsen i BarentsObserver, kanskje en av våre fremste Barents-eksperter, kommenterer i dag søndagens landsmøte i Senterpartiet, som vil melde Norge ut av Schengen. På møtet ble denne linjen støttet helt ut av Sør-Varangers ordfører Cecilie Hansen fra Senterpartiet. Thomas Nilsen sier:

«– Hvis Norge melder seg ut av Schengen ville Sør-Varanger-samfunnet over natten gått fra å være et av de meste internasjonale og inkluderende kommunene i Norge til å bli en av de mest isolerte utpostene i Europa. Å gå inn for å melde Norge ut av Schengen er den minst gjennomtenkte uttalelsen fra en ordfører i Sør-Varanger gjennom tidene.»

Nikolai Astrup (H) [14:04:13]: Representanten Serigstad Valen sa at man ikke må opphøye EØS-avtalen til noe metafysisk – noe som det ikke finnes alternativer til. Det er jeg enig i. Det finnes alternativer, og det beste alternativet ville være fullt medlemskap i det viktigste politiske fellesskapet i vår del av verden, nemlig EU. Det ville gi alle fordelene med EØS-avtalen, men ingen av ulempene. Som Aftenposten oppsummerte Europautredningen i fjor:

«EØS har vært gull verd for norsk økonomi, men medlemskap ville vært enda mer lønnsomt.»

Medlemskap i EU er imidlertid ingen aktuell problemstilling, og dermed er EØS det beste alternativet vi har. Men vi må utnytte muligheten for medvirkning i EUs beslutningsprosesser på en langt bedre måte enn i dag. En ny europastrategi må bygge på erkjennelsen av at EU-politikk er like mye innenrikspolitikk som utenrikspolitikk. Det må innebære tidlig og tydelig medvirkning i EUs prosesser. Det vil kreve bedre koordinering mellom fagdepartementene og sterkere politisk forankring tidlig i prosessene. De fleste rettsakter som kommer fra Brussel, er lite kontroversielle og vedtas enstemmig av Stortinget. Kun en håndfull direktiver har skapt stor debatt. Debattene har imidlertid det til felles at de stort sett kommer flere år etter at sakene er vedtatt i Brussel. Det er et resultat av en reaktiv og til dels passiv europapolitikk med begrenset politisk tilstedeværelse i Brussel. For å illustrere dette: I 2011 gjennomførte norske statsråder 182 utenlandsreiser, 16 av dem gikk til Brussel. Det sier vel sitt.

Jeg deler utenriksministerens syn på de prioriteringene Norge bør ha i vårt europapolitiske arbeid. Spesielt innen miljø og klima – og energi, selvsagt – er EUs veivalg svært

viktig for Norge, men også innenfor arbeidslivsområdet. Stortingets behandling av tiltakspakkene mot sosial dumping, der Høyre støttet de fleste av tiltakene, viser at det på sistnevnte område er et stort nasjonalt handlingsrom. Det er positivt.

Det er også viktig med mer kunnskap om EU i befolkningen. Europautredningen påpekte at lærebøkene om EU stanser med folkeavstemningen i 1994. Siden den gang har både Norge og EU hatt en rivende utvikling. Det er derfor helt avgjørende at både lærere og elever får mer kunnskap om Norges avtaler med EU.

Flere har reist problemstillingen knyttet til reservasjonsretten. Regjeringen har brukt den én gang. Slaget står om statlig monopol på ombæring av vinduskonvolutter under 50 gram, som snart blir erstattet av e-post. Høyre mener reservasjonsretten bør forbeholdes viktigere saker enn dette, og at europapolitikken må handle mer om tidlig medvirkning enn å si nei til mest mulig, slik enkelte partier synes å ønske.

Svein Roald Hansen er opptatt av vår merknad om at bruk av reservasjonsretten så langt det er mulig bør være avklart med våre samarbeidspartnere Island og Liechtenstein. Så lenge reservasjonen også gjelder dem, er dette naturlig. Representanten Hansen bør imidlertid merke seg at vi sier «bør», ikke «skal». Det er merkelig at representanten Hansens parti ikke viser viktige allierte i Europa den samme respekten.

Utenriksminister Espen Barth Eide [14:07:31]: Jeg føler behov for å kommentere et par av de tingene som er kommet opp i løpet av debatten.

For det første vil jeg si at en av de ting det er bred enighet om – det er mange ting det er bred enighet om – er at det er viktig å være til stede i Brussel. Det var både representanten Astrup, representanten Kristiansen og andre inne på – Ivar Kristiansen med det tillegg at våre søsterpartier har passivisert Arbeiderpartiets engasjement. Jeg føler meg svært lite passivisert i europapolitikken, jeg bruker en betydelig del av min arbeidstid i Brussel, og vi har allerede et sterkt engasjement på mange av de områdene som har vært etterspurt. Det ble tidligere i debatten nevnt nordområdene. Vi har jobbet systematisk – både min forgjenger og jeg – med å sette nordområdene høyt på EUs dagsorden, men jeg mener faktisk at vi også kan påberope oss i stor grad å ha snudd EUs tilnærming til nordområdene i riktig retning. Jeg føler at i de siste møtene som jeg hadde med EU-kommisjonær Damanaki i Tromsø sammen med fiskeriministeren, i Brussel med Europaparlamentets utenrikskomité og i PSC, Political and Security Committee, altså det løpende koordineringsnivået for utenrikspolitiske spørsmål, hvor for øvrig Norge har deltatt to ganger – begge ganger med meg – nettopp var om nordområdepolitikken. Dette er utenfor boka, det er ikke noen norm at ikke-medlemsland slipper inn der. Men vi har etablert oss i nordområdepolitikken – og dette er bare ett eksempel.

Vi har tilsvarende runder om Midtøsten og en rekke andre spørsmål, og vi bruker – i hvert fall sett fra mitt partis side – meget aktivt vår partitilknytning. Jeg har selv sittet i mange år i styret for PES, The Party of European

Socialists, som altså er motstykket til European People's Party. Jeg mener det er viktig at vi bruker alle mulige kanaler inn til EU. Vi er definitivt ikke passive.

En annen ting som etterlyses av flere – nå også av representanten Astrup – er at vi skal rydde opp i de uproblematisk sakene. Det er helt riktig, og det har vi satt i gang med full tyngde. Jeg tror at vi innen sommeren kan komme med noen gode resultater og akselerere prosessen på en del av de sakene som ikke er noe problem, og som da rydder plass for de sakene som er mest viktig.

En av de mest interessante tingene som kom ut av denne debatten, er forslaget fra Fremskrittspartiet om å gjøre landbruk til en del av EØS-avtalen. Det er en interessant nyvinning. Jeg stemte altså for – i likhet med enkelte andre i salen. En av grunnene til at det ble nei, var jo i stor grad landbrukspolitikken. Jeg vil også stille spørsmålet: Mener man da at vi skal ta inn landbruk, men ikke fisk? Hvis man til slutt tar inn landbruk og fisk i EØS, hva er da forskjellen på EØS og medlemskap? Det vil da være bare mangel på medbestemmelse. Det er vel for de fleste vanskelig å si at den eneste grunnen til å si nei til EU, er at vi da ville fått medbestemmelse. Her har vi en nyvinning i norsk europapolitikk: Nei til EU, men ja til EØS med landbruk – litt åpent om fisk. Det kunne være interessant å høre hva de andre partiene, som selv hevder – ikke vi – at de skal danne regjering sammen, mener om den ideen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [14:10:52]: I dagens Klassekampen uttalte utenriksministeren at høyresiden på mange måter står for en politikk som vil gjøre den til tilhenger i EU-politikken, altså at du henger etter og blir styrt. Det som er interessant med debatten i dag, er at Høyre går lenger enn det og overgår utenriksministerens noe polemiske karakteristikk. For i sitt innlegg sa representanten Peter Skovholt Gitmark at – og det er et begrep jeg har hørt blitt brukt tidligere – EØS-avtalen er Norges livline. Norsk ordbok definerer livline som en redningsline som er bundet om livet. Hvis det er tilnærmingen, forklarer det en del av Høyres innlegg i dagens debatt og Høyres syn i debatten om EØS-avtalen og EU-medlemskap.

Skovholt Gitmark sa i forrige diskusjon vi hadde om dette tidligere i vinter, at regjeringen er styringsudyktig som følge av de ulike synene regjeringspartiene har på EU-medlemskap og på EØS-avtalen. Jeg vil vel si at det er motsatt. Verken innsatsen på differensiert arbeidsgiveravgift, hjemfallsretten, postdirektivet eller reglene for sikkerhet på norsk sokkel tyder på passivitet. Det tyder tvert imot på kamper som den rød-grønne regjeringen på grunn av sin aktive debatt om Europa har tatt, og som jeg tviler på at en høyrestyrt regjering ville tort å ta. Man tar ikke opp kampen med dem som holder livlinen din.

Om man ser på EØS som en livline, en pustemaskin eller en form for intravenøs føde, så forklarer det hvorfor Høyre ikke vil svare på noen helt enkle spørsmål om hvilke kamper de er villige til å ta hvis de skal styre. Derfor har jeg fortsatt ikke, i løpet av denne debatten, hørt noen fra Høyre ta ordet og svare ja eller nei, på et veldig enkelt spørsmål, og det vil jeg veldig gjerne at de gjør: Vil Høyre, som den rød-grønne regjeringen, slå fast at våre ILO-for-

pliktelser skal veie tyngre enn pålegg fra EU? Det skal ikke være veldig vanskelig å svare på, tenker jeg. Jeg har fram til nå mistenkt at Høyre ikke vil svare på dette fordi de ikke synes det er så viktig som det vi rød-grønne gjør, å forsvare arbeidstakerrettigheter og forpliktelser i ILO. Men synet på EØS-avtalen som noe passivt, som en livline som vi skal være takknemlige for at holder oss i live, kan jo bidra til å forklare hvorfor Høyre er stille om hvilke politiske kamper de kommer til å bruke sitt aktive europaengasjement til, om de skulle komme til makten.

Peter N. Myhre (FrP) [14:13:33]: Når det gjelder utenriksministerens spørsmål om Fremskrittspartiets holdning til EØS-avtalen, landbruksvarer og fisk, er det det å si at Fremskrittspartiet er ideologisk forankret i liberalismen. Det innebærer at frihandel er et særdeles viktig virkemiddel, både av hensyn til forbrukernes interesser og av hensyn til samarbeidet og frihandelen i Europa. Så er det besvart.

Når det gjelder Schengen-avtalen, har jeg lyst til – siden det har vært noen misforståelser her – å sitere fra side tolv i Innst. 227 S for 2012–2013, fra en særmerknad som bare Fremskrittspartiet står bak. Der står det følgende å lese:

«Det kan derfor være grunn til å vurdere en reformhandling av avtalen der kravene til ytre grensekontroll strammes inn. Samtidig er det viktig å påpeke at mange av de problemer som øker i Norge, kan stoppes mer effektivt med økt politiinnsats enn med grensekontroll.»

Så bør den misforståelsen være ryddet av veien en gang for alle.

Jeg har lyst til å si til dem som nå tar til orde for at man skal såkalt «gjeninnføre passkontroll»: Norges kontaktflate med omverdenen består av en landegrense som er 2 562 km lang. Det er 68 grensekryssende veier fra Norge til våre to naboland Finland og Sverige, som altså er Schengen-land. Det er noen titalls flyplasser med internasjonal trafikk. Det er fire grensekryssende jernbanelinjer. Det er under Kystverkets forvaltning 600 havner, og i tillegg til de 600 havnene kommer det noe som er litt vanskelig å definere, men det finnes altså i størrelsesorden 10 000 småbrygger, kaier, moloer osv. som det går an å fortøye ved. Vi har en kystlinje som – litt avhengig av hvordan man definerer det – dreier seg om et sted mellom 40 000 og 50 000 kilometers lengde. Hvis man skal innføre passkontroll, må jo alt dette besettes – for å bruke et litt stygt ord – av utdannet politipersonell. Det virker i hvert fall slik når man studerer dette. Hvordan skal det i det hele tatt være mulig å finne politiresurser til å drive med vanlig politiarbeid i Norge hvis man skal ha – så vidt jeg kan forstå – flere tusen politiansatte som skal sitte og bla i passene til folk. Det kunne i hvert fall være greit om regjeringen kunne svare på om dette i det hele tatt er realistisk, og hva prisen eventuelt ville være, slik at vi kan få satt en stopper også for den diskusjonen.

Svein Roald Hansen (A) [14:16:56]: Nå kan vi vel legge til grunn at Peter N. Myhre har gjort det klart at man ikke ønsker å innføre grensekontroll innad i Schengen. Det som har skapt usikkerheten – hvis man leser litt

lenger i merknaden til Fremskrittspartiet – er at det står at man samtidig bør undersøke i hvilken grad det er mulig å gjeninnføre grensekontrollen. Lenger ned står det at det også bør undersøkes «hvilke ulemper en eventuell gjeninnføring av grensekontroll vil ha for all lovlig og ønskelig trafikk». Der har man altså glemt ordet «yttergrensekontrollen». Men det er kanskje avklart nå.

Så har jeg noen merknader. Veldig mange er opptatt av å få en levende europadebatt, og det tror jeg er viktig. Men det som opposisjonen har vært mest opptatt av her, har vært å kritisere og forsøke å latterliggjøre en europadebatt som har vært på et par partiers landsmøter. Det kan ikke være sånn at vi vil ha en europadebatt som vi liker innholdet i, men at vi ikke skal ha en europadebatt hvor vi er uenig i innholdet – sånn kan det jo ikke være.

Peter Skovholt Gitmark bruker en debattform der han går opp på denne talerstolen og sier at han synes det er interessant å høre så mange rød-grønne politikere mane til regjeringsskifte. Jeg har ikke hørt en eneste en som har mant til regjeringsskifte. Det vi har sagt, er at det jo kan tenkes at den ulykke kunne ramme landet at det ble et regjeringsskifte, og da er det ikke unaturlig å spørre: Hva mener Høyre om Fremskrittspartiets forslag om å ta landbruk inn i Schengen? Det har de altså ikke vært villige til å svare på. Hvis de ikke riktig vet hva de mener, kunne de kanskje si det. Men det som gjenstår etter denne debatten, er at det altså er skapt ny usikkerhet om landbrukspolitikken til en eventuell regjering bestående av Fremskrittspartiet og Høyre. Vi har ostetollen og tollvernet som en følge av det. Den har ligget der lenge. Nå har vi altså usikkerhet om det også er et ønske å ta landbruk inn i Schengen.

Så et par ord til representanten Karin Woldseth. Hun nevnte trygdeekspert. Det kan godt hende det er noen problemstillinger rundt dette som vi skal tenke igjennom, om f.eks. barnetrygd og kontantstøtte skal kreve bosted i Norge. Men den grunnleggende ideen at du i Europa ikke kan forskjellsbehandles på grunn av nasjonalitet, synes jeg er en fantastisk idé og en visjon som er blitt til virkelighet. Det betyr at Fremskrittspartiets medlemmer i Spania kan gå til lege og bli behandlet – på lik linje med en spanjol – og slippe f.eks. egenandel. Det er også en del av dette.

Til slutt: Peter N. Myhre har tatt seg bryet med å regne ut det han kalte prisen for tilgangen på europalanden 500 mill. konsumenter: 2 kr per innbygger per dag – hvis jeg forstod ham riktig. Det finnes ingen prislapp på det. Det indre marked har ingen kontingent. Det er et fellesskap hvor vi slår våre pjalter sammen, og der det bidrag vi gir, er frivillig.

Nikolai Astrup (H) [14:20:21]: Det er interessant å høre at det er et frivillig bidrag vi gir, når det er gjenstand for tøffe forhandlinger hva slags størrelse det skal være på det bidraget som vi da frivillig gir. Det er i og for seg mye å ta tak i når det gjelder Svein Roald Hansens innlegg, og jeg synes det er spesielt å bli kritisert for å latterliggjøre andre partiers standpunkt i europapolitiske debatter. Det føler jeg ikke at jeg har gjort i noen av mine innlegg. Men når vi i opposisjonen tvert imot påpeker at man er uenig i regjeringens europapolitikk på tollområdet, blir man beskyldt for å

drive nasjonalt svik. Hvis ikke det er et forsøk på å kneble en debatt, vet ikke jeg hva det er.

Vi har altså sagt at vi mener at den ensidige tolløkningen på mange hundre prosent på noen utvalgte produkter gir et veldig uheldig signal. Det som er problemet her, er ikke omleggingen fra kronetoll til prosenttoll i seg selv, men denne voldsomme økningen som regjeringen etter åtte år finner det helt nødvendig å innføre – for hvis ikke kan vi sette 40 000 arbeidsplasser i fare, som representanten Brekk sa, mens utenriksministeren og Svein Roald Hansen mener at det er en liten fillesak. Så regjeringspartiene bør kanskje bli enige seg imellom om det er viktig eller ikke viktig å øke tollsatsene med mange hundre prosent på noen utvalgte produkter.

Så er jeg veldig glad for at utenriksministeren er svært aktiv i Brussel, og jeg vil gi ham honnør for hans engasjement for Europasaker. Problemet i europapolitikken er at fagstatsrådene i altfor liten grad engasjerer seg i Brussel på de områdene som har stor betydning for Norge, men der Brussel legger rammene. Det er jo det vi ser bl.a. på oppmøtestatistikken for uformelle ministermøter, at norske statsråder i veldig liten grad stiller opp der. Det må endres.

Så har representanten Serigstad Valen vært opptatt av ILO-konvensjonen. Det er selvsagt slik at Norges forpliktelser også for ILO-konvensjonen er svært viktige og må veie tungt i enhver vurdering dersom det i et hypotetisk tilfelle skulle være konflikt mellom ILO-konvensjonen og de andre forpliktelsene vi har under avtalene våre med EU. Det må da selvsagt vurderes fra sak til sak hvordan man skal håndtere det.

Jeg mener at vi må bruke handlingsrommet som ligger i de avtalene vi har, for å promotere og aktivt ivareta norske interesser og Europas utvikling innenfor områder som f.eks. klima og energi, og også på arbeidslivsområdet, men på de to første områdene ligger det også store muligheter for Norge i hvilke veivalg EU velger å ta. Da må vi være tidlig ute med å fremme våre syn på den utviklingen.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [14:23:34]: Det har blitt sagt mange interessante ting her fra talerstolen i dag. Representanten Snorre Serigstad Valen tilskrev sitatet om styringsudyktighet Peter Skovholt Gitmark. Vel sier Peter Skovholt Gitmark ofte mye fornuftig, men det var faktisk altså Martin Kolberg, tidligere partisekretær i Arbeiderpartiet, som den 27. oktober i fjor gikk hardt ut og sa at hvis ikke SV og Senterpartiets angrep på EØS-avtalen nå opphørte, ville det gjøre regjeringa styringsudyktig. Det er noe jeg deler med Martin Kolberg.

Ellers syns jeg det har vært interessant å legge merke til at flere av Arbeiderpartiets representanter i dag har gått hardt ut og advart mot den politikken SV og Senterpartiet vil føre når det gjelder EØS. De har advart mot reforhandlinger, advart mot å ta ut deler av avtalen – fordi det vil gjøre at hele avtalen kollapser – og de har også tilkjennegitt et sterkt og varmt forsvar både for at arbeidslivspolitikken i EU har gjort arbeidstakernes rettigheter sterkere, også i Norge, og for det at – som Jonas Gahr Støre sa på en Refleks-debatt for litt siden – de 20 årene med EØS har

vært Norges 20 beste år. Nettopp det er kjernen i diskusjonen her: EØS-avtalen har tjent norske interesser og norske verdier svært godt.

Så har det vært spørsmål om å ta landbruk inn i EØS-avtalen. Høyre har ikke ønsket å ta landbruk inn i EØS-avtalen. Det har vi ikke foreslått noe sted, og det kommer vi nok heller ikke til å foreslå, og det burde være kjent også for de fleste andre.

Når det gjelder diskusjonen om tolløkninger, snakker utenriksministeren om

«regjeringens relativt beskjedne endring av tollpolitikken på noen bestemte osteområder».

Det er altså flere hundre prosents tolløkning på noen oster og på enkelte kjøttprodukter, og tidligere landbruksminister Lars Peder Brekk sier altså at uten denne endringen vil 40 000 arbeidsplasser stå i fare, og landbruket vil bygges ned. Regjeringa må på et eller annet tidspunkt bestemme seg for om dette er stort eller lite, og det har vært trenden i hele denne diskusjonen: Man har kommunisert begge deler, både at dette ikke har noen betydning overhodet, og at uten dette ville det ha dramatisk betydning. Jeg gjentar det jeg sa i min replikkordveksling med Lars Peder Brekk, nemlig at hvis dette var så viktig, er det utrolig at regjeringa med et flertall bak seg i Stortinget i snart åtte år ikke har gjort dette tidligere.

Diskusjonen om ILO-konvensjonen svarte jeg på i replikken til representanten Snorre Serigstad Valen, og det har også nå Nikolai Astrup gjentatt.

Jeg vil ellers takke for en god debatt, der jeg også ber representanten Svein Roald Hansen legge merke til hva jeg sa i mitt innlegg: Jeg utfordret regjeringa på en rekke områder der jeg mener vi kan bli mer proaktive – ikke bare tale om norske interesser og ting som går på tvers av norske interesser, men ta et større ansvar for helheten og utviklingen i det kontinentet vi selv er en så viktig del av.

Lars Peder Brekk (Sp) [14:27:01]: Ja, det har blitt brukt relativt harde ord i denne typen debatter den siste tiden. Det skjedde også da vi diskuterte EU før i tiden. Det minnes iallfall jeg veldig greit. Det er brukt ord som «dobbeltmoral» fra denne talerstolen, ikke av regjeringspartienes representanter, men fra komiteens leder. Så vidt jeg oppfattet, var det også snakk om sammenligning med Sverigedemokraterna og fremmedfiendtlige holdninger. La meg si det sånn at jeg tror det er best for oss alle at vi unngår den typen debatt.

Det som iallfall forunder meg når vi snakker om Schengen, om vi nå har ulike holdninger til det, er at det ikke er mer gjennomgående diskusjon om den grenseover-skridende kriminaliteten. For den er jo også et tema i andre land, i Sverige og i flere EU-land. Det nevnes iallfall ikke fra opposisjonens side.

Så har vi nå fått svar på hva Høyre mener om landbruk inn i EØS-avtalen. Det synes jeg det var bra at ble understreket. Samtidig har vi ikke fått svar fra Høyre på om man mener at redusert tollvern vil true norsk landbruk eller norske arbeidsplasser i matindustrien. For det er jo redusert tollvern Høyres representant Ine M. Eriksen Søreide har snakket om når hun i Europaparla-

mentet har sagt at Høyre vil reversere ostetollendringen.

Så til representanten Myhre, som sier at denne endringen når det gjelder artikkel 19, er et avtalebrudd. La meg si det sånn at det er feil – jeg skal ikke bruke sterkere ord for det, for jeg vil ikke risikere å bli klubbet ned. Men hele poenget er at vi nettopp har fornyet artikkel 19-avtalen. Den er forhandlet med EU, det er enighet med EU om artikkel 19-avtalen. Det som er poenget, men som kanskje ikke Fremskrittspartiets representant har merket seg, er at artikkel 19-avtalen også skal reflektere de respektive partenes landbrukspolitik. Det betyr at man skal ta hensyn til EUs landbrukspolitik, og det skal tas hensyn til den norske landbrukspolitikken. Det står også at man skal ha som intensjon å åpne og liberalisere handelen. Men det er jammen meg gjort. EUs eksport til Norge på matområdet har en enorm økning de siste årene, mens det er betydelig mindre endringer i den norske eksporten.

Så snakket representanten Ivar Kristiansen om en del saker som ikke vi tok opp i forbindelse med EØS-avtalen. Men det jeg opplever, er at man – bortsett fra representanten Astrup – i det hele tatt ikke snakker om det demokratiske underskuddet som Astrup har sagt at han er enig i. Det sies ingenting om det fra Høyres representanter i denne sammenheng.

Utenriksminister Espen Barth Eide [14:30:22]: Jeg vil nevne noen få poenger på slutten av en god og viktig debatt, som på tross av iherdige forsøk på å skape uenighet, egentlig får fram at det er grunnleggende enighet om veldig mange sentrale spørsmål.

For det første har jeg lyst til å si til representantene Astrup og Skovholt Gitmark når det gjelder deltakelse i Brussel: Jeg mener at vi skal bli enda flinkere til å delta på fagstatsrådsnivå i Brussel. Vi er nemlig nå på omtrent samme nivå som Bondevik II-regjeringen. Derfor er det rom for forbedring. Vi har satt i gang et arbeid for å bli enda bedre på å være til stede på antall møter, fordi det er viktig å påpeke, som det står i meldingen, at vi må være politisk til stede der beslutningene tas, både i Brussel og i de uformelle ministermøtene, som jo som kjent ikke normalt finner sted i Brussel, men i formannskapslandet.

Så er det slik at vi har vært med i EØS i 19 gode år. I åtte – nesten halvparten av de 19 årene – har det vært rødgrønn regjering. Integrasjonen mellom Norge og EU har bare blitt forsterket i den perioden. Vi har altså ikke behov for å advare mot en slags annen politikk som kan komme ut av en ny Stoltenberg-regjering. Mitt poeng har vært å bekrefte det vi har oppnådd, og det vi er enige om som grunnlag for videre samarbeid i Stoltenberg II-regjeringen, etter at vi er gjenvalgt til høsten. Det ligger – basert på EØS-avtalen, Schengen og de andre avtalene. Det er ingen nyhet at ulike partier har ulike grunnsyn i forhold til det. Det har vi igjen fått bekreftet også gjelder i opposisjonen.

Det er bra med noen av de avklaringene denne debatten har medført. Det at Fremskrittspartiet ønsker å arbeide for å få landbruk inn i EØS, er veldig interessant. Vi vet fortsatt ikke om de mener at vi skal avstå fra samtidig å ta fiskeri inn i EØS. Peter N. Myhre svarte med å vise til fri-

handel, men EØS er mye mer enn frihandel. EØS er nettopp en type integrasjon som går langt over det alminnelig varebytte dreier seg om. Så vi har egentlig ikke noe svar på det. Det vil være pussig frivillig å ta med det området hvor vi har defensive interesser, uten samtidig å ta med det området hvor vi har offensive interesser. Hvorfor sier man det i omtrent samme åndedrett som at man sier at man er mot EU. Det framstår som litt ulogisk. Så vet vi at det er uenighet mellom Høyre og Fremskrittspartiet om det. Det er også greit for velgerne å vite.

Helt til slutt: Siste ord om ostetollen. Det er altså ikke slik at den bryter med artikkel 19. Artikkel 19 sier at innenfor de respektive partenes landbrukspolitik skal man ha som intensjon å arbeide for en liberalisering. Det har vi gjort. Daværende landbruksminister Lars Peder Brekk var med på det arbeidet. Man kan ikke se artikkel 19 i forhold til enkeltbeslutninger. Jeg sier at det er beskjedent. Det er ikke beskjeden økning av tollene på de seks tollinjene, men det er seks av 1 100 tollinjer. Det er en beskjeden endring av norsk landbrukspolitik, og det er basert på det samme grunnlaget som EU også har, nemlig importvern pluss subsidier. Det driver vi med, det driver de med. Det har vi lov til, og det står vi sammen om.

Presidenten: Representanten Nikolai Astrup har hatt ordet to ganger tidligere i debatten, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nikolai Astrup (H) [14:33:50]: Utenriksministeren har vel nettopp bekreftet ordtaket: Liten tue kan velte stort lass. For hvis en beskjeden endring kan sette 40 000 arbeidsplasser i fare, er det grunn til å være sterkt bekymret.

Til representanten Brekk kan jeg si at sitatet om Sverigedemokraterna, som ble nevnt her tidligere, var sitat fra Senterpartiets søsterparti og deres representant på Senterpartiets landsmøte, og ikke et uttrykk for holdninger som noen fra Høyre har om Senterpartiets politikk.

Så sa utenriksministeren at vi har forsøkt å skape uenighet i denne salen i dag. Jeg mener jo at denne salens oppgave nettopp er å diskutere det vi er uenige om. Hvis vi skulle bruke alle disse timene på å diskutere hva vi er enige om, ville det være lite fruktbart og ikke bringe debatten noe videre. Jeg mener at debatten har vært klargjørende og god. Dessverre er det ikke så mange av oss som er enige om at vi bør ta skrittet enda lenger og gå for fullt medlemskap i det viktigste politiske fellesskapet i vår del av verden.

Presidenten: Representanten Peter N. Myhre har hatt ordet to ganger tidligere i debatten, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Peter N. Myhre (FrP) [14:35:11]: Mange takk. Jeg ba om en kort merknad i anledning utenriksministerens siste innlegg. Hvis han leser gjennom debatten etter at den er tilgjengelig skriftlig, vil han se at jeg sa at fiskeri- og landbruk i større grad vil være underlagt frihandel i vårt avtaleverk med Den europeiske union.

Jeg må si: Landbruksvarer er jo allerede en del av EØS-avtalen. Det står altså artikkel 19, som det i denne salen er

stor uenighet hvordan man skal forstå. Men artikkel 19 slår utvetydig fast at partene, dvs. Norge og EU, forplikter seg til i større grad å gjennomføre frihandel med landbruksprodukter. Men det er åpenbart en paragraf som ikke veldig mange av de rød-grønne politikerne har lest.

Presidenten: Representanten Lars Peder Brekk har hatt ordet to ganger tidligere i debatten, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Peder Brekk (Sp) [14:36:27]: Jeg vil også helt til slutt komme med en kort merknad. Nikolai Astrup avklarte det med Sverigedemokraterna og fremmedfiendtlighet, og at det ikke kommer fra Høyres side. Det er bra. Det er like feil uansett – la meg bare understreke det.

Det som er utgangspunktet for Senterpartiet, er at vi må ta vare på det norske for å være internasjonale. Vi må være trygge på vår egen identitet for å møte utfordringene utenfor landets grenser. La meg si det slik: Noe av intensjonen i Senterpartiets landsmøtevedtak kan sies å være riktig i tråd med EU-skeptikeren Margaret Thatchers ånd.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er klar til å gå til votering i sakene på dagens kart.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 8 (2012–2013) – om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2011, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 5 (2012–2013) – om EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 6 [14:45:23]

Referat

1. (244) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i sjøloven og luftfartsloven (gjennomføring av direktiv 2009/20/EF og forordning 285/2010) (Lovvedtak 38 (2012–2013))
 2. lov om endringer i vergemålsloven mv. (Lovvedtak 39 (2012–2013))
 3. lov om endringer i skatteloven (om skatt av formue og inntekt) (Lovvedtak 40 (2012–2013))
– er sanksjonert under 5. april 2013
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (245) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om et moderne, trygt og fleksibelt arbeidsliv – forslag om endringer i arbeidsmiljøloven m.m. (Dokument 8:65 S (2012–2013))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (246) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll, Siri A. Meling, Bjørn Lødemel, Kjell Ingolf Ropstad, Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å inkludere småkraftverk i en overgangsordning for grønne sertifikater (Dokument 8:84 S (2012–2013))
4. (247) Utbygging og drift av Aasta Hansteen-feltet og anlegg og drift av Polarled utviklingsprosjekt og Kristin gass eksportprosjekt (Prop. 97 S (2012–2013))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (248) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Laila Dāvøy, Øyvind Håbrekke, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om handlingsplan for full fosterhjemsdekning og en stabilitetsreform i barnevernet (Dokument 8:81 S (2012–2013))
6. (249) Endringer i barnevernloven (Prop. 106 L (2012–2013))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes familie- og kulturkomiteen.
7. (250) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Hans Olav Syversen, Øyvind Håbrekke og Dagrun Eriksen om avvikling av arveavgift ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter (Dokument 8:74 S (2012–2013))
8. (251) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Knut Arild Hareide, Hans Olav Syversen og Dagrun Eriksen om endring av bilavgiftene for å sikre mer miljøvennlige og trafikksikre biler (Dokument 8:77 S (2012–2013))
9. (252) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Kenneth Svendsen, Ida Marie Holen og Robert Eriksson om inntektspolitisk samarbeid gjennom statlig deltakelse i lønnsoppgjøret (Dokument 8:83 S (2012–2013))
Enst.: Nr. 7–9 sendes finanskomiteen.
10. (253) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Siv Jensen om en nasjonal handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne (Dokument 8:76 S (2012–2013))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
11. (254) Årsrapport for 2012 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag
12. (255) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om at det etableres en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter (Dokument 8:68 S (2012–2013))
13. (256) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Øyvind Håbrekke, Dagrun Eriksen og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å bekjempe det moderne slaveriet (Dokument 8:85 S (2012–2013))
14. (257) Endringer i aksjelovgivningen mv. (forenklinger) (Prop. 111 L (2012–2013))
Enst.: Nr. 11–14 sendes justiskomiteen.
15. (258) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Ine M. Eriksen Søreide om en strategi for universitetsmiljøer i verdenstoppen (Dokument 8:82 S (2012–2013))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
16. (259) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om fellesnordisk landinfo (Dokument 8:67 S (2012–2013))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
17. (260) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Frank Bakke-Jensen, Torgeir Dahl, Lars Myraune og Ingjerd Schou om samdrifter i landbruket (Dokument 8:63 S (2012–2013))
18. (261) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Steinar Reiten og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å styrke norsk industri (Dokument 8:71 S (2012–2013))
Enst.: Nr. 17 og 18 sendes næringskomiteen.
19. (262) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Steinar Reiten, Knut Arild Hareide, Øyvind Håbrekke og Line Henriette Hjemdal om tiltak for å flytte mer godstransport fra land til sjø (Dokument 8:73 S (2012–2013))
20. (263) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredrik-

sen, Ingebjørg Godskesen, Arne Sortevik og Peter N. Myhre om statlig finansiering av overskridelsene i Oslopakke 3 (Dokument 8:75 S (2012–2013))

21. (264) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Arne Sortevik om å etablere tiltak for å innhente vedlikeholdsetterslepet på riks- og fylkesveiene (Dokument 8:78 S (2012–2013))
22. (265) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Bård Hoksrud, Ingebjørg Godskesen, Jan-Henrik Fredriksen og Gjermund Hagesæter om full statlig finansiering av videreføring av Bergensprogrammet for transport, byutvikling og miljø (Dokument 8:79 S (2012–2013))

Enst.: Nr. 19–22 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

23. (266) Dele for å skape. Demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken (Meld. St. 25 (2012–2013))
24. (267) Samtykke til sletting av Myanmar's gjeld til Norge og inngåelse av garantier for helsetiltak i utviklingsland (Prop. 110 S (2012–2013))

Enst.: Nr. 23 og 24 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.46.
